

OBSAH:

1. ÚVOD	1
1.1. CÍLE A ÚKOLY PROGRAMU	1
1.2. STRUKTURA PROGRAMU	2
1.3. VYMEZENÍ ŘEŠENÉHO MIKROREGIONU	3
1.4. INFORMAČNÍ ZDROJE PROGRAMU	4
2. Analýza vnějších a vnitřních rozvojových předpokladů	5
2.1. ZÁKLADNÍ POPIS ÚZEMÍ	5
2.1.1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA	5
2.1.2. GEOLOGIE ÚZEMÍ	7
2.1.3. KLIMA	7
2.1.4. HYDROLOGIE	8
2.1.5. PŮDA, VEGETACE, FAUNA	9
2.1.6. VÝVOJ OSÍDLENÍ A SÍDELNÍ STRUKTURY	10
2.1.6.1. Historie osídlení	10
2.1.6.2. Vývoj sídelních struktur	12
2.1.7. HISTORIE, PAMÁTKY	14
2.2. STRAKONICKÝ REGION VE VNĚJŠÍCH VZTAZÍCH	19
2.2.1. REGION V ŠIRŠÍM ÚZEMNÍM KONTEXTU	19
2.2.2. BEZPROSTŘEDNÍ VZTAHY OBLASTI K JEJÍMU OKOLÍ A JEJICH DŮSLEDEK NA VNITŘNÍ ORGANIZACI ÚZEMÍ	21
2.2.2.1. Vnitřní vztahy v území	21
2.2.2.2. Prostorové uspořádání	26
2.3. VNITŘNÍ FAKTORY ROZVOJE REGIONU	27
2.3.1. OBYVATELSTVO	27
2.3.2. EKONOMICKÁ ZÁKLADNA A TRH PRÁCE	33
2.3.2.1. Vývoj ekonomické základny	33
2.3.2.2. TRH PRÁCE	49
2.3.3. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	64
2.3.4. BYDLENÍ	67
2.3.5. OBČANSKÁ VYBAVENOST	71
2.3.6. CESTOVNÍ RUCH A REKREACE	76
2.3.7. KULTURA	80
2.3.8. DOPRAVA	82
2.3.9. TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	87
2.3.9.1. Vodní hospodářství	89
2.3.9.2. Zásobování energiemi	91
2.4. MAJETKOVÁ SITUACE REGIONU	92
2.5. ROZPOČTOVÁ SITUACE REGIONU	95

1. ÚVOD

Zpracování Programu sociálního a ekonomického rozvoje obcí sdružených v mikroregion Blatenska a následná realizace stejného dokumentu pro Blanicko-Otavský mikroregion odstartovaly ideu řešit rozvojovou strategii pro celé území okresu Strakonice. Program sociálního a ekonomického rozvoje (dále PSER) obcí okresu Strakonice se tak stane synergickým střednědobým až dlouhodobým plánovacím dokumentem pro reálné řízení a koordinaci rozvoje na území již zpracovaných nebo nově založených mikroregionů a obcí.

1.1. Cíle a úkoly programu

Program sociálního a ekonomického rozvoje (dále PSER) je pořizován v souladu se zákonem č. 367/1990 Sb. ve znění pozdějších úprav a doplňků, jako strategický dokument dlouhodobé koordinace veřejných a soukromých aktivit, které jsou podmíněny demografickým, ekonomickým, sociálním, kulturním a ekologickým potenciálem území. Tato koordinace se děje na bázi průniku zájmů sdružení obcí jako celku, jednotlivých obcí i zájmu jednotlivých jejích obyvatel.

Hlavním cílem programu je:

- organizace všeobecného rozvoje obcí na bázi sladování různých zájmů obyvatel a podnikatelů s využitím analýzy komparativních výhod území
- odstraňování konkurenčních vztahů tam, kde v rozvoji regionu není konkurence produktivní ani z hlediska regionu jako celku, ani z hlediska jeho jednotlivých struktur (obce, obyvatelstvo)
- vytváření podmínek a perspektiv rozvoje z hlediska dlouhodobých zájmů samotných nositelů konkurenčních vztahů

Z právního hlediska je PSER plánovacím, koordinačním a indikativním dokumentem, který nemá charakter obecně závazného předpisu. Záměry, zachycené v programu a navržené postupy jejich realizace, jsou závazné jen pro samotné pořizovatele, pro ostatní fyzické a právnické osoby činné v jednotlivých mikroregionech i v jednotlivých obcích je závazný jen v míře, s níž sami vysloví dobrovolný souhlas. PSER neobsahuje nástroj vynutitelnosti.

Úkolem Programu sociálního a ekonomického rozvoje je:

- definovat společné zájmy obcí, jejich obyvatel a podnikatelských subjektů
- konkretizovat základní předpoklady realizace těchto společných zájmů
- optimalizovat územně-technické a sociálně-ekonomické podmínky pro rozvoj bydlení

a podnikání

- koordinovat vynakládání veřejných investic z hlediska územního a funkčního vzhledem k záměrům a potřebám rozvoje privátního sektoru
- koordinovat účelnou alokaci běžných veřejných výdajů v zájmu vytváření stabilních podmínek pro bydlení a podnikání
- definovat dlouhodobé záměry hospodářské a sociální politiky pro území okresu Strakonice
- posilovat vědomí sounáležitosti místního obyvatelstva i podnikatelských subjektů k obci a regionu včetně zodpovědnosti za její harmonický rozvoj, při vytváření podmínek pro trvale udržitelný rozvoj

Program sociálního a ekonomického rozvoje lze využít jako podklad pro tvorbu či novelizaci územního plánu obcí, podklad pro zodpovědný vstup obcí na kapitálový trh. Je rovněž užitečným podkladem pro zájemce z tuzemska i zahraničí o investování na území okresu, mikroregionů a obcí, kdy již samotná existence dlouhodobější strategie rozvoje území je chápána ze strany investorů jako příznivý faktor umožňující uplatnění jejich zájmů.

1.2. Struktura programu

Struktura programu je podřízena jeho cílům, úkolům a vlastnímu užití. Detail pohledu a míra reflexe jednotlivých obcí a složek území je v programu a jeho částech podřízena významové hierarchii.

První část programu tvoří „Analýza vnějších a vnitřních podmínek území“ analyzující vnější vztahy, demografickou situaci a osídlení, přírodní zdroje, vývoj ekonomické sféry, vztah základních funkcí regionu k rozvojovým možnostem, rozpočtovou a majetkovou situaci. Struktura této části programu zcela koresponduje se zpracovanými stejnými analytickými dokumenty pro Blanicko-Otavský mikroregion (PROODOS Praha, REDI K.Vary - prosinec 1999) a mikroregion Blatenska (PROODOS Praha, REDI K.Vary - duben 1999), aby spolu s těmito dokumenty zobrazila komplexní diagnózu současného stavu ekonomiky celého okresu. Pokud budou z analytických materiálů obou mikroregionů převzata data, informace či závěry, tak (s ohledem na shodu autorů) ve jménu porovnání, shrnutí a komplexnosti analýzy celého řešeného území. Součástí analytických prací byly i dva průzkumy. Jednak Průzkum názorů občanů (REDI K.Vary), jednak Průzkum podnikatelské atraktivity (M-Ekon Praha). Oba Průzkumy významně přispěly k realizaci dalších fází zpracování Programu rozvoje, jejich vyhodnocení je však součástí samostatných publikací.

V druhé části programu, jako shrnutí analytické části, jsou definované „silné stránky“ (rozvojové šance) a „slabé stránky“ (rozvojové problémy).

Rozvojové problémy (slabé stránky, limity, bariéry rozvoje) vyplývají buď z nedostatečného rozvoje vnějších a vnitřních podmínek během dosavadního rozvoje nebo naopak z přecenění jejich možností. V prvním případě mohou znamenat ještě možné rozvojové šance, v druhém pak vystupují jako možné limity a bariéry dalšího rozvoje.

Rozvojové předpoklady jsou vyhodnocovány na základě stávající kvantitativní a kvalitativní úrovně vnějších a vnitřních podmínek a předpokladů pro rozvoj, vymezují

faktory, které zásadním způsobem ovlivňují směry a dynamiku dalšího vývoje.

Obsahem třetí části jsou z hypotéz budoucího vývoje vnějších a vnitřních rozvojových faktorů definované „základní cíle rozvoje území“ a z nich pak odvozené odvětvové cíle.

Poslední část tvoří „katalog projektů a opatření“ nutných pro naplnění strategie a odpovídajících definovaným cílům rozvoje. Navržené projekty a opatření se pak stávají hlavním nástrojem realizace PSER.

V tomto svazku je předkládána pouze Analýza, další části jmenované v této kapitole budou výsledkem až dalších etap práce na Programu sociálního a ekonomického rozvoje a vydány v samostatných dokumentech.

1.3. Vymezení řešeného mikroregionu

Programem řešená oblast je „zbytkovou“ množinou obcí, která není sdružena ani v jednom z již ustavených mikroregionů Blanicko-Otavsko a Blatensko a která spadá do správního území stávajícího okresu Strakonice. Protože již oba zmíněné mikroregiony víceméně respektují územní obvody, jejichž centry jsou města s výkonem pověřených městských úřadů, je řešené území rozděleno obdobně na oblasti Strakonicka a Volyňsko.

Blatensko	Blanicko-Otavsko	Volyňsko	Strakonicko	
Bezdědovice	<i>Albrechtice*</i>	Čepřovice	Cehnice	Sousedovice
Bělčice	<i>Dolní Novosedly*</i>	Čestice	Čejetice	Strašice
Blatná	<i>Heřmaň*</i>	Drážov	Drachkov	Strakonice
Bratronice	<i>Kluky*</i>	Dřešín	Droužetice	Štělské Hoštice
Březí	<i>Paseky*</i>	Hoštice	Horní Poříčí	Štěchovice
Buzice	<i>Protivín*</i>	Hoslovice	Chrástovice	Štěkeň
Čečelovice	<i>Putim*</i>	Litochovice	Jinín	Třešovice
Doubravice**	<i>Ražice*</i>	Malenice	Kalenice	Úlehle
Hajany	<i>Skály*</i>	Milejovice	Katovice	Únice
Hornosín	<i>Tálín*</i>	Nihošovice	Kladruby	Velká Turná
Hlupín**	<i>Žďár*</i>	Nišovice	Kraselov	Volenice
Chlum	Bavorov	Němčice	Krejnice	Zahorčice
Chobot	Bílsko	Němětice	Kváskovice	Zvotoky
Kadov	Budyně	Nová Ves	Krty	
Kocelovice	Čičenice	Předslavice	Kuřimany	
Lažany	Drahonice	Přechovice	Libětice	
Lnáře	Hájek	Strunkovice n.V.	Miloňovice	
Lom	Chelčice	Vacovice	Mnichov	
Lažánky	Krajníčko	Volyně	Mutěnice	
Mačkov	Krašovice		Novosedly	

Mečichov**	Libějovice		Nebřehovice	
Mirotice *	Měkynec		Osek	
Myštice	Pivkovic		Paračov	
Předmíř	Pohorovice		Pracejovice	
Radomyšl**	Skočice		Přední Zborovice	
Sedlice	Stožice		Přeštovice	
Škvořetice	Truskovice		Radějovice	
Tchořovice	Vodňany		Radošovice	
Třebohostice**			Rovná	
Uzenice			Řepice	
Uzeničky			Skály	
Záboří			Slaník	

kurzíva* - obce řešené v mikroregionu, spadající do okresu Písek

** - obce pověřeného obecního úřadu Strakonice, řešené v Blatensku

Obě analyzované oblasti Volyňska a Strakonicka vymezené uvedenými obcemi leží v jihozápadní části České republiky, v území Českobudějovického kraje (podle ústavou schváleného krajského členění ČR od 1.1.2000) a okresu Strakonice.

1.4. Informační zdroje programu

Pro zpracování analytické části PSER Strakonicka byly využity především následující zdroje:

- výsledky sčítání obyvatelstva a další veřejně dostupné statistické podklady
- dokumentace o obcích vedená v rámci působnosti obecních zastupitelstev
- podklady zpracované OkÚ Strakonice (Analýza okresu a pod.)
- rozpočtové a majetkové podklady municipalit, včetně rozpočtů, jejich návrhů a následných uzávěrek
- interview s představiteli obce (starosty, jejich zástupci, pracovníky obecních úřadů)
- podklady k současnému stavu nezaměstnanosti (Úřad práce Strakonice)
- průzkum podnikatelských aktivit včetně jeho vyhodnocení
- průzkum názorů občanů jednotlivých obcí
- poznatky z vlastního pozorování
- územně plánovací dokumentace různých stupňů pořizovaná v souladu se zákonem č. 50/1976 Sb.
- místní časopisy, oběžníky, vývěsky
- mapové podklady

2. Analýza vnějších a vnitřních rozvojových předpokladů

2.1. Základní popis území

2.1.1. Základní charakteristika

Strakonicko je vymezeno územím 45 obcí a zaujímá plochu 349,05 km² a ke dni 1.1.1999 zde žilo celkem 36 146 obyvatel. Hustota zalidnění tak činila ke stejnému datu 103,56 obyvatel na km². Volyňsko je svojí rozlohou podstatně menší, zaujímá rozlohu 177,88 km² s hustotou 41,20 obyvatel na km², kterou tvořilo k 1.1.1999 7 329 obyvatel v 19 obcích.

Porovnání velikostní struktury všech oblastí a mikroregionů okresu Strakonice se stejnými ukazateli, okresními, krajskými a celorepublikovými:

Území	Počet obcí	Počet obyvatel	Rozloha v km ²	Hustota obyv./km ²
Blatensko	32	17 020	360,12	47,26
Blanicko-Otavsko	28	19 089	390,71	48,86
Strakonicko	45	36 146	349,05	103,56
Volyňsko	19	7 329	177,88	41,20
okres Strakonice	112	70 199	1 031,7	68,04
kraj Č.Budějovice	623	626 533	10 056	62,30
Česká republika	6234	10 309 137	78 867	130,72

Řešené území je střední částí Strakonického okresu a jeho pomyslná hranice probíhá na západě souhlasně s rozmezím s okresem Klatovy a na jihu s okresem Prachatice. Za obcí Čepřovice se zvedá severovýchodním směrem a běží po obvodu katastrálního vymezení obcí Skály, Kváskovice, Radějovice a u obce Cehnice kolmo přetíná komunikaci I. třídy Strakonice-Vodňany, aby se za katastrem obce Čejetice napojila na hranici s okresem Písek. Po ní se hranice řešeného území zvedá severozápadně až k obci Velká Turná, obíhá obec Radomyšl, aby se vrátila zpět severním směrem, kde zahrnuje obec Chrástovice a běží po komunikaci západním směrem na Horažďovice, kde se napojí do výchozího místa na rozhraní s okresem Klatovy.

Z hlediska geomorfologického členění severní část území Strakonicka spadá do Českomoravské subprovincie reprezentované Středočeskou pahorkatinou. Ta je zbytkem třetihorního zarovnaného povrchu s mírně zvlněným reliéfem o nadmořské výšce mezi 500 - 600 m. V daném území je reprezentovaná především Blatenskou pahorkatinou resp. její částí - Horažďovickou pahorkatinou. Poměrně ploché území této pahorkatiny má nejvyšší bod Hřeben (596,5 m n.m.) těsně za hranicí posuzovaného regionu.

Do jižní části území (Volyňsko) zasahuje rozsáhlé a poměrně členité území Šumavského podhůří, které je erozí vodních toků značně rozčleněné a příkré údolní svahy zde ostře kontrastují s převládajícím kopcovitým terénem. Z tohoto celku největší část v řešeném

území zaujímá Bavorovská vrchovina se svým jihovýchodně od Strakonice se rozkládajícím podcelkem Miloňovickou pahorkatinou s izolovanými vrchy přesahujícími 500 m (nejvyšší Kuřimanský 586 m a Ostrý 579 m). Širší okolí Volyně patří Volyňské vrchovině s řadou vrcholů přes 600 m (Kbil 664 m u Libětic, Kalný vrch 634 m u Strunkovic nad Volyňkou, Ostrý vrch 591 m, Bretaň 651 m - jižně od Volyně). Dalším podcelkem Šumavského podhůří, které zasahuje jihu západní část území je Vimperská vrchovina s Mladotickou na severu (Mladotický vrch 703 m, Damíčský vrch 739 m, Kústrý 839 m) a Vacovickou vrchovinou na jihu, která dosahuje přes 900 m n.m.

Mezi oba hlavní geomorfologické celky Středočeskou pahorkatinou a Šumavským podhůřím ještě do oblasti zasahuje podél města Strakonice Českobudějovická pánev jako součást Jihočeských pánví.

Nejvýše položená sídla jsou Vacovice a Drážov, nejnižší Štěchovice. Nadmořské výšky jednotlivých obcí dokládá následující tabulka:

Strakonicko

Obec	nadmořská výška v m	Obec	nadmořská výška v m	Obec	nadmořská výška v m
Cehnice	432	Libětic	503	Skály	498
Čejetice	377	Miloňovice	480	Slaník	395
Drachkov	450	Mnichov	454	Sousedovice	438
Droužetice	440	Mutěnice	406	Strašice	585
Horní Poříčí	412	Novosedly	418	Strakonice	393
Chrástovice	525	Nebřehovice	450	Střelské Hoštice	415
Jinín	545	Osek	450	Štěchovice	305
Kalenice	513	Paračov	482	Štěkeň	388
Katovice	412	Pracejovice	400	Třešovice	459
Kladruby	460	Př. Zborovice	413	Úlehle	513
Kraselov	595	Přešťovice	391	Únice	468
Krejnice	524	Radějovice	521	Velká Turná	441
Kváskovice	483	Radošovice	413	Volenice	459
Krty	431	Rovná	423	Zahorčice	567
Kuřimany	476	Řepice	423	Zvotoky	513

Volyňsko

Obec	nadmořská výška v m	Obec	nadmořská výška v m	Obec	nadmořská výška v m

Čepřovice	529	Malenice	483	Nová Ves	456
Čestice	558	Milejovice	530	Předslavice	528
Drážov	660	Nihošovice	450	Přechovice	445
Dřešín	575	Nišovice	463	Strunkovice	442
Hoštice	515	Němčice	541	Vacovice	706
Hoslovice	618	Němětice	438	Volyně	461
Litochovice	458				

2.1.2. Geologie území

Celé řešené území náleží k Českému masívu, který je geologicky jednou z nejstarších částí evropské pevniny. V nejstarší době byla tato oblast zalita mořem, na jehož dně se hromadily mohutné vrstvy usazenin z okolní pevniny. Intenzita sedimentace byla velmi různá, proces usazování několikrát přerušil ústup moře. Původní měkké a sypké sedimenty se zpevňovaly a vlivem horotvorných procesů se dostávaly do větších hloubek, kde vlivem vysokých teplot a tlaku zbřidličnatěly, (krystalické břidlice).

Krystalické moldanubikum tvoří převážně skalní podklad řešeného území. Jeho jednotvárná série, jejíž původní horniny dosahují několikakilometrové mocnosti, se usazovala v hlubokých částech mořské prohlubně za poměrného tektonického klidu a značného nanášení jílovitého a písčitého materiálu. Z toho pak vznikaly opakovanou přeměnou především biotitické pararuly a migmatity rozličného typu. Příznačné je pro tuto jednotvárnou sérii nepatrný podíl hornin odlišného složení, např. krystalických vápenců, dolomitů a ojediněle též amfibolitů.

Pestrá série, jež se od jednotvárné odlišuje četnými vložkami krystalických vápenců spolu s přechodnými polohami dolomitů, erlanů, eklogitů a amfibolitů, grafitických hornin a křemenců, je zastoupena v území jen v malé míře západně a jižně od Strakonice.

Jižní část vymezené oblasti zabírá šumavská větev moldanubického plutonu. Nejstaršími horninami jsou zde diority, k mladším patří granodiority, k nejmladším žuly s bohatým žilným doprovodem. Severozápadní část (mezi Horažďovicemi a Strakonice) sem proniká středočeský pluton se zastoupením především biotitickým granodioritem a křemitým dioritem červenského typu.

Tyto horniny se těží v oblasti na mnoha místech s využitím jako stavební a dekorační kámen.

2.1.3. Klima

Klimaticky se Strakonický region dělí na dvě oblasti. Klimatická oblast B3 v podélném pásu Horažďovice - Strakonice (mírně teplá oblast) s charakteristikou okrsku mírně teplý, mírně suchý, převážně s mírnou zimou. Ostatní území leží v okrsku B5 s charakteristikou

mírně teplý, mírně vlhký, vrchovinový.

Průměrná roční teplota 6,5 °C, v období vegetace 12,5 °C. Oblast je dále charakterizována:

průměrný počet letních dní v roce	30 - 40
průměrný počet ledových dní v roce	40 - 50
průměrný počet mrazových dnů	120 - 130
Počet dní s teplotou nad 0°C	270
Počet dní nad 5°C	210
Počet dní nad 10°C	150
Počet dní nad 15°C	65
Průměrný počet jasných dnů	40
zamračených dnů	145
s mlhou	57

Průměrné datum prvního mrazivého dne 1.10. a posledního mrazivého dne 1.5.

Průměrná teplota vzduchu v jednotlivých měsících (dle dlouhodobých klimatických map):

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
-2	-1	3	6	12	15	17	17	12	7	3	-2

Dlouhodobý průměrný úhrn srážek v mm v jednotlivých měsících:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
30	27	30	45	70	85	90	65	50	45	35	35

Průměrný roční úhrn srážek dosahuje 550 - 600 mm, v období vegetace 400 mm.

Úhrn srážek za rok 1998 naměřený na nejbližší stanici Kocelovice:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
14,4	8,1	43,5	8,3	34,2	243,7	66,4	31,2	104,3	97,4	41,5	20,9

Průměrná relativní vlhkost vzduchu v červenci ve 14,00 hodin: 60%

v prosinci ve 14,00 hodin: 87%

Uvedené údaje jsou průměrným ukazatelem, klimatické podmínky jsou úměrné nadmořské výšce, ve které jsou jednotlivá sídla lokalizována. Jihozápadním směrem k okraji popisovaného regionu zasahuje drsnější klima Šumavského podhůří.

2.1.4. Hydrologie

Řešená oblast náleží k hydrologickému povodí 1-08 řeky Otavy. Ta v popisovaném regionu nabírá vody levostranných přítoků Střely a Březovského potoka a z pravé strany

Novosedelského potoka a Volyňky.

Otava vzniká soutokem horských řek Vydry a Křemelné u Čeňkovy pily na Šumavě, teče severně a u Horažďovic mění velkým obloukem směr toku na východní. Do regionu přitéká od Horažďovic. Protéká Střelskými Hořticemi, Katovicemi, Strakonícemi a za Čejeticemi opouští region, aby protékla Pískem a u Zvíkova se spojila s Vltavvským kaňonem. .

Otava patří k tokům s kolísavým vodním stavem, který se rychle mění po srážkách.

Březový potok - pramení v Brdech, teče JV směrem a do Otavy vtéká nad Katovicemi.

Novosedelský potok vyvěrá u Strašína, teče SV a do Otavy vtéká v Katovicích na ř. km 60,55.

Volyňka - pramení na svazích Světlé hory, teče téměř stále na sever ke Strakonícím, kde ústí na ř.km 54,65 do Otavy

Koryto řeky Otavy a Volyňky v přirozeném stavu provede 1 a 2 letou velkou vodu, při větších průtocích dochází k rozlivům do údolní nivy. V minulosti byla řeka upravována tak, aby se zátopky omezily. Při umisťování jakýchkoliv aktivit do inundačního území obou řek, je nutné předem vyřešit ochranu před účinky velké vody a zajistit bezpečný průtok velkých vod a průchod ledů po celé trase řeky Otavy a Volyňky.

Strakonický okres je bohatý na rybníky. Rybníční soustavy, budované hlavně ve 13. - 16. století, jsou soustředěny zejména v kotlinách a plochých pahorkatinových reliéfech. Rybníky lze rozdělit dle soustředěného výskytu na Blatenskou, Vodňanskou a Putimskou rybníční soustavu.

V popisovaném území zbytkové části okresu existence rybníků není již tak výrazná. Ve Volyňské oblasti vzhledem k reliéfu Šumavského předhůří není žádný významný rybník. Ve Strakonické oblasti lze zaznamenat rybníky jižně od okresního města mezi obcemi Sousedovice a Mutěnicí, kde největší je Velkohorský rybník a severně od Strakonice Horní a Dolní Řepický potok. Menší rybníky se vyskytují v okolí obce Čejetice. Rybníky jsou vesměs pronajaty Školnímu rybářství Protivín nebo jsou vlastněny a spravovány obcí.

2.1.5. Půda, vegetace, fauna

Z hlediska půdní druhovosti převažují v řešeném území hlinité až hlinitopísčité půdy. Podle zatřídění do půdních typů převažují podzolové půdy a podzoly. Do Volyňské oblasti zasahují již typy hnědých horských lesních půd.

Z hlediska původu, vývoje a především druhového zastoupení květeny lze řadit oblast do subhercynské fytogeografické oblasti. Původním vegetačním krytem byly listnaté lesy a to v Šumavském podhůří převládaly různé druhy bučin (lipové či dubové bučiny), v nižších polohách v severní části popisovaného území převládaly spíše acidofilní doubravy (porosty dubu letního s místy vtroušeným dubem zimním, břízou a lípou). V době haldštatské mohylové kultury došlo vlivem dlouhotrvajícím, převážně pastevním

využíváním k hlubokým změnám ve složení těchto původních lesů nebo k jejich úplné likvidaci. Jejich náhrada během prvního staletí našeho letopočtu neznamenal obnovu původního krytu, ale přispěla ke vzniku relativně sušších a teplomilnějších lesů tvořených náhradními dřevinami (duby, břízami, osikami, borovicemi). Převážná část původních listnatých nebo smíšených lesů byla však nahrazena ekonomicky výnosnějšími smrkovými monokulturami.

Trvalé odlesnění na druhé straně umožnilo průnik teplo a světlomilnějších druhů rostlin a umožnilo rozvoj zemědělské výroby. V současné době podíl lesních ploch představuje na Strakonicku 20,29% a Volyňsku 24,43 % a podíl zemědělské půdy je ve strakonickém a volyňském subregionu 67,34% respektive 65,60% (viz tabulka a graf na další straně).

V krajině šumavského podhůří přetrvávala bohatá a dosti teplomilná nelesní květena. Z travin je to tráva válečka prapořitá, kvetoucí druhy zastupuje smolníčka obecná, úročník bolhoj, čičorka pestrá, jetel horský a zlatý, různé druhy divizen, pupava obecná. Keřové patro zastupují porosty trnek, hlohů, lísek a mnoho druhů planých růží. V lesních okrajích jsou zastoupeny břízy, osiky, lísky, jeřáby a jívy. Na sušších loukách a pastvinách v pahorkatinném prostředí lze registrovat vzácné vstavače: kukačky, osmahlého a bezového. Poněkud častěji se zde vyskytují další vstavačové rostliny: bradáček vejčitý, vemeníček zelený, vemeník dvoulistý a pětiprstka žežulník.

Ve smrkových monokulturách a druhotných borových lesích je květena chudší. Podrost tu tvoří hlavně borůvka, brusinka, vřes, šťavel kyselý, starček hajní, přeslička lesní, ostřice třeslicovitá. Z kapradin pak mohutná hasivka orličí.

V lesích bukových se dochovala bohatší a významnější květena, např. mařinka vonná, kokořík mnohokvětý, hluchavka žlutá, vraní oko, věsenka nachová či konvalinka vonná. Na skalnatých stanovištích údolí Otavy se mnohde uchovaly i původní reliktní bory se zimostrázdem alpským nebo medvědicí lékařskou. V okolí obce Rovná je chráněné naleziště hořce jarního (poblíž Rovenského rybníka).

V popisovaném území je poměrně běžná lovná zvěř: srnčí, koroptve, bažanti i zajíci. Poměrně početná je i černá zvěř. V lesích i polích je početná a typická ornitofauna. Běžní lesní ptáci jsou brávník lesní, kvíčala euroasijská, strakapoud velký, sojka obecná, kukačka obecná. Vyšší polohy hostí kosa horského a ořešníka kroupnatého. Z luk a obdělávaných polí ubývá křepelky a koroptve polní. V lesopolních okrajích se objevuje poštolka obecná. Z plazů a obojživelníků lze nalézt skokana hnědého, ropuchu obecnou, rosničku, ještěrku živorodou, slepýše křehkého a užovku obojkovitou.

Dostatek potravní nabídky zde mají běžné šelmy jako kuna lesní, hranostaj a lasice kolčava i tchoř tmavý. Hojně se vyskytuje i liška obecná.

2.1.6. Vývoj osídlení a sídelní struktury

2.1.6.1. Historie osídlení

Počátky osídlení se datují již do 14. století před n.l., kdy z horního Podunají přicházely přes Šumavu skupiny osídlenců s vyspělou mohylovou kulturou. Mohylové pohřbívání

(tzv. mohylová kultura) zde pak zůstalo typickým znakem, i když se obyvatelstvo měnilo (bronzový jihočeský mohylový lid, lid kultury milavečské, knovízské, halštatské a později laténské (Keltové).

Keltské kmeny (5. stol. před n.l.) se přesouvaly do střední Evropy a zasáhly též až do předhůří Šumavy. Znakem jsou opět mohyly, jejichž stopy lze nalézt u Volyně a Malenic. Ve středním období se Keltové omezují převážně na Pootaví (rýžování zlata).

Po opuštění Keltů do příchodu Slovanů (5. až 6. století n.l.) byla tato oblast považována za neobydlenou. Slované sem pronikali postupně až do 10. století, jak tomu dovozovala neúrodná zalesněná krajina a to především podél řek Otavy s Ostružnou, Volyňky, Podmoklého potoka a Blanice. Hustota osídlení v 10. století se blížila hustotě současné (mohutná hradiště budovaná pro ochranu u Sousedovic, Kněží hora u Katovic, Hradec u Řepic). V centralizačním procesu se Slované v Pošumaví dostávají ke kmeni Zličanů.

Rýžování zlata a život při obchodních stezkách ovlivňoval kladně život v oblasti, postupné budování a rozvoj sídel dokládají listinné prameny převážně z 11. a 12. století. Vznik jednotlivých obcí posuzovaného regionu zaznamenaly první písemné zmínky:

Strakonicko

Obec	první písemná zmínka	Obec	první písemná zmínka	Obec	první písemná zmínka
Cehnice	1342	Libětice	1243	Skály	1334
Čejetice	1352	Miloňovice	1243	Slaník	1359
Drachkov	1319	Mnichov	1243	Sousedovice	1243
Droužetice	1227	Mutěnice	1243	Strašice	1365
Horní Poříčí	1315	Novosedly	1227	Strakonice	1233
Chrástovice	1544	Nebřehovice	1253	Střelské Hoštice	1320
Jinín	1279	Osek	1392	Štěchovice	1408
Kalenice	1045	Paračov	1316	Štěkeň	1318
Katovice	1318	Pracejovice	1308	Třešovice	1303
Kladruby	1405	Př. Zborovice	1318	Úlehle	1318
Kraselov	1352	Přešťovice	1379	Únice	1308
Krejnice	1045	Radějovice	1334	Velká Turná	1372
Kváskovice	1334	Radošovice	1243	Volenice	1227
Krty	1227	Rovná	1319	Zahorčice	1227
Kuřimany	1327	Řepice	1251	Zvotoky	1045

Volyňsko

Obec	první písemná zmínka	Obec	první písemná zmínka	Obec	první písemná zmínka
Čepřovice	1315	Malenice	1318	Nová Ves	1549
Čestice	1243	Milejovice	1315	Předslavice	1352
Drážov	1318	Nihošovice	1352	Přečovice	1400

Dřešín	1407	Nišovice	1400	Strunkovice	1227
Hoštice	1274	Němčice	1227	Vacovice	1467
Hoslovice	1352	Němětice	1315	Volyně	1271
Litochovice	1400				

V 15. století se region stává významným dějištěm událostí husitského hnutí (např. první vítězná bitva Husitů u Sudoměře). Centrum regionu (Strakonice) ovšem tehdy i po celý zbytek tohoto století zůstává přední oporou katolického panstva.

17. a 18. století přivádí lidi do tohoto území rozvoj zemědělství a extenzivní těžba dřeva v Pošumaví, v 19. století nedostatečně rozvinutý průmysl naopak vyháněl obyvatele za obživou do světa. Jedině Strakonice bylo tehdy město s významnější koncentrací průmyslové výroby.

2.1.6.2. Vývoj sídelních struktur

Okres Strakonice

Původní strakonický okres vznikl v roce 1949, zahrnoval 35 306 obyvatel v 92 obcích a 130 osadách, které se rozkládaly na ploše 454 km². Při reorganizaci územních celků - krajů a okresů v roce 1960 bylo do okresu Strakonice začleněno 145 obcí z bývalých okresů Blatná, Vodňany, Vimperk, Horažďovice a Prachatice. Některé z těchto obcí byly po začlenění sloučeny s dalšími obcemi a jejich počet se tak ustálil k datu sčítání obyvatel na počtu 169. Tím se také zvýšil průměrný počet obyvatel (nepočítaje samotné okresní město) na 1 obec z 259 v roce 1950 na 340 v roce 1961.

V roce 1964 došlo k další integraci 42 obcí, v roce 1969 se pak sloučil Měky nec s Bílskem, aby k datu celostátního censu v roce 1970 evidoval okres Strakonice 123 obcí a 3 města. Dalším integračním procesem, probíhajícím v 70. letech došlo k postupnému zániku 76 samostatných obcí. K datu 1.11.1980 měl okres 50 obcí včetně 3 měst (Strakonice, Blatná a Vodňany), ve kterých žilo 71 998 obyvatel.

Opačný tedy dezintegrační trend nastal v porevolučním období 90. let, kdy došlo k postupnému osamostatnění jednotlivých obcí na současný stav 112 obcí, 263 částí obcí rozkládající se na celkové ploše 1 031,7 km² okresu Strakonice.

Porovnání počtu obcí v letech 1961,1970,1980 a 1999 okresu ukazuje následující tabulka:

Rok	Počet		Průměrná velikost obcí		Hustota obyvatel na 1 km ²
	obcí	částí obcí	počet obyvatel	rozloha v ha	
1961	169	261	421	609	69,1
1970	126	262	551	817	67,4
1980	50	263	1440	2064	69,8
1991	98	263	734	1053	69,7
1999	112	263	629	921	68,3

Posuzovaný region obcí pověřených obecních úřadu Strakonice a Volyňe prošel shodným vývojem. Sídelní síť je zde hustší než např. na Blatensku, což odpovídá i historickému rozložení sídel, které vznikaly v návaznosti na přírodních podmínkách.

Současná velikostní struktura obcí Strakonického regionu je dokumentována v následující tabulce:

Kategorie obce	Strakonicko		Volyňsko	
	počet obcí	počet obyvatel	počet obcí	počet obyvatel
0 - 199	25	2 626	10	1 121
200 - 499	12	3 464	6	1 465
500 - 999	6	4 347	2	1 490
1 000 - 1 999	1	1 183	0	0
2 000 - 4 999	0	0	1	3 253
5 000 - 9 999	0	0	0	0
10 000 a více	1	24 526	0	0
Celkem	45	36 146	19	7 329

Výrazně vyšší počet malých obcí je nejen projevem dezintegrace obcí, ale i procesem urbanizace a úbytkem obyvatel přirozenou měnou. Snaha o ekonomickou samostatnost obcí je projevem demokratického rozhodnutí jejich obyvatel, který umožnil zákon O obcích z roku 1990. Tento jev se výrazně projevil, jak ukazuje následující tabulka, v markantním zvýšení procentního zastoupení obcí v té nejnižší kategorii:

Kategorie obce	Strakonicko		Volyňsko	
	Podíl na celkovém počtu (v regionu) v %			
	obcí	obyvatel	obcí	obyvatel
0 - 199	55,56	7,26	52,63	15,30
200 - 499	26,67	9,58	31,58	19,99
500 - 999	13,33	12,03	10,53	20,33
1 000 - 1 999	2,22	3,27	0	0
2 000 - 4 999	0	0	5,26	44,38
5 000 - 9 999	0	0	0	0
10 000 a více	2,22	67,86	0	0

Průměrný počet obyvatel na jednu obec činí ve Volyňské oblasti 386 obyvatel a ve strakonickém subregionu 803 obyvatel. Očistíme-li tento údaj od vlivu okresního města, sníží se počet na průměrnou hodnotu 264 obyvatel na 1 obec.

Pro srovnání: průměrný počet obyvatel na obec v celé ČR (na 6 236 obcí) je 1 653 obyvatel, Rakousko vykazuje 3 400 obyvatel, Španělsko 4 800, Itálie již 7 000 obyvatel a Švédsko 30 900 obyvatel.

2.1.7. Historie, památky

Historii ve zkratce a dochovalé památky jednotlivých obcí Strakonicka:

Cehnice – tvrz, původně z poloviny 14. století, přestavěna v 16. a 17. století. Zachovány klenby s lunetami a zbytky sgrafita, arkádová chodba ze 17. století.

Jinín – v 16. století povýšeno na městečko. Štíty v lidovém baroku pravděpodobně z Bursova okruhu (zednický mistr).

Kostel Nanebevzetí P.Marie: raně gotický z poloviny 13. století, přestavěný goticky r. 1482, upravovaný v 18. a 19. století, vysoce hodnotná gotická plastika Madony z poloviny 15. století, pozdně gotická křtitelnice. Barokní fara (kolem r. 1780), pozdně gotické boží muka Na žalosti (r. 1482).

Katovice – osada existovala patrně již v 11. století při brodu chráněném hradištěm, písemně připomenuta r. 1318. Ve středověku živá rýžovnická a trhovářská ves, před r. 1505 městečkem. Roku 1654 získali Katovice jezuité.

Kostel sv.Filipa a Jakuba – raně gotický z doby po poloviny 13. století, přestavěn ve 14. století, znovu renesančně v letech 1580-82 (T.Rossim z Medrisia), renesanční klenba se štukovými žebry napodobuje pozdně gotickou síťovou s hřebínky, románský vzhled věže se slepými arkádami a postavami proroků zpracovanými úmyslně archaizující formou připomíná tzv. románskou renesanci, úprava kostela r. 1761 a v 19. století (zvýšena věž), jižní portál gotický, západní z r.1880, okna zbarokizována, renesanční křtitelnice z r. 1599.

Fara – typ selského baroka.

Kraselov – kostel gotický, připomínaný r. 1384, zbarokizovaný v letech 1684-88, vnitřní úpravy roku 1936, cenná gotická truhla

Libětice – nad obcí předhistorické hradiště (též zvané u Sousedovic), pozdně halštatské (polovina 1. tisíciletí před n.l.), později slovanské (9. století).

Novosedly – Kolářova hospoda ozdobena vně i uvnitř rázovitými malbami hospodského malíře samouka. Starodávny nábytek a lidová keramika, busty králů, básníků a spisovatelů. Kvádříky s letopočtem založení z roku 1715. Nad městem vrch Provazec (611 m) s rozhledem na Písecké lesy.

Osek – původně renesanční zámek ze 16. století, přestavěn v 19. století a roku 1911 (pseudobarokně). Starý židovský hřbitov.

Přední Zborovice – ves, nad níž se záp. zvedá Hradiště u Sousedovic.

Přešovice – 1 km jihovýchodně osada a pohřebiště z mladší doby římské, objevené roku 1932 (450 hrobů 3.-5. století n.l.).

Radošovice – písemně připomenuty v roce 1243, kdy byly darovány maltézskému řádu, kolem návsi usedlosti (polovina 19. století) s volutovými štíty, patrně od jednoho zednického mistra, sýpka stojí pravděpodobně na středověkém tvrzišti.

Řepice – roku 1251 se připomíná Ivan z Řepic, rodiště husitského hejtmana Chvala z Machovic. Roku 1550 koupil Řepice Jan sv. Hodějovský z Hodějova, podporoval humanistické básníky, podnítil Hájka z Libočan k sepsání kroniky. Z hradu se zachovaly zlomky ve dvoře a okolních státcích (klenutí stropu, sýpka se štítem z rozhraní 15. a 16. století, deska s nápisem o přestavbě roku 1580). Raně gotický kostel, v presbytáři a ve zdi kostnice vsazeny náhrobníky rodu Hodějovických, přestavěn v letech 1668-1670. Zahrada Jana Hodějovického byla botanickou zahradou, kde pěstoval květiny způsobem, který později vědecky podložil Linné (zachována a ohraničena původní zdí a altány na způsob bašt).

Skály – lidová architektura (barokní štíty, špýchary a vjezdy). Na vladyckém statku seděl rod Kočků ze Skal.

Slaník - na výrazném pahorku nad řekou Otavou zničené tvrziště, nyní kaplička s lípou.

Sousedovice – připomenuty r. 1243, kdy je daroval Bavor ze Strakonice maltézským rytířům, štíty v lidovém baroku (zachována již jen jedna stará chalupa), jižně od vsi zbytky halštatských mohyl

Strakonice – připomínány r. 1225, kolem r. 1300 získaly označení městečko, potvrzené r. 1318. Tvořilo je již tehdy Dolní město (zvané též Menší město, starší) a Horní město (na levém břehu Otavy, při jedné z hlavních zemských stezek). Při bráně Menšího města ležel řádový špitál johanitů. Řád johanitů (pozdější maltézský) se od roku 1243 postupně zmocňoval panství, které roku 1402 získal celé. Na strakonickém hradu byla roku 1449 ujednána tzv. strakonická jednota šlechty proti Jiřímu z Poděbrad. Třicetiletá válka město značně hospodářsky poškodila, velkopřevorství si ještě na něm vynahrazovalo ztráty a v polovině 17. století je zubožené opustilo.

V 18. století nastal nový hospodářský rozmach. Roku 1716 byl založen punčochářský cech. Měl kvalitní výrobky, Švýcaři sem povolání naučili strakonické zboží barvit, čímž poptávka ještě vzrostla. Od pletených punčoch se rychle přešlo k pletení čepic. Kolem roku 1800 je vyrábělo 80 mistrů jako polotovary pro vývoz. Roku 1812 se objevila první

fezárna, roku 1838 tu bylo již více fezařských podniků. Stávka fezárenských dělníků roku 1855 byla první na jihu Čech. Fezy se vyvážely zejména do Turecka, Indie, Arábie a Egypta. Výroba se rozrostla o vlněnou plst, pokrývky a stávkové zboží. Kolem roku 1900 vyváženo na 400 000 tuctů fezů v 50 druzích, když bylo nošení fezů v Turecku roku 1925 zakázáno, přešlo se na zhotovování baretů.

Hrad je ukázkou spojení hradního sídla (západní panská část), s klášterem, stavební místo (na břehu řeky a na křižovatce dálkových cest) bylo vybráno se zřetelem na potřeby johanitů (jejich povinností bylo pečovat o poutníky – do Svaté země). Zakladatel hradu byl Bavor, později syn nebo synovec Bavor I. (jeden z předních velmožů), stavebníkem raně gotického rozšíření hradu byl Bavor II., nejvyšší maršálek českého království. Románské stavební období hradu spadá do 80. let 12. století (portál z kapitulní síně do ambitu r.1179, románské kupolovité křížové klenby, typické jsou i plné

věžice). Raně gotickou stavební činnost určuje do let 1270-80 raně gotický portál v Panském domě (hradní palác románského původu), jenž prozrazuje vliv zvíkovské stavební hutě. Johanitům byla věnována větší část hradu roku 1243, celý hradní areál získali roku 1402. Za nich, koncem 15. a začátkem 16. století, proběhla velká přestavba, koncem 17. století barokní úpravy, v letech 1931-2 úpravy a rekonstrukce. Dnešní vstup do hradu prochází bývalou velkopřevorskou rezidencí – barokní stavba z roku 1715, původní dva postranní vchody zazděny, dnešní střední, pod balkónem, je z roku 1745, okna ve štukových rámech. Při budově u řeky gotická bašta, později upravovaná.

V prvním nádvoří kostel sv. Prokopa, původně sv. Vojtěcha, hodnotná stavba pochází z nejstarších údobí hradu. Úprava kostela koncem 15. a v 16. století, barokní kolem roku 1700 a v letech 1714-22. Nástěnné malby sv. Jana Křtitele a zbytky řady světců z doby kolem roku 1340, oltář sv. Anny – velmi cenný, sestavený v 19. století ze zbytků pozdně gotické křídlové archy od Mistra Oplakávání ze Žebráku (doba kolem roku 1520), hlavní oltář portálový, s rokokovými doplňky z roku 1788, v jižní lodi obraz Narození Páně z konce 16. století, pozdně renesanční křtitelnice (kolem roku 1600). Opevnění – jednoduchá hradba s baštami, příkopem a valem ze začátku 16. století.

Domy renesanční, fasády raně barokní, reliéfy ze začátku 18. století, renesanční průčelí (jediné ve městě Čp.171), atiková zeď nad vjezdem z 18. století. Budova z roku 1903 s ornamentální sgrafitovou výzdobou podle M.Alše, bývalý špitál z roku 1685 u něj barokní kaple z roku 1704.

Kostel sv. Markéty – původní, stojící snad při dalším špitálu a přestavovaný ve 14. století, vystřídala v letech 1580-83 hodnotná sálová stavba V. Vogarelliho, renesanční, lpící však na gotických tvarech, romanizující reliéfy z 16. století.

Kostel sv. Václava – hodnotný, gotický z konce 13. století, loď přestavěna barokně v letech 1720-30.

V bývalé zámecké zahradě je letní scéna, zde a na nádvoří se konají tradiční Dudácké festivaly s mezinárodní účastí. Město je rodištěm básníka Františka Ladislava Čelakovského, také profesora Josefa Skupy (koná se zde každoroční loutkářský festival).

Štřelské Hoštice – dříve Štřelohoštice, ves připomenuta roku 1274, ve 14. století tvrz s kostelem. Renesanční zámek z 2. poloviny 16. století, přestavěn a zvýšen roku 1721, obnoven roku 1928, stopy psaníčkových sgrafit. Za zámkem pozdně barokní hospodářský dvůr s empírovou branou, barokní sýpka. Klasicistní kostel sv. Martina z roku 1822. Domy s jednoduchými barokními štíty z 18. století. V okolí byla na obou březích Otavy rýžoviště zlata, v nedalekém Zádušním lese jsou stopy halštatských mohyl, pozůstatky výšinného sídliště z pozdní doby kamenné (4. tisíciletí před n.l.). Další nálezy z mezolitu (10 000 až 5 000 před n.l.) a z raného středověku (srub ze 13. století).

Štěkeň – stojí na místě bývalého rýžoviště zlata na Otavě, jako městečko připomínána už v letech 1318-1331. Na terase v anglickém parku stojí na místě tvrze ze 14. století barokní zámek (1664). Velkostatek získali Windischgrätzové, kteří čtyřkřídloú monumentální budovu s uzavřeným nádvořím a arkádami doplnili roku 1805 klasicistickým západním

průčelím. V jižním křídle jsou nástropní fresky z 2. poloviny 17. století (I.Raab) a v severním křídle umělá krápníková jeskyně. Barokní kostel z roku 1670, presbytář (malba v průčelí) z poloviny 18. století, hřbitovní brána z roku 1668, ve zdi hřbitova náhrobníky ze 16. a 18. století. Mlýn pod zámekem byl roku 1500 sídlem sekty amosenců. Narodil se zde politik a filozof Alfons Šťastný a zemřel zde spisovatel K. Klostermann.

Volenice – připomenuty roku 1228, v majetku pražského jiřského kláštera. Usedlosti v lidovém baroku z doby kolem poloviny 19. století. Kostel sv. Petra a Pavla – hodnotný, románského původu před rokem 1250, přestavěn goticky ve 14. století, roku 1577 T.Rossi z Mandrisia přistavěl jižní loď a loď zaklenul, stavba opravena roku 1909 podle K. Hilberta, věž z let 1770-80, křucifix v triumfálním oblouku z 1. čtvrtiny 16. století, středověká křtitelnice.

Historie a památky obcí Volyňska

Čepřovice – dříve Čepřejice, připomínána roku 1315 při volyňském újezdu, roku 1585 mezi královskými vesnicemi. Ukázka lidového baroka (štít nad vraty z roku 1860, příznačný pro Jakuba Bursu).

Čestice – pozdně románský kostel z 2. čtvrti 13. století, raně barokní zámek ze 4. čtvrti 17. století.

Litochovice – připomínány roku 1400, v minulosti těženy pegmatity pro sklářské účely. Tzv. správcovský dům renesanční (původem z 15. století), štít domu (ČP. 2) lidové baroko (lidový stavitel Jakub Bursa).

Malenice – v okolí rýžoviště zlata, ves připomenuta roku 1318, v 16. století povýšena na městečko. Roku 1629 účast na odboji selského lidu na Lčovickém panství. Technická památka, hamr: starý přes 200 let (v provozu od roku 1961), ukázkově předváděné kladivo hamru na vodní pohon. Kostel sv. Jakuba, raně gotický původ, loď z let 1708-09, stavba v dnešní podobě z roku 1885, v presbytáři zbytky hodnotných gotických maleb z 1. poloviny 14. století. Hrobka architekta Josefa Zídka, stavitele Národního divadla.

Miloňovice – připomínána roku 1243, kdy ji Bavor ze Strakonice daroval strakonickým křížovníkům. Technická památka: hospoda z roku 1843, v lidovém baroku, v hladké tektonicky nečleněné ploše štítu s volutovými lemy, plasticky vyjádřen lidovou žertovnou formou účel stavby (tvůrcem patrně J. Bursa). Bývalý panský dům z doby kolem roku 1669, přestavěn v 19. století.

Nihošovice – připomínána roku 1348. Barokní zámek z let 1670-75 na místě gotické tvrze. Lom v žule.

Nišovice – připomenuta roku 1400, ukázka lidového baroka. Nad vsí na levém břehu Volyňky rýžoviště zlata.

Němčice – připomínána roku 1204. Zámek, přestavěn roku 1696 raně barokně z renesanční tvrze připomínané kolem roku 1580, barokní kaple z roku 1727, stavěná asi

za účasti P.I. Bayera, park anglického typu upravený kolem roku 1820.

Němětice – roku 1315 připomínány mezi královské vesnice, ústí potoka Peklov do Volyňky, dnes výroba šípkového čaje. Kaple se štítem ve zlidovělém baroku (18. století).

Předslavice – připomínána v letech 1352-99, Jan z Předslavic se připojil ke stížnému listu do Kostnice. Ukázky lidového baroka (Jakub Bursa). Kostel hodnotný, původně románský z 1. poloviny 13. století, přestavěn goticky v 1. polovině 14. století, presbytář z konce 14. století, loď upravena barokně v letech 1655-60, věž z roku 1839, hlavní portál gotický z let 1320-30, hodnotná pozdně gotická křtitelnice.

Přechovice – osada na pravém břehu Volyňky. Připomínána kolem roku 1400, ukázky lidového baroka.

Strunkovice nad Volyňkou – připomínána kolem roku 1400, kdy patřila k volyňskému panství. Štít v lidovém baroku.

Volyně – v 9. a 10. století tu bylo nejdříve kmenové, později knížecí hradiště. Roku 1271 je Volyně poprvé připomínána, roku 1299 se stává městem (v majetku pražské kapituly), v 1. polovině 14. století je kolonizačním střediskem volyňského újezdu, dostává radu výsad. V 15. století vyhrálo město spor o dovozu soli, roku 1513 se zde připomíná cech pekařů (jeden z nejstarších doložených cechů), v 18. století ve městě řada soukenických dílen.

Volyně vyrostla u brodu přes řeku Volyňku a při křižovatce cest, její okolní terén je otevřený k jihu a daří se zde pšenici i ovocným stromům.

Z Volyně pocházel mistr Martin, Husův přítel a vykonavatel jeho poslední vůle a mistr Trcha, který psal latinské a české básně a za husitských válek podával podobojí.

Z původního celku tvrze zůstala jen obdélná stavba, představuje typ zemanského sídla ze začátku 14. století, zachovány zbytky opevnění i se stopami příkopu a parkánu. Tvrz byla postavena současně s kostelem na místě staršího knížecího hradu, ve sklepech tvrze byly objeveny kostrové hroby z 12. a 13. století.

Kostel Všech svatých – hodnotná provincionální stavba slohově čistá, gotický kostel, jehož stavba započala roku 1327, změněn v letech 1460-70 v dnešní halové dvouloubí se síťovou klenbou, jižní loď dokončená roku 1509, kaple P. Marie z doby po roce 1388, roku 1817 stavební úpravy (věž, jižní kruchta, schodiště ke kostelu), pozdně gotická křtitelnice z doby kolem roku 1500 (typicky jihočeská), obraz Madony (kopii gotického originálu).

Hřbitovní kostel Proměnění Páně – hodnotná pozdně renesanční stavba z let 1580-1618 podle návrhu V. Vogarelliho, zbytky renesančních fresek z doby stavby, roku 1764 přestavěná sakristie, po roce 1782 kostel proměněn ve skladiště, opraven roku 1877 (přistavena pseudorománská věž), poslední úpravy v letech 1938-39.

Děkanský kopec – známá paleontologická lokalita (kosterní nálezy pleistocenních obratlovců), židovský hřbitov založen před rokem 1724 (nejstarší náhrobky z poloviny 18. století).

Radnice – renesanční z let 1521-29, přestavěna v 2. polovině 16. století a několikrát později i uvnitř.

Domy na náměstí – v průjezdu renesanční lunetová klenba, sklepy z husitské doby, v 8.-9. století procházel těmito místy přední val hradiště.

Přírodní park Ostrovec založen roku 1981 při náhonu na němž stávaly mlýny, na kopci (1 km od Volyně) bylo v latéské době (5.-3. století před n.l.) mohylové pohřebiště.

2.2. Strakonický region ve vnějších vztazích

2.2.1. Region v širším územním kontextu

ANALÝZA

Meziregionální vztahy jsou do jisté míry determinovány polohou řešeného regionu, jeho přírodním prostředím, komunikačním napojením a stávajícími socioekonomickými vazbami. Tyto vazby vznikají na úrovni meziregionální dělby práce po linii dodavatelsko-odběratelských vztahů a nabývají toku surovin, materiálů, hotových výrobků a kapitálu.

Poloha strakonického regionu (t.j. obcí spadající pod pověřené úřady Strakonice a Volyně) zauímají střední část okresu Strakonice obklopeného na západě sídly okresu Klatovy, na jihu sousedí s prachatickým okresem, částečně se dotýká vymezení okresu České Budějovice na východě a severovýchodní hranicí se dotýká okresu Písek. Z hlediska vyšší územně správní struktury je součástí Českobudějovického kraje.

Přesto, že řešené území leží stranou centrálních struktur, není regionem periferním. Je protnuto významnými komunikačními tepnami silnic I. třídy. Komunikace I/4, na které leží jak město Strakonice, tak i Volyně, navazuje na hraniční přechod se Spolkovou republikou Německo na jihu a přes dálniční propojení na hlavní město na severu. Komunikace č. I/6 (s mezinárodním označením E 49) procházející územím ve směru východ západ, spojuje významná města - centra nového krajského uspořádání Plzeň a Karlovy Vary na západě a České Budějovice na východě a tím i na další hraniční přechod.

Charakteristickým rysem této krajiny je její harmonie mezi danými přírodními podmínkami a jejich využívání člověkem. Kdysi postupně zúrodněvaná půda se stala na dlouhou dobu hlavní obživou obyvatel, průmysl sem pronikal jen postupně a velmi pomalu. Postupně se stal dominujícím a tento region profilujícím. Produkty zdejších průmyslových podniků zásobovaly celosvětové trhy.

Většina obcí si zde zachovala malebný venkovský ráz, dřívější vlastnictví bohaté šlechty zde zanechala množství dnes historicky a kulturně cenných objektů (hrady, zámky, tvrze, církevní stavby), které spolu s krajinnými prvky lesů, řek a rybníků předurčuje tuto lokalitu jako turisticky vyhledávanou oblast.

Strakonicko a Volyňsko, dříve převážně zemědělský region s velkým podílem prvovýroby v této oblasti (těžba dřeva, rostlinná i živočišná výroba), rozvinul svou tradiční výrobní orientaci a z části nově přijal v druhé polovině tohoto století průmyslovou výrobu (především obory textilní, strojírenský a potravinářský), která zaznamenala v meziregionálním i mezinárodním obchodu důležité postavení. V současné době vlivem nedokončené restrukturalizace velkých průmyslových podniků toto postavení a to i vlivem

sílící vnější konkurence, ztrácí. Rovněž tak zemědělství nenachází po rozbití družstevního způsobu vlastnictví svojí původní podobu. Zdá se že tento způsob hospodaření se zde zakořenil a zemědělství se jen pomalu vrací ke své dřívější prosperující podobě. Pro celé území lze konstatovat, že dochází k výraznému poklesu zaměstnanosti v těchto rozhodujících oborech. Uvolněné pracovníky dosud absorboval terciární sektor, který se začal již výrazně rozvíjet a to zejména v obchodní síti, službách jak pro obyvatele tak i turistické návštěvníky a který není zdaleka ještě plně satureován.

Pro cestovní ruch má region nejen již zmíněné přírodní podmínky, ale i vzácnou nabídku lidové slovesnosti, lidové architektury, tradice, lidové zvyklosti a specifický folklór (kroje, dudy).

Do širších nadregionálních územních vztahů vstupuje tedy region jako

1. zemědělská oblast
2. průmyslová oblast
3. oblast cestovního ruchu

Při rozboru jednotlivých jmenovaných funkcí (podrobně viz „Ekonomická základna“) lze vyvodit, že žádná z těchto funkcí není v současné době tak dominantní, aby region zásadním způsobem profilovala.

V rámci této klasifikace je však nutné vycházet z toho, že jednotlivé obce regionu a potažmo i sledované oblasti mají v současné i budoucí orientaci na jednotlivé specializace výrazně odlišné postavení. Oblast cestovního ruchu má zcela plošný charakter, i když v jednotlivých obcích diferencovaně (viz kapitola „Cestovní ruch“). Ostatní aktivity jsou již v určité míře svázány s konkrétní, užší oblastí nebo přímo s jednotlivými sídly.

HYPOTÉZA

Otevřenost regionu spočívá v aktivní roli těch specializačních funkcí, které v nadregionální dělbě práce mají komparativní výhody, profilují se především nízkými dopravními náklady a najdou odpovídající tržní segment. Rozvojový program by tyto funkce měl aktivně vyhledávat, podporovat a urychlovat jejich rozvoj (a to prostředky, které jsou konformní s existencí trhu). Prvořadým úkolem jakékoli rozvojové strategie zřejmě v případě Strakonického regionu není hledání nových struktur a jejich nová lokalizace, ale nalezení způsobu zintenzívnění stávajících aktivit, s návratem k určitým identifikačním tradicím.

Nabízí se rovněž souběžné posílení místního průmyslu o nové podnikatelské subjekty (diverzifikace rizika „krachu“ velkých zaměstnavatelů), vybudování odpovídající infrastruktury cestovního ruchu, využití nových aktivit v agroturistice a v této souvislosti posílení terciární a kvartérní sféry.

2.2.2. Bezprostřední vztahy oblasti k jejímu okolí a jejich důsledek na vnitřní organizaci území

2.2.2.1. Vnitřní vztahy v území

ANALÝZA

Vnitřní vztahy daného území jsou podmíněny komplexem vazeb vyplývajících z historického vývoje struktury osídlení a současného fungování sociálně ekonomické sféry. Jejich výsledkem je velikostní a funkční hierarchie sídel a uspořádání vzájemných vztahů, které jsou měřitelné zejména pohyby obyvatelstva za prací, službami, vzděláním a rekreací, ale také podobou dopravní a technické infrastruktury, postavením v rámci výkonu státní správy a kulturními a politickými vazbami mezi obyvateli.

Z rozboru všech těchto vazeb vyplývá, že obě posuzované oblasti mají nesporně mnoho shodných znaků. Jsou to především přírodní podmínky a jejich vazba na postupné osidlování, historické prameny, tradice.

Strakonicko, obce spadající pod pověřený úřad Strakonice přesto, že se v 90. letech s možností deklarovat svoji ekonomickou a sociální samostatnost, hodně atomizovala, je jejich závislost na centrálním městě neustále patrná. Silné vazby se odehrávají po linii veřejnoprávní, informační, kulturních, zdravotnických a sociálních služeb, školství a (a to především) prostřednictvím pohybu obyvatelstva za pracovní příležitosti.

Jak bylo patrné, při vlastním terénním průzkumu i s rozhovory s představiteli jednotlivých municipalit, je v některých obcích snaha tyto úzké vazby zpřetrhat, nestát se tak obytným a rekreačním satelitem okresního města a prokázat svou soběstačnost. Tyto tendence se projevují v úsilí dostat do obcí mladé lidi, nalézt pro ně místní pracovní příležitosti a související sociální a kulturní vybavenost. Nemělo by se tak stát za každou cenu, t.j. za cenu kumulace vzájemně protisměrných funkcí.

U obcí spadajících pod působnost obecního úřadu Volyně, v analýze popisované jako **Volyňsko**, tyto velmi úzké vazby na okresní město slábnou a to již s ohledem na vyšší vzdálenost od Strakonice, větší rozptýlenost sídel (podhorská oblast) a s některým přenesením lokálních veřejnoprávních institucí do města Volyně. Přesto i zde je po linii pohybu obyvatelstva za prací se Strakonice velmi úzká vazba, pramenící z dob, kdy dominantní průmyslové strakonické podniky FEZA a ČZ zajišťovaly pracovní příležitosti pro široké okolí.

Pro definování vztahů obcí uvnitř regionu a k okolním centřům zaměstnanosti je významným údajem dojížděkový a vyjížděkový pohyb obyvatel a jejich směr, který jsme se pokusili exaktně vyjádřit: (v tabulce):

Tento údaj je statisticky sledován v desetiletých intervalech při průběhu celostátních sčítání. Vycházet z těchto údajů z roku 1991 není, vzhledem k velkým změnám v zaměstnanosti a dopravní obslužnosti, možné. Proto informace o pohybu zaměstnanců

byly získány během terénního průzkumu regionu a při rozhovorech se starosty obcí. Zdrojové hodnoty mají váhu proporcí a dokladovaná tabulka „Vyjíždka - dojíždka“ je modelem postaveným na těchto proporcích.

Výchozí hodnotou modelu je počet potenciálních zaměstnaných v jednotlivých obcích. Tato hodnota je modelována z počtu obyvatel v produktivním věku a odečtem určitého podílu osob bez zaměstnání (studující, ženy v domácnosti a pod.) ve výši 10%.

Údaje zjištěné terénním průzkumem jsou proporcionálně upraveny tak, aby odpovídaly předpokládanému potenciálu zaměstnaných osob. Kategorie nezaměstnaných není odečítána (jedná se o osoby, které, s výjimkou Strakonice, budou nejspíše za práci dojíždět).

Pro každou obec je uveden počet obyvatel v produktivním věku (předposlední sloupec vpravo). Vyjíždky do okolních obcí je vložena do křížové tabulky. Vlevo od celkového součtu jsou odhadnuty výjezdy za prací mimo zkoumanou oblast (ale v rámci regionu Strakonicko), mimo region (v rámci kraje) a ostatní výjezdy.

Poslední dva sloupce vpravo obsahují srovnání počtu výjezdů k počtu obyvatel v produktivním věku. Tento údaj charakterizuje závislost obyvatel obce na zaměstnání v jiných obcích.

Dolní řádky tabulky uvádějí počet disponibilních pracovních míst v jednotlivých obcích a jejich poměr k počtu obyvatel v produktivním věku. Tento údaj vyjadřuje potenciál obce zaměstnat své obyvatele.

Interpretace výsledků:

Region se z hlediska pracovních příležitostí jeví jako deficitní. Pro 25 248 obyvatel v produktivním věku je k dispozici cca 18 695 pracovních míst, což je cca 74%. Stanovíme-li si za optimální hranici 80% pokrytí produktivní populace disponibilními pracovními místy (do 100% studenti, ženy v domácnosti a únosná míra nezaměstnanosti), pak toto kritérium splňují obce Strakonice (128%), Nihošovice (90%), Němčice (97%) a Volyně (81%). Ostatní obce jsou závislé na hospodářském rozmachu okolí, většina malých obcí zcela.

Motivem vyjíždky za prací je její nedostatek v místě bydliště, nebo hledání práce odpovídající získané kvalifikaci. V regionu se za prací pohybuje průměrně cca 23% obyvatel v produktivním věku. Další 3% obyvatel hledá zaměstnání v regionu, ale mimo zkoumanou oblast, 4% v blízkém okolí regionu a 3% ve vzdáleném okolí. Pokládáme-li 30% denní migraci za prací za únosnou, pak tento limit splňují pouze Strakonice (5%). Limit 50% splňuje pouze Volyně (33%). Z ostatních obcí dojíždí za prací podstatná většina obyvatel v produktivním věku.

Z kombinace obou faktorů lze usuzovat, že z hlediska možnosti zaměstnání jsou obce regionu výrazně závislé na několika centrech (a v těchto centrech na několika největších zaměstnavatelích). Vedlejším jevem denní migrace za prací jsou nároky na dopravní obslužnost.

Vnitřní vztahy v území jsou dány i velikostní a funkční hierarchií jednotlivých sídel. Velikostní strukturu jsme uvedli v oddíle: „Vývoj osídlení a sídelní struktury“. Zde uvádíme

již rozdělení jednotlivých obcí podle základních sídelních jednotek:

Strakonicko:

Obec	Počet místních částí	Počet Základních sídelních jednotek	Obec	Počet místních částí	Počet základních sídelních jednotek
Cehnice	2	2	Pracejovice	2	2
Čejetice	5	6	Přední Zborovice	1	1
Drachkov	1	1	Přešťovice	3	4
Droužetice	2	2	Radějovice	1	1
Horní Poříčí	2	2	Radošovice	5	5
Chrástovice	2	2	Rovná	1	1
Jinín	1	2	Řepice	1	1
Kalenice	1	1	Skály	1	1
Katovice	1	1	Slaník	1	1
Kladruby	1	1	Sousedovice	2	2
Kraselov	4	4	Strakonice	8	31
Krejnice	1	1	Strašice	2	2
Krty	1	2	Střelské Hoštice	4	5
Kuřimany	1	1	Stěchovice	1	1
Kváskovice	1	1	Štěkeň	3	3
Libětice	1	1	Třešovice	1	1
Miloňovice	3	3	Úlehle	3	3
Mnichov	1	1	Únice	2	2
Mutěnice	1	1	Velká Turná	1	1
Nebřehovice	2	2	Volenice	5	5
Novosedly	1	3	Zahorčice	1	1
Osek	5	5	Zvotoky	1	1
Paračov	1	1			

Volyňsko:

Obec	Počet místních částí	Počet základních sídelních jednotek	Obec	Počet místních částí	Počet základních sídelních jednotek
Čepřovice	3	3	Němětice	1	1
Čestice	7	10	Nihošovice	2	3
Drážov	4	4	Nišovice	1	1
Dřešín	4	6	Nová Ves	3	3
Hoslovice	3	3	Předslavice	5	5
Hoštice	1	1	Přečovice	1	1
Litochovice	3	3	Strunkovice n. Volyň.	1	1
Malenice	3	4	Vacovice	1	1
Milejovice	1	1	Volyň	5	5
Němčice	1	1			

Vysokým počtem místních částí a základních sídelních jednotek se potvrzuje dominantní úloha Strakonice. Naopak sídla s jednou nebo minimem ZSJ korespondují s těmi, které se v devadesátých letech delimitovaly. Nabízí se zde úvaha o nutné pozornosti municipálních orgánů větších obcí a měst k tzv. přidruženým částem, aby jejich snahou

o osamostatnění nedošlo k dalšímu oslabení rozvojových předpokladů regionu. Přirozená a dobrovolná (trvalá nebo dočasná) integrace do větších celků, založená na kriteriích sociální a ekonomické efektivnosti a hlavně naprosté rovnoprávnosti jednotlivých obcí zajišťuje rovnoměrné možnosti rozvoje i pro relativně „chudší“ sídla. Naopak přílišná koncentrace může způsobit nadměrnou urbanizaci center a vylidňování venkova se všemi doprovodnými důsledky.

Obce plnící určité střediskové funkce mají následující úlohy:

Strakonice - počtem obyvatel i rozlohou největší sídlo regionu, okresní město se sídlem okresního úřadu, školského úřadu, finančního úřadu, katastrálního úřadu, okresního i městského živnostenského úřadu a úřadu práce. Je rovněž sídlem Okresního soudu a Státního zastupitelství. Městský úřad je matričním a stavebním úřadem. Město je centrem základního a středního školství, zdravotnictví s lůžkovou kapacitou v nemocnici s celookresní působností a dostatkem lékařských míst, je pro své okolí kulturním a sociálním zázemím.

Katovice - Co do počtu obyvatel druhým nejlidnatějším sídlem Strakonicka, pro 11 spádových obcí je matričním úřadem (3 213 obyvatel), sídlem Policie ČR, disponuje základní školskou a kulturní vybaveností.

Střelské Hoštice - rozlohou třetí největší sídlo Strakonicka, obecní úřad je matričním úřadem pro spádový obvod 2 obcí (1 184 obyvatel). Místo disponuje základní předškolní a školní vybaveností, je zdravotním a kulturním zázemím pro svůj obvod.

Štěkeň - počtem obyvatel třetí největší sídlo v oblasti Strakonicka, matričním obvod tvoří 4 obce (2 281 obyvatel). V obci je předškolní a základní školství, zdravotnické středisko, sociální zařízení celookresního významu. Místo disponuje základní vybaveností.

Čestice - druhé největší sídlo Volyňska, matriční úřad s působností pro 1 obec Strakonicka a 7 obcí Volyňska.

Volyně - počtem obyvatel největší místo "Volyňska", druhé největší místo celého regionu, (ne však rozlohou). Městský úřad vykonává činnost městského živnostenského a stavebního úřadu, je matričním úřadem pro obvod města a pověřený obecní úřad s působností pro 19 obcí. Disponuje standardní občanskou vybaveností, základním školstvím a předškolním zařízením, zdravotním střediskem, kulturním zázemím pro své okolí

Územní samospráva

Územní samospráva je jedním ze základních principů demokratického společenského systému. Představuje svobodnou účast občanů na správě veřejných záležitostí, kterou projevují prostřednictvím svých volených zástupců. Zákonem jsou vymezeny pravomoci samosprávných orgánů hájit zájmy svých voličů a rozvíjet jejich životní podmínky.

Současná územní samospráva byla zvolena ve všeobecném hlasování ve dnech 13. a 14. listopadu 1998. Výsledky tzv. komunálních voleb jsou pro jednotlivé obce regionu zpracovány v samostatné tabulce a grafu na následujících stránkách.

Z těchto výsledků je patrná rozdílnost přístupu voličů podle velikosti sídla. Zatímco ve větších městech (Strakonice a Volyně) získala největší počet mandátů Občanská demokratická strana, v menších sídlech se o „volební vítězství“ podělili nezávislí kandidáti a KDU-ČSL.

Míra účasti voličů na zvolení své územní samosprávy a jejich zájem o věci veřejné byla projevena při volbách uplatněním hlasovacího práva:

Strakonicko

Obec	Počet obyvatel k 31.12.1997	Počet voličů	Volební účast v %	Obec	Počet obyvatel k 31.12.1997	Počet voličů	Volební účast v %
Cehnice	442	354	79,1	Pracejovice	298	227	70,5
Čejetice	836	621	63,1	Přední Zborovice	68	58	84,5
Drachkov	149	110	82,7	Přešťovice	413	329	57,4
Droužetice	104	77	74,0	Radějovice	39	32	81,3
Horní Poříčí	296	227	68,3	Radošovice	534	417	67,4
Chrástovice	224	191	69,6	Rovná	243	197	85,3
Jinín	165	153	68,0	Řepice	252	216	64,4
Kalenice	106	78	87,2	Skály	66	64	84,4
Katovice	1 201	949	68,2	Slaník	115	97	70,1
Kladruby	123	112	56,3	Sousedovice	197	157	49,0
Kraselov	243	205	51,2	Strakonice	24 696	18 667	38,2
Krejnice	68	52	75,0	Strašice	187	157	68,8
Krty-Hradec	137	111	89,2	Střelské Hoštice	893	698	54,4
Kuřimany	37	22	86,4	Štěchovice	207	175	79,4
Kváskovice	106	71	74,6	Štěkeň	931	743	61,9
Libětice	87	61	93,4	Třešovice	66	56	87,5
Miloňovice	260	202	64,4	Úlehle	116	109	87,2
Mnichov	226	186	87,6	Únice	43	37	78,4
Mutěnice	183	157	49,0	Velká Turná	144	116	75,0
Nebřehovice	111	92	77,2	Volenice	563	432	49,8
Novosedly	323	258	74,0	Zahorčice	80	62	88,7
Osek	602	229	62,9	Zvotoky	75	69	88,4
Paračov	76	71	90,1				

Volyněsko

Obec	Počet obyvatel k 31.12.1997	Počet voličů	Volební účast v %	Obec	Počet obyvatel k 31.12.1997	Počet voličů	Volební účast v %
Čepřovice	193	147	74,8	Němětice	99	93	89,2
Čestice	992	766	70,2	Nihošovice	267	209	67,9
Drážov	289	229	85,6	Nišovice	229	174	67,8
Dřešín	238	217	45,2	Nová Ves	111	78	71,8
Hoslovice	141	153	76,5	Předslavice	235	198	73,2

Hoštice	146	140	60,0	Přechovice	108	86	68,6
Litochovice	248	189	75,1	Strunkovice n. Volyň.	112	92	75,0
Malenice	528	437	69,3	Vacovice	68	69	82,6
Milejovice	58	43	90,7	Volyně	3 189	2 514	55,2
Němčice	104	81	70,4				

Z obou tabulek vyplývá daleko větší zájem voličů z malých obcí než z měst (potvrzeno i v hodnocení těchto voleb v okresním i celostátním měřítku). Nutno brát v úvahu ovšem jisté zkreslení tohoto hodnocení, kdy řádově jednotkové či desítkové absolutní vyjádření u malých obcí v relativním přepočtu dosahují jiného pohybu než u řádově vyšších hodnot.

HYPOTÉZA

I když nejsou prostorové vazby mezi centry a jednotlivými sídly považovány za neměnné v prostoru a čase, předpokládá se, že v nejbližším období nedojde k zásadním změnám ve struktuře osídlení, ani ve funkci jednotlivých sídel. Souvisí to s historickou stabilitou sídelní sítě, narušovanou pouze integračními a dezintegračními vlnami, ale i s tím, že celá oblast počtem obyvatel v dlouhodobém vývoji stagnuje.

Pro vnitroregionální vztahy představuje hrozbu nestabilita největších zaměstnavatelů, u nichž dosud neskončila restrukturalizace výroby. Dojde-li v těchto centrech k preferování zaměstnání místních obyvatel, bude mít tento vývoj nedobré důsledky pro většinu malých obcí zkoumané oblasti. Jako prevenci tohoto vývoje lze doporučit rozvoj drobného a středního podnikání v menších obcích regionu. To lze realizovat jedinečně revitalizací tradičních řemeslných výroby, nebo transferem nových do oblasti. Iniciativu nelze očekávat z okruhu zahraničních investic, které se orientují na větší nové výrobní celky v oblastech s přebytkem nabídky kvalifikované pracovní síly.

Pro ekonomický a sociální rozvoj je nutné zachovat sídelní strukturu alespoň v současné podobě. Přecenění místních možností může na jedné straně vést ke stagnaci jedněch a k přehřátí rozvoje druhých, což by mohlo vážně narušit vyrovnaný a proporcionální endogenní rozvoj celého regionu. Obce musí počítat (v rámci celého okresního sdružení) s finanční participací při realizaci rozvojových projektů bez ohledu na jejich lokalizaci.

2.2.2.2. Prostorové uspořádání

ANALÝZA

Mezi základními jednotkami osídlení se realizuje celá řada vazeb rozdílného charakteru a intenzity. Tyto vazby jsou determinovány především dojížďkovým pohybem za prací, kulturou, vzděláním, ale i různým druhem služeb a informací a po linii uspokojování potřeb na místních trzích.

Tyto vazby se neustále vyvíjejí, u některých dochází k jejich zesílení, jiné se oslabují,

případně zcela zanikají a nové vazby se vytvářejí, vznikají vazby na jiná sídla.

Zkoumaný region je z hlediska socioekonomických aktivit charakteristický jako nodální oblast s intenzívními vazbami na své jádro, t.j. město Strakonice a nejbližší okolí. Vysoká koncentrace socioekonomických aktivit, v tomto centru je determinována především množstvím nabídek pracovních příležitostí (odhadujeme tak 20% v primárním sektoru, 70% v sekundárním sektoru a 80% v sektoru terciárním).

Z hlediska postavení jednotlivých obcí v územním systému socioekonomického rozvoje došlo v období transformace k významným změnám v územní dělbě práce. Většina menších obcí zaznamenala v souvislosti s vývojem v zemědělské výrobě úbytek pracovních příležitostí a zvětšila se tak jejich závislost na dojížděkovém centru.

V západní a jižní části regionu se začíná prosazovat socioekonomická závislost rozptýlených sídel Volyňska na město Volyň a vnější dojížděková centra Horažďovice, Klatovy, Vimperk a Prachatice. Poněkud periferní poloha této oblasti s celkem řídkou sídelní sítí (vzhledem k podhorskému rázu krajiny) vytváří určitou šanci pro vnitřní polarizaci (pro polarizační teorii je charakteristická existence ekonomicky silného jádra při současném rozvoji vedlejších pólů v rámci regionu), která je však odvislá od stupně rozvoje města Volyně. Tomu by mohla napomoci i osová propojenost s centrálním místem po komunikaci I/4, jako osa ekonomického rozvoje a růstu.

HYPOTÉZA

Získané informace dokumentují poměrně silný stupeň integrovanosti zkoumaného území. Aktivní rozvojová osa regionu (Strakonice-Volyně) má dobré předpoklady přijmout vnější stimulační rozvojový program založený na tézi, že nositelem socioekonomického rozvoje budou stávající podnikatelské aktivity, vycházející ze zdejšího surovinového, přírodního a lidského potenciálu a navazující na zdejší tradice. Po dokončení transformačního procesu stávajících průmyslových podniků bude velmi záležet na tom, jak přistoupí k inovačním aktivitám pro rozvoj konkurenceschopnosti na vnějších trzích. Tato rozvojová trajektorie by mohla být posílena realizací kooperačních rozvojových záměrů v oblasti technické infrastruktury a zkvalitňování dopravní obsluhy v území. Rozvojovým cílem by v konečném důsledku bylo zvýšení zaměstnanosti, posílení center na zmíněné rozvojové ose bez negativních dopadů na životní prostředí, které je nutným potenciálem pro souběžný rozvoj cestovního ruchu.

2.3. Vnitřní faktory rozvoje regionu

2.3.1. Obyvatelstvo

ANALÝZA

K 1.1.1999 žilo v obcích strakonického subregionu 36 146 obyvatel (z toho 18 410 žen), což představuje 51,50% obyvatel okresu Strakonice a 5,16% obyvatelstva jihočeského

kraje (podle územního členění před 1.1.2000). Z hlediska koncentrace osídlení náleží více jak dvě třetiny obyvatel Strakonícím.

V obcích Volyňska žilo ke stejnému datu 7 329 obyvatel (z toho 3 753 žen), tedy 10,44% obyvatel okresu Strakonice a 1,05% obyvatelstva jihočeského kraje.

Za posledních 130 let, t.j. od historicky prvního sčítání obyvatel v r. 1869 stoupl počet trvale žijících občanů v obcích Strakonicka o více jak 6 tisíc a to především zásluhou samotného okresního města Strakonice, kde se počet obyvatel za toto období téměř ztrojnásobil. V ostatních obcích mimo Katovic a Čejetic podstatně klesl. Největší pokles zaznamenaly obce Volenice (o 1 154 obyvatel), Cehnice (o 578 obyvatel), Kraselov (-440), Osek (-496), Střelské Hoštice (-925), Štěkeň (-567).

Značný pokles počtu trvale žijících obyvatel zaznamenaly i obce Volyňska. Oproti výchozímu stavu historického data prvního sčítání nezaznamenala žádná z obcí nárůst. Zde největší propad stavu vykazují obce Drážov (z 1 161 obyv. na současných 284), Hoslovice (z původních 1 310 na současných 142). Úbytek, i když ne tak výrazný, zaznamenalo i město Volyně a to z původních 3 495 na současných 3 253 trvale žijících.

Tento značný pokles demografického potenciálu obcí obou analyzovaných částí regionů (s vynecháním vlivu okresního města) při sledování stavu v jednotlivých letech sčítání obyvatelstva je důsledkem určitého vývoje, který ovlivnily od začátku tohoto století tyto dějinné události:

- do roku 1950 dochází v demografickém vývoji obou subregionů k dramatickému úbytku obyvatelstva (o více jak 25%), odráží se zde obě válečná období, hospodářská a následná politická krize třicátých let
- mezi sčítáním v letech 1950 a 1961 vlivem pronatálních vládních opatření a dosídlovací migrace je bilance počtu obyvatel poměrně vyrovnaná
- od sedmdesátých let i přes další vládní stimulační opatření dochází k dalšímu výraznému poklesu obyvatel především z menších tzv. nestřediskových obcí, jejichž rozvoj není podporován
- po roce 1990 se úbytek obyvatel začíná zpomalovat, některé obce zaznamenávají i mírný přírůstek (Miloňovice, Horní Poříčí, Řepice, Sousedovice, Střelské Hoštice, Štěkeň, Únice)

Zcela opačný trend mají ve svém demografickém vývoji Strakonice. Růst počtu obyvatel okresního města byl zaznamenán při každém celostátním censu s největší dynamikou v sedmdesátých a osmdesátých letech (vliv střední urbanizace), kdy vzrostl počet trvale žijících obyvatel o více jak čtyři tisíce. Od roku 1991 do posledního data statistického zjištění počtu obyvatel k 1.1.1999 byl zaznamenán první mírný pokles.

Stav a pohyb obyvatelstva přirozenou měnou i migrací v jednotlivých obcích obou

subregionů za období od posledního celostátního censu je podrobně znázorněn na samostatných tabulkách na následujících stranách včetně grafického vyjádření.

Rozdělení do velikostních kategorií v samotném závěru tabulek potvrzuje trvalý degradační trend, který se začíná zpomalovat u kategorie nejmenších vesnických sídel (počínající projev suburbanizace), což potvrzují salda migrace v jednotlivých letech sledovaného období. Zatímco ještě v prvních letech převládají záporná migrační salda u vesnických sídel Strakonicka, poslední ze sledovaných let vykazuje větší počet přistěhovalých. V oblasti volyňských obcí není tento jev statisticky prokázán.

Hodnota salda přirozené měny u obou sledovaných oblastí neustále stoupá v záporném poli číselné řady i přesto, že tzv. silnější populační ročníky z let sedmdesátých jsou stále v reprodukčním věku. Ukazatel populační dynamiky (vitální index) za rok 1998 má hodnotu u Strakonicka 0,63 a Volyňska 0,53.

Sledujeme-li věkovou strukturu obyvatelstva, dostaneme následující údaje:

oblast	předproduktivní		produktivní				poproduktivní	
	absol.	relat. %	absol.		relat. %		absol.	relat. %
			muži	ženy	muži	ženy		
ost.obce Strakonicka	1 886	16,23	3 877	3 372	33,36	29,02	2 485	21,39
Strakonice	4 367	17,81	7 945	8 312	32,39	33,89	3 902	15,91
obce Volyňska	1 223	16,69	2 307	2 251	31,48	30,71	1 548	21,12

V porovnání s rokem 1991 relativní hodnota předproduktivní části populace klesla u všech tří sledovaných oblastí. U obcí Strakonicka z 18,9% u volyňských obcí z 20,86 % a u samotných Strakonic o celých pět procentních jednotek.

Dosti vysoký průměrný věk obyvatel celého regionu osciluje kolem 40. roku věku. Nejvyšší na Strakonicku evidují v Paračově (49,7), v Úlehli (48,9), v Radějovicích (49,7) a Předních Zborovicích (48,5). Věkově nejmladší obyvatelstvo žije ve Volenicích (průměr 36,3) a Pracejovicích (35,6). Obdobný obraz podává statistika průměrného věku obcí Volyňského subregionu s nejvyšší hodnotou v Milejovicích (48,3) a nejnižší v Němčicích (36,8).

Jednou z příčin zhoršování věkové struktury populace je záporné saldo přirozeného pohybu (rozdíl narozených a zemřelých) obyvatelstva a jeho zrychlující se dynamika.

Pro hodnocení charakteristiky demografického vývoje zkoumaných obcí Strakonického a Volyňského subregionu a samotného okresního města za poslední období od r. 1991 do r. 1999 a tím i pro určení aktuálního demografického potenciálu obcí pro nadcházející období, byly zvoleny vybrané ukazatele a obce jsou hodnoceny verbálně v tabulce „Charakteristika demografického vývoje.

Ukazatele vývoje obyvatel, přirozený a migrační pohyb obyvatel a podíl předproduktivního

a v opačné závislosti poproduktivního věku jsou samostatně hodnoceny: A - velmi dobrý, B - dobrý, C - méně dobrý, D - špatný, E - velmi špatný vývoj. Demografické tendence v obcích Strakonicka včetně jádrového města hodnotíme jako „méně dobré“, dobré předpoklady má Horní Poříčí, Katovice, Miloňovice, Mnichov a Mutěnice, Pracejovice, Řepice, Střelské Hoštice a Únice. Velmi dobrý vývoj hodnotíme u Sousedovic. Naopak jako „špatný“ je hodnocen demografický vývoj v Kuřimanech, Paračově, Radějovicích, ve Skalách a Ulehli.

U obcí Volyňska nelze žádnou kvalifikovat jako obec s velmi dobrým dosavadním demografickým vývojem, dobře vycházejí Hoštice a Nihošovice, naopak špatný trend je u Dřešina, Hoslovic, Milejovic, Němčic, Předslavic a u Strunkovic nad Volyňkou a Vacovic. Jde o relativní hodnocení, které by mělo signalizovat prioritu nutných opatření k obnově dynamiky zdravého demografického vývoje jako předpokladu budoucího rozvoje regionu.

Další členění trvale žijících občanů v analyzovaných oblastech (úroveň vzdělání, religiozní a národnostní struktura) již vychází z výstupních dokumentů posledního sčítání obyvatel k datu 3.3. 1991. S tímto datem rovněž koresponduje výchozí stav počtu obyvatel u odpovídajících tabulek.

Náboženskému a národnostnímu složení by časový odstup (od statistického součtu v roce 1991) neměl ubrat na aktuálnosti, u údajů o vzdělanostní struktuře došlo pravděpodobně za dobu devíti let ke změnám v absolutním vyjádření, v relativním hodnocení v porovnání s okresními, krajskými a celorepublikovými daty mají svoji dostatečnou vypovídací schopnost.

Při tomto posledním sčítání byla dána občanům (poprvé od roku 1950) možnost svobodně deklarovat svoji inklinaci k náboženství dle vlastního přesvědčení. Toho nevyužilo přibližně 17,81% obyvatel Volyňska, 16,42 % Strakonice a 14,86 % ostatních obcí strakonického subregionu. Bez vyznání je 1 585 obyvatel volyňské oblasti, 9 893 strakonických obyvatel a 2444 občanů obcí Strakonicka. K některé z církví se tedy přihlásilo 10 979 obyvatel Strakonice, 7 677 občanů z okolních obcí a 4739 obyvatel obcí Volyňska.

V analyzovaných oblastech jednoznačně převažuje inklinace k římskokatolické církvi (Volyňsko 97,3 % věřících, Strakonicko 96,93 % a Strakonice 95,3% všech věřících). O zbylé procentní jednotky se dělí příznivci církve evangelické, čs. husitské, o něco méně pravoslavné a řeckokatolické. Z podrobnějšího náhledu do statistiky lze vyčíst určitou diferencovanost v náboženské struktuře a to především v závislosti na věku a sídle. Podíl věřících roste úměrně s věkem a klesá s velikostí obce.

K české národnosti (i když i zde byla respondentům sčítání dána možnost hlásit se navíc k národnosti rómské, moravské a slezské) se přihlásilo více jak 98% na Volyňsku, i Strakonicku, v samotném okresním městě o něco méně (97,3%).

Menší zastoupení má slovenská národnost (necelých 1,5% obyvatel Strakonice, 1,2 % občanů z obcí Strakonicka, 1,3% z Volyňska). Ostatní národnostní menšiny jsou

zastoupeny zanedbatelnou částí procentní jednotky.

Vzdělanostní struktura v obcích sledovaných lokalit je uvedena na samostatné tabulce s grafy. Zcela bez školního vzdělání je 20 občanů Volyňska a 234 obyvatel Strakonicka, z toho 162 v obci Osek. Toto vysoké číslo vymykající se statistické průměrnosti je ovlivněno existencí sociálního ústavu s nadregionální působností pro mentálně postižené občany mužského pohlaví.

Shrnutí dosaženého vzdělání u obyvatel starších 15ti let (k datu 3.3.1991) s rozdělením podle pohlaví ve Strakonících, na Strakonicku a Volyňsku udává následující tabulka a to v absolutním i relativním vyjádření. Podrobným zkoumáním statisticky zaznamenaných výsledků lze říci, že úrovně stupeň vzdělání roste s velikostí sídla a klesá s věkem respondentů.

dosažené vzdělání	Strakonicko				Strakonice				Volyňsko			
	muži	ženy	celkem	%	muži	ženy	celkem	%	muži	ženy	celkem	%
základní	1396	2528	3924	41	1875	3450	5325	28	827	1526	2353	39
učňovské	2043	1151	3194	33	3360	2234	5594	29	1281	747	2031	33
střední bez maturity	194	240	434	5	409	732	1141	6	132	212	344	6
střední odborné	680	646	1326	14	2295	2375	4670	24	470	489	959	16
střední všeobecné	85	155	240	2	338	622	960	5	48	92	140	2
Vysokoškolské	168	101	269	3	916	585	1501	8	146	90	236	4
bez vzdělání	176	19	195	2	14	25	39	0	7	13	20	0
neuvedeno	26	32	58	1	27	17	44	0	3*91	5	6	0

Pro porovnání uvádíme procentní podíly obyvatelstva se středoškolským a vyšším vzděláním ve srovnání s jádrovými městy již zanalyzovaných mikroregionů, a s okresními a republikovými údaji. Zde je nutno připomenout, že podíl obyvatel s vyšším vzděláním od roku 1991 vzrostl, jak dorůstala generace ze sedmdesátých a začátku osmdesátých let.

Územní jednotka	Podíl obyvatel s dokončeným vzděláním (v %)	
	středoškolským	vysokoškolským
Blatná	24,8	5,8
Vodňany	19,6	5,2
Strakonice	27,5	7,7
Volyňě	23,6	5,9
okr. Strakonice	20,8	5,0

Česká republika	22,9	7,9

Nejvyšší podíl (ze všech čtyř „nejsilnějších“ měst okresu) vysoko- a středoškolsky vzdělaných lidí ve Strakonících je logický a vychází z dlouholeté průmyslové tradice tohoto města a je důsledkem, že vzdělanější populace migruje do větších sídel s rozvinutější nabídkou pracovních sil a mzdového ohodnocení.

Pokud má tato analýza doplňovat již zkoumané mikroregiony vzniklé na území okresu Strakonice a naplnit tak původní ideu o zpracování celookresní analýzy a následně strategického programu rozvoje okresu Strakonice, nabízí se zde sjednotit získané statistické údaje k jednotnému datu a pokusit se o shrnutí demografické situace celého okresu:

K 1.1. 1999 žilo v jednotlivých analyzovaných mikroregionech (po odpočtu obcí z okresu Písek) obyvatel:

Mikroregion	Celkový počet obyvatel	z toho žen	Počet obyvatel ve věku			
			0 - 15 let	produktivním		popro- duktivním
				muži	ženy	
Blatensko	15 942	8 158	2 648	5 107	4 989	3 198
Vodňansko	10 782	5 532	1 806	3 510	3 359	2 107
Strakonicko	36 146	18 410	6 253	11 822	11 684	6 387
Volyňsko	7 329	3 753	1 223	2 307	2 251	1 548
okres	70 199	35 853	11 930	22 746	22 283	13 240

HYPOTÉZA

Charakteristika demografického vývoje i s historickou retrospektivou prokázala dlouhodobý a všeobecný trend klesajícího stavu populace. Záporné saldo měny způsobuje, že region jako celek nedosahuje ani přirozené reprodukce. Ze stále se zužující základny v důsledku klesajícího počtu narozených a z podílu obyvatel v předproduktivním (nebo též v předreprodukčním) věku lze populaci obou lokalit (potažmo z celkového shrnutí i v celém okrese Strakonice) hodnotit jako regresivní.

Při úvahách o případném navýšení obyvatelstva migrací do regionu bude pravděpodobně rozhodovat množství nabízených pracovních příležitostí, mzdové sazby, podmínky životního prostředí, možnosti bydlení a nabídka sociálních a kulturních produktů pro uspokojení potřeb migrujících.

Z pohledu do demografické projekce zpracované v roce 1996 (Terplan a.s.) pro všechna

okresní města a města nad 10 000 obyvatel s časovým horizontem do roku 2010, by mělo město Strakonice (jediné zastoupení v projekci z tohoto okresu) dosáhnout 25 000 obyvatel. Směr trendu k datu zpracování korespondoval s dosavadní situací a předpokládal další, i když velmi mírné tempo růstu. Podle námi předkládané analýzy došlo následně k otočení směrnice trendu než projektor ve své optimistické alternativě předpokládal. Oponentní „pesimistická“ varianta předpokládá úbytek obyvatel u měst ve velikostní kategorii nad 20 000 obyvatel a s přírůstkem v menších městech, hladina urbanizace by neměla růst, ale postupně klesat. Stejné tendence byly zjištěny v demografickém vývoji naší analýzy Strakonice a okolních měst a tento trend předpokládají i prognózy urbanizace do roku 2025 vypracované statistickými orgány OSN.

2.3.2. Ekonomická základna a trh práce

Hospodářská základna regionu Strakonicko (vymezeného územím spadajícím pod pověřené úřady Strakonice a Volyně), je - i přes určitá specifika - nesporně součástí hospodářství na úrovni vyšších územně-ekonomických struktur. Těsné prostorové vazby některých produkčních faktorů (např. vyjíždka a dojíždka za prací, poptávkové směry, kooperace, surovinové toky a zejména územní rozsah trhu široké škály zde produkovaných druhů zboží a služeb) vyžadují posoudit ekonomickou základnu předmětného regionu alespoň v kontextu celého okresu. Současně si je třeba uvědomit skutečnost, že řada zde vznikajících výrobků překračuje nejen hranice okresu, ale také kraje a některé z nich se úspěšně uplatňují i na trzích v zahraničí.

2.3.2.1. Vývoj ekonomické základny

Uplynulé desetiletí od roku 1990 je nesporně jedním z období v posledních 50ti letech, ve kterém došlo k nejvýraznějším (individuálně až dramatickým) pohybům v ekonomické základně na území strakonických municipalit. Přesto i předešlé období bylo poznamenáno znatelnými vývojovými změnami (často neméně dramatickými). Jednou z nich bylo, že vedle dříve (do padesátých let) majoritní zemědělské výroby (spolu částečně lesnictvím a na sledovaném území i v menším rozsahu rybníkářstvím) se postupně doplňuje již existující výrobní základna zejména ve strojírenství, textilním/konfekčním a potravinářském průmyslu o některé další výrobní provozy těchto oborů. V řadě případů se tento rozvoj mohl opřít o dlouholetou tradici výroby, jejíž výsledky přesáhly daleko hranice regionu i celé republiky (zejména Fezko, České závody motocyklové, Jihočeské pivovary).

Dochází však i k tomu, že administrativním (direktivně-politickým) rozhodnutím se

umísťují do tohoto prostoru výroby a další související činnosti, které nemají mnohdy příliš silnou tradici, ani dostatečné zázemí, např. surovinové. Přesto se významná skupina takto vzniklých podniků stabilizuje a spoluvytváří (tehdy i v současnosti), přes všechny uskutečněné změny v posledním období, základ ekonomiky regionu Strakonicka. Citelný zásah do struktury ekonomické základny byl proveden v sedmdesátých letech, kdy likvidace menších podniků a jejich soustředění především do okresního města znamenala omezení lokálních pracovních příležitostí a narušení existujících vazeb mezi jednotlivými produkčními faktory.

Některé obory, které se zde objevují ještě v první polovině tohoto století, se postupně výrazně omezují, nebo zcela zanikají pro minimální odbyt, a zručnost z některých řemesel tak nebyla později v plném rozsahu využita. Nejsou rovněž zcela využity lokální surovinové zdroje, např. dřevní hmota, která je sice ve značném množství těžena v lesích nacházejících se území regionu, její druhotné zpracování však přímo v místě těžby nebo blízkém okolí by mohlo být větší.

Přes velmi silné industriální vlivy převládá na většině území zemědělství. Do vývoje zemědělství v minulosti zasáhlo výrazně družstevnictví, které deformovalo základní vlastnické vztahy a často mělo i negativní dopad na celou krajinu. Družstevní velkovýroba však za 40 let pevně zakotvila v hospodářském životě, a proto nebyla likvidace/transformace velkých družstev po roce 1990 vždy snadnou záležitostí, neboť se mnoho lidí s "družstevním životem" značně identifikovalo. Mimo to družstevní zemědělská výroba spolu se státními dotacemi přispívala k určité stabilizaci vesnice a úbytek vesničanů proto nedosahoval takových rozměrů jako po r. 1990.

Zásadní změny, probíhající od roku 1990, postihují jednotlivé složky hospodářské struktury diferencovaně. Tyto diference se mohou projevovat rozdílným snížením rozsahu výroby, početností "zasažených" pracovníků, časovým průběhem nebo svojí celkovou intenzitou a sociálně-ekonomickými důsledky. Transformační proces, který doposud proběhl, zasáhl jak vlastnické vztahy, tak i velikostní a organizační skladbu privatizované produkční základny. Restrukturalizace však probíhá i v současnosti, v řadě případů je tak reagováno na některé makroekonomické, ale i subjektivní faktory.

V některých nepříznivých tendencích se podle našeho názoru odrážejí již zmíněné aspekty historického vývoje. Sem patří mj. nadměrná koncentrace pracovních příležitostí v několika podnicích resp. sídlech. Restrukturalizační operace v těchto firmách (z pozice managementu nepochybně oprávněných) pak vede k dosti silným vlivům na celou sociálně-ekonomickou sféru okresu. Mimo to se ukazuje, že další nepřiměřená konzervace odvětvové skladby výrobní sféry by mohla vést k riskantní podobě struktury ekonomické základny jako celku. Není s velkou pravděpodobností ukončen i vývoj oborové struktury potravinářského průmyslu celého okresu/kraje, opět s určitým rizikem pro předmětný region Strakonicka.

Rozdílné podmínky jsou v dopravní dostupnosti jednotlivých částí řešeného regionu, a to přes řadu významných dopravních opatření v uplynulém období. Zdá se, že přetrvává jistá izolovanost části "vnitřního" prostoru. Tento faktor může negativně ovlivnit podnikatelskou aktivitu i celkovou atraktivitu tohoto prostoru v nejbližším období.

Na druhé straně některé výraznější aktivity privátní sféry, které se odrazily ve vzniku dobře prosperujících firem a stabilita vývoje řady dalších by mohly být základem příznivé budoucnosti ekonomického vývoje regionu, okresu a celého Jihočeského kraje.

Vývoj a současný stav ekonomické základny okresu a regionu

Území řešeného regionu Strakonicka a Volyňska a zejména samotné město Strakonice dlouhodobě předurčují hospodářskou úroveň celého okresu.

Vývoj ekonomické základny regionu po celou dobu základní transformace (tj. posledních 6-8 let) tedy určoval celkový trend hospodářského vývoje okresu. Jeho silná intenzita se proto příliš neliší od průměru celého okresu Strakonice. Přesto mají jednotlivé části – Strakonicko (samotné město i jeho okolí) a Volyňsko (samotné město Volyně a jeho okolí) – částečně odlišné postavení v rámci okresu ve srovnání s ostatními jeho oblastmi. Souhrnně posuzováno nepatřilo toto území v rámci okresu mezi oblasti s výrazně nepříznivým vývojem (měřeným mírou nezaměstnanosti), i když trend k negativnímu vývoji je rovněž patrný. Nejvíce postiženým prostorem se však jeví v posledním období okolí města Strakonice, na které působí nepříznivě některé významnější zásahy do ekonomiky okresního města (viz podrobnější popis v části Trh práce).

Základní odvětvová skladba

Okres Strakonice se sice sám charakterizuje jako převážně zemědělská oblast a zemědělství vytváří jednu z hlavních forem obživy obyvatelstva, přesto **dominantní pozici v zaměstnanosti si udržuje průmysl**. Tradice textilní výroby, i když v částečně obměněné výrobové struktuře, vydržela až do současnosti. Ekonomická základna se postupně kompletovala o další obory s významnou tradicí (strojírenství), a obory opírající se o velkou základnu zemědělské prvovýroby. Průmysl a další velké produkční jednotky jsou soustředěny v převážné míře do největších měst. Specifické postavení má lesnictví a rybníkářství, které v citelné míře formují i celou krajinu. Území okresu je rovněž významnou rekreační oblastí.

Transformační proces, který proběhl zejména v letech 1992-1994, zasáhl všechna odvětví. V průmyslu prošla řada podniků tzv. velkou privatizací a významná je i ta část hospodářství okresu, která v rámci restitucí byla předána původním vlastníkům.

Ekonomické změny se v celém okrese Strakonice i v části spadající do sledovaného regionu odehrály bez velkých krizových problémů. Oproti jiným okresům i krajům došlo v okrese jen k průměrnému poklesu pracovních míst – zhruba o 10 %. To neznámá, že se nerealizovaly některé výraznější změny jak individuálně v jednotlivých firmách, tak i v oborových agregacích nebo odvětvích jako celku. Dosavadní vývoj však svědčí o skutečnosti, že celkově **ekonomická základna okresu (i regionu) zareagovala**

na změny vcelku úspěšně. Důkazem je, že uvolňované pracovní síly zatím nacházely ve své rozhodující většině uplatnění, ať již jako samostatně ekonomicky činné (živnostenská činnost), tak jako zaměstnanci nově vzniklých privátních firem. Žádná z oblastí okresu není v hlubokém propadu a rozdíly nejsou dramatické.

Celkově lze pro celé území konstatovat, že dochází k odvětvové konverzi s výrazným poklesem podílu zemědělství a některých oborů průmyslu, zejména těch, které jsou zajišťovány velkými podniky. To je zřetelné i v regionu Strakonicka na poklesu průmyslové i zemědělské zaměstnanosti. Na druhé straně se výrazně rozvíjí terciární sektor, zejména obchodní síť a škála služeb zajišťovaných jak pro obyvatele, tak zejména pro podniky.

Přesto lze v posledním období /rok 1997 a dále/ zaznamenat akceleraci určitých problémů. To je evidentní zejména v rychlejším nárůstu nezaměstnanosti (a to i při globální stabilitě počtu pracovních míst). Ani zde však jeho tempo nepřekračuje celostátní průměr. Podrobněji je tato záležitost analyzována v části popisující regionální/lokální Trh práce. Zdá se, že firmy nestačí vždy reagovat na některé makroekonomické tendence a doposud fungující dobrá flexibilita, která se projevovala i ve vzniku nových firem a jejich schopnost přijímat bez velkých problémů uvolňovanou pracovní sílu, přestává fungovat.

Vývoj zaměstnanosti na území okresu a regionu Strakonice

Vývoj ekonomické základny měřený objemem zaměstnanosti potvrzuje některé již zmíněné trendy. Organizační změny resp. opatření výrobně a provozně technologická a organizační vedoucí k růstu produktivity vedly sice ve větších podnicích k uvolňování pracovní síly, tu však ve většině vstřebával podnikatelský sektor malých podniků a živnostníků - jednotlivců.

Vývoj celkové zaměstnanosti na území okresu Strakonice

(k 31.12., v tis. osob)

ukazatel	1994	1996	1998	1999 +/-	1999
počet obyvatel v produktivním věku		44,8	45,0	-	45,0
počet pracovníků civilního sektoru (ČSÚ)	33,9	30,7	29,8	-	-
pracovní síla dle VŠPS	-	34,9	35,2	35,7	34,7
zaměstnaní dle VŠPS	-	32,4	33,3	32,9	32,3
celková zaměstnanost dle OSSZ	33,5	30,5	29,3	30,0	29,6

+/- k 30.6.

Přes některé odlišnosti výkaznictví a metodiky lze konstatovat následující závěry:
 - v okrese Strakonice jsou sice celkem konstantní hodnoty ukazatelů stanovených dle

VŠPS, vývoj počtu pracovníků na území okresu (dle OSSZ) však po silném propadu mezi roky 1994 a 1995 za posledních 5 let celkově **klesl o zhruba 10 %**,

- je **znatelná celková (pozitivní) stagnace celkové zaměstnanosti v posledních letech**,
- v okrese existuje zřetelná sezónnost, která ovlivňuje výši zaměstnanosti v průběhu roku.

Změny v odvětvové struktuře okresu je možno mj. ilustrovat na vývoji počtu pracovníků dle podnikové metody (ČSÚ) - tzv. velkých podniků v průmyslu, obchodu, stavebnictví a zemědělství a všech organizací v rozpočtové sféře (počet pracujících osob k 31.12. v tisících a podíl odvětví v %).

Poznámka:

Údaje v následujících tabulkách nejsou plně v čase srovnatelné, neboť ve sledovaném období došlo k některým metodickým změnám. Zatímco v roce 1995 a 1996 byly například do této skupiny podniků zařazovány organizace s odvětví dopravy, stavebnictví a spojů s 25 a více pracovníky a v průmyslu se 100 a více pracovníky, v roce 1998 jsou do sledování zařazeny ve jmenovaných odvětvích všechny organizace s 20 a více pracovníky. Přesto údaje ukazují na základní tendence vývoje a stavu struktury zaměstnanosti.

Okres Strakonice (počet pracovníků v tzv. velkých podnicích)

odvětví	1995		1996		1998	
	počet	% podíl	počet	% podíl	počet	% podíl
zemědělství a lesnictví	2,7	13,4	2,6	12,7	2,8	12,7
průmysl	8,4	41,6	8,6	42,0	9,8	44,3
stavebnictví	1,5	7,2	1,6	7,8	1,1	5,0
obchod, pohostinství, obchod. služby	0,6	2,9	0,6	2,9	1,5	6,8
doprava a spoje	1,5	7,4	1,6	7,8	1,5	6,8
ostatní	5,6	27,6	5,0	24,4	5,4	24,4
celkem	20,3	100,0	20,5	100,0	22,1	100,0

Rozhodující transformační pohyb se odehrál v první polovině devadesátých let (privatizace, dělení družstev, restituce)* a základní struktura a podíl velkých podniků je v posledním období stabilní (při maximální srovnatelnosti je však třeba konstatovat, že došlo k poklesu zaměstnanosti největších organizací a vyrovnanost je dána posílením skupiny menších podniků - viz dále uvedená doplňující tabulka). Stabilizoval se více méně počet pracovníků velkých a středních zemědělských podniků, růst počtu pracovníků

u skupiny průmyslových firem je ovlivněn zmíněnými metodickými vlivy, přesto se potvrdila dominantní pozice průmyslu v této skupině zaměstnavatelů. Došlo ke zmenšení koncentrace ve stavebnictví.

* restrukturalizace se ve vývoji zaměstnanosti okresu nejvíce projevila v meziročním poklesu mezi roky 1994 a 1995, kdy se snížil počet pracovních míst o více než 2400, tzn. o 8 % !

Pro plnou srovnatelnost uvádíme propočty ÚP – vývoj počtu subjektů (tzv. velkých podnikatelských podniků) a jejich celkové zaměstnanosti u organizací s počtem nad 25 pracovníků:

Vývoj počtu velkých podniků a jejich zaměstnanosti – okres Strakonice (údaje OSSZ)						
období	prosinec 1994	prosinec 1995	prosinec 1997	prosinec 1997	červen 1999	prosinec 1999
počet zaměstnanců	23414	21371	19993	18609	18748	18071
počet velkých organizací	186	192	200	207	204	202

Vývoj zaměstnanosti v malých organizacích (subjekty do 24 zaměstnanců) se sídlem v okrese byl následující:

Vývoj počtu malých organizací a počtu zaměstnanců v okrese Strakonice (údaje OSSZ)										
měsíc	1995		1996		1997		1998		1999	
	Počet MO	Počet Zaměstn.	Počet MO	Počet Zaměstn.	Počet MO	Počet Zaměstn.	Počet MO	Počet Zaměstn.	Počet MO	Počet Zaměstn.
Leden	1119	5265	1182	5902	1262	6028	1256	6550	1273	5635
květen	1182	5902	1264	6150	1285	5779	1269	5621	1285	5756

Vývoj v roce 1999 byl téměř srovnatelný s rokem předcházejícím, ve kterém jsme mohli sledovat pouze výrazný nárůst počtu zaměstnanců v období ledna 1998. V dalším období roku 1999 byl vykazován u malých organizací postupný opětovný pokles počtu zaměstnanců, který téměř korespondoval se stavem v počtu zaměstnanců u všech podnikatelských subjektů. Z celkově zaměstnaných osob v okrese bylo v měsíci prosinci 1999 registrováno v těchto malých podnikatelských subjektech 19,4 % zaměstnaných.

V odvětvové struktuře převládají malé podniky a samostatně výdělečně činné osoby v obchodě, službách a stavebnictví. Tyto odlišnosti pak formují celkovou odvětvovou strukturu ekonomické základny okresu. Méně významný počet je individuálních/malých zemědělských výrobců převážně na rodinných farmách.

V průběhu sledovaných let i nadále dochází trvale k postupnému nárůstu počtu osob samostatně výdělečně činných (jedná se o OSVČ v hlavní pracovní činnosti). Tento příznivý vývoj představoval v roce 1999 meziroční navýšení o 681 sebezaměstnaných osob, tj. 13 % nárůst !

Vývoj počtu samostatně výdělečných osob v okrese Strakonice (údaje OSSZ)								
prosinec 1994	prosinec 1996	červen 1997	prosinec 1997	červen 1998	prosinec 1998	červen 1999	září 1999	prosinec 1999
3775	4187	4598	4741	4919	5086	5461	5674	5767

Na celkové zaměstnanosti se OSVČ podíleli v měsíci prosinci 1999 z celkově zaměstnaných osob v okrese 19,5 %.

Podle propočtů, při využití maximální eliminace diferencí v metodických přístupech, je **současná odvětvová struktura zaměstnanosti na území okresu Strakonice (při celkové zaměstnanosti cca 30 tisíc osob)** následující:

odvětvová skupina	okres Strakonice podíl v %
zemědělství ,lesnictví,rybolov	14
průmysl	37
stavebnictví	8
obchod,pohostinství	13
doprava, služby podnikům	8
ostatní	20
celkem	100

Odvětvová struktura ekonomické základny regionu Strakonicko

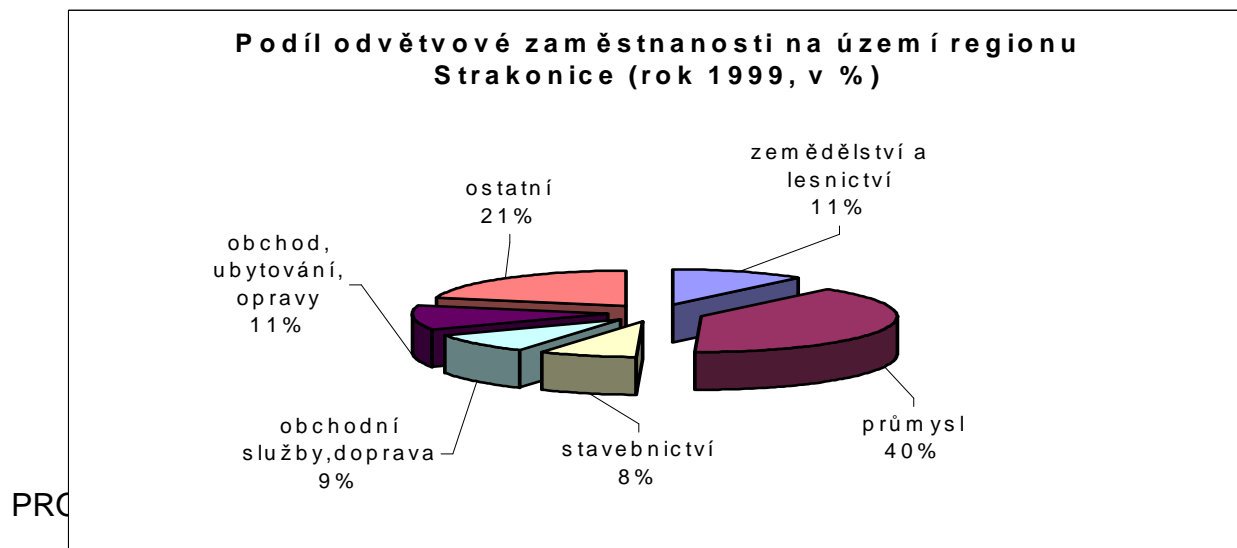
Počet pracovních míst je na území řešeného regionu z části proměnlivý, neboť je

ovlivňován početnou skupinou sezónních pracovních příležitostí. **Průměrná výše ukazatele “pracovních míst” na Strakonicku se pohybuje v rozmezí 20 - 21 tisíc osob.** To znamená, že **počet pracovníků regionu tvoří více než 2/3 celkové zaměstnanosti okresu Strakonice (68 –69 %).**

Počty pracovníků podle jednotlivých agregovaných odvětvových skupin jsou následující:

odvětvová skupina	region Strakonicko		
	počet pracovníků	% podíl na zaměstnanosti regionu	% podíl na zaměstnanosti okresu
zemědělství, lesnictví	2230	11	53
průmysl	7920	39	72
stavebnictví	1730	8	70
obchodní služby,doprava	1790	9	75
obchod,pohostinství,opravy	2320	11	61
ostatní	4420	21	74
celkem	20410	100	69

V porovnání s odvětvovou strukturou celookresní zaměstnanosti se pohybují podíly regionu v určitých výkyvech od průměru okresu : podíl pracovníků v zemědělství regionu je logicky pod průměrem okresu, naopak výrazně nad celkovým podílem zaměstnanosti je podíl počtu pracovníků regionu v případě tzv. ostatních odvětví (tj. veřejná správa, školství, zdravotnictví atd.) a také u odvětvové agregace obchodních služeb (např. poradenství, finanční služby, reality) a dopravy. Nad průměrem okresu je i průmysl.

Počet ekonomických subjektů

Dalším ukazatelem stavu ekonomické základny charakterizujícím jeho **organizační i odvětvovou členitost je početnost i územní rozmístění registrovaných ekonomických subjektů.**

V následující tabulce je uveden počet právnických a fyzických osob v okrese a jednotlivých jeho suboblastí u vybraných odvětvových agregací. (Údaje vycházejí z registru Českého statistického úřadu jsou uvedeny počty všech právnických a fyzických osob, kterým bylo vydáno identifikační číslo a mají sídlo v obci v okrese Strakonice. Údaje platné k datu 31.1.1999 jsou zpracovány podle odvětvové klasifikace ekonomických činností).

Počet právnických a fyzických osob s přiděleným identifikačním číslem k 31.1.1999				
Oblast/region	počet zaregistrovaných subjektů celkem	v zemědělství	v průmyslu	v obchodu
Strakonice město	3996	159	513	1414
Strakonice okolí	2190	566	313	562
Volyně město	515	36	80	177
Volyně okolí	752	231	88	197
Celkem region	7453	992	994	2350
Celkem Strakonicko	11370	1571	1589	3570

V jednotlivých regionech okresu podnikatelská sféra je nejvíce soustředěna do regionu Strakonicko (Strakonice město 35 % z registrovaných subjektů a přilehlá oblast Strakonice okolí 19 % z registrovaných subjektů). Z odvětví zemědělského je vykazováno největší zastoupení v oblasti Strakonicko okolí (36 % z registrovaných subjektů), v odvětví průmyslu a obchodu je nejvíce podnikatelských subjektů soustředěno do Strakonice (průmysl - 32 %, obchod - 39 %).

Dále uvedená tabulka pak uvádí výběr ekonomických – **podnikatelských** subjektů v bližším třídění podle odvětvových agregací OKEČ (rok 1999) za území řešeného regionu **Strakonicko**:

odvětvová skupina	region Strakonicko
zemědělství	802
lesnictví	88
průmysl	994
stavebnictví	779
obchod, pohostinství, ubytování	2350
doprava	186
služby podnikům	1144
služby ostatní	285
celkem podnikatelské subjekty	6628
ostatní registrované subjekty (nepodnikatelské)	825
celkem registrované subjekty	7453

Základní struktura odpovídá výše popsaným odvětvovým odlišnostem i celkovému rámci a zaměření ekonomiky regionu. Transformační proces historicky utvářené oborové skladby se odráží logicky i ve struktuře ilustrované **právní formou organizace**.

Počet ekonomických – podnikatelských subjektů podle právní formy organizace (1999)

právní forma organizace	region Strakonicko
soukromí rolníci	797
živnostníci	5036
fyz.osoby nepodnikající podle živnost. zákona	282
státní podniky	5
obchodní společnosti celkem	475
z toho: veřejné obchodní společnosti	28
společnost s ručením omezeným	413
akciové společnosti	34
družstva	33
celkem podnikatelů	6 628

Soukromí rolníci tvoří 12 % podnikatelských subjektů, rovných 80 % všech podnikajících subjektů jsou živnostníci nebo další fyzické osoby podnikající podle jiných zákonů (např. soukromí lékaři). Téměř 87 % všech obchodních společností jsou společnosti s ručením omezeným, 7 % jsou akciové společnosti. Minimální počet sídel je v regionu u státních podniků, snížil se i počet družstevních organizací, které podnikají především v oblasti zemědělství.

Vývoj struktury ekonomické základny napomáhá ilustrovat i **velikostní struktura organizací**. Svědčí o trvajícím, přesto výrazně zpomaleném tempu (a v podstatě finalizovaném) členění původní vysoce koncentrované výrobní i nevýrobní organizační struktury. Přitom je však nutno mít na zřeteli určité nové skutečnosti ve vztahu mezi organizačními schémata (počtem a strukturou firem) a vlastnickými vazbami, kdy některé právně samostatné subjekty jsou majetkově významně propojeny.

V následujícím stručném přehledu jsou uvedeny údaje zjištěné jak orgány sociálního zabezpečení, monitoringem úřadu práce, tak vlastní propočty zpracovatele této části analýzy (M – EKON).

Ekonomické subjekty a počty jejich zaměstnanců v okrese Strakonice k 31.12.1999 (dle údajů OSSZ)

Zaměstnavatelé a celková zaměstnanost v okrese						
	počet podnik. subjektů k 31.12.1999/1998		počet zaměstnanců k 31.12.1999/1998		meziroční rozdíl poč. subj. / poč. zam.	
OSVČ	5767	5086	5767	5086	+ 681	+ 681
Organizace:						
malé (do 24 zaměstnanců)	1285	1269	5756	5621	+ 16	+ 135
velké	202	207	18071	18609	- 5	- 538
celkem organizací a zaměstnanců	7254	6562	29594	29316	+ 692	+ 278

Velikostní struktura ekonomických subjektů na území okresu Strakonice dle souhrnných údajů monitoringu zaměstnavatelů, který vyplývá z vlastních dostupných zdrojů úřadu práce je následující:

Zaměstnanost podle velikosti ekonomických subjektů – údaje monitoring ÚP		
velikostní skupina podle počet zaměstnanců	počet podnikatelských subjektů	počet zaměstnanců
1 – 24 zaměstnanců	1098	5869
25 – 99	143	6986
100 – 499	44	7568
500 – 999	4	2588

1000 – 4999	1	1592
neurčeno	302	1118

Velikostní struktura podnikatelů na území regionu Strakonicko

Výše uvedený rozbor na jedné straně zahrnuje i některé nepodnikatelské subjekty (zdravotnictví, správa, školství) a na straně druhé nezachycuje počty subjektů, které jsou zapsány ve statistickém registru ekonomických subjektů resp. vlastní živnostenské oprávnění, avšak svou činnost (z převažující části) vykonávají pouze jako vedlejší činnost vedle svého hlavního povolání (příp. činnost dočasně vůbec nevyvíjí). Přesto jejich kapacita nemusí být zanedbatelná. Proto jsme z registru ekonomických subjektů ČSÚ provedli výběr podnikatelských subjektů ve velikostní struktuře jak ji má statistická služba k dispozici. Ve vztahu na tuto studii se pak **následující údaje týkají výlučně území řešeného regionu Strakonicko.**

kód skupiny	velikostní skupina – počet zaměstnanců	počet subjektů ve skupině
000	neuvedeno	912
110	bez zaměstnanců	4750
120	1 – 5	670
130	6 – 9	106
210	10 – 19	75
220	20 – 24	25
230	25 – 49	44
240	50 - 99	27
310	100 – 199	7
320	200 - 249	4
330	250 - 499	6
340 a dále	500 a více	2
celkem podnikatelských subjektů		6628

Monitoring úřadu práce sleduje i **strukturu zaměstnaných podle dalších hledisek**. Základní analytické údaje podle pohlaví, profesního zařazení, zapojení obyvatel poproduktivního věku, cizinců a dalších ukazatelů ukazuje následující stručná tabulka. Údaje vychází z dostupných údajů, které nezachycují (a metodicky ani nemohou) celý soubor zaměstnanosti.

Zaměstnanost (počet fyzických osob) - k 31.12.1999									
celkem	z toho muži	ženy	THP	dělníci	neurčeno	ZPS	mladiství	pr. důchodci	cizinci

24603	12630	10968	6668	15735	2200	663	80	850	238

Stručná charakteristika jednotlivých odvětvových skupin

V **zemědělství** proběhlo největší omezování výroby a tím také snížení počtu pracovníků v první polovině 90 let. Od roku 1996 do současnosti se tempo poklesu velmi omezilo - avšak některá ze zemědělských organizací deklarují celkové snížení na výrazně méně než 1/2 stavu roku 1989 resp. 1990 !

Zemědělská družstva prošla rovněž silným transformačním procesem, který v řadě případů znamenal rozdělení původních velkých organizačních formací. Celkový objem výroby se pod vnějším tlakem za posledních 10 let omezil na zhruba jednu polovinu, což však znamená výrazně pozitivní zvýšení produktivity práce. Toto zvýšení produktivity bylo často odvozeno od organizačních změn a růstu intenzity práce, nikoliv od nových produktivních technologií. Zemědělství však dosahuje dlouhodobě vcelku dobrých výsledků ve srovnání s charakterově obdobnými produkčními oblastmi.

Nadmořská výška, půdní podmínky i charakter podnebí determinují skladbu zemědělské činnosti. V rostlinné výrobě převažuje pěstování obilovin a píce, v některých částech se pěstují brambory a řepka. Pozornost je věnována zavádění nových odrůd. Živočišná výroba je zaměřena na chov skotu, rozhodující je výroba mléka a hovězího masa. Zastoupen je rovněž chov prasat a drůbeže.

Perspektiva je dle názoru zemědělců dána jednoznačně a v rozhodující míře zemědělskou politikou státu a příslušnými ochrannými opatřeními výrobců i domácího trhu. I když investice směřovaly především do oblasti vybraných technologií ať již v živočišné, tak rostlinné výrobě, rozsah investování stagnuje a klesá. Přes růst produktivity práce není sektor dostatečně ziskový a nevytváří zdroje potřebné k obnově a další intenzifikaci.

Mezi největší organizace podnikající v zemědělství a doprovodných obslužných činnostech na území regionu Strakonicka patří:

ZD Přeštěnice	AGRO Čejetice
ZD Předslavice	Šumava a.s.
ZD Novosedly	ZD Nihošovice
Podnik živoč. výroby a.s.	ZD Střelské Hoštice

STS Strakonice a.s.	ZZN Radošovice

Určitý význam má i odvětví lesního hospodářství – s převahou jehličnatých lesů a již zmiňovaný chov ryb. Zdá se však, že využití těžené dřevní hmoty je jak přímo v regionu, tak i v jeho okolí zcela nedostatečné a nedochází tak k jejímu optimálnímu zhodnocení !

Průmysl si udržuje postavení rozhodujícího činitele ekonomické základny okresu i samotného regionu. Jedná se vesměs o soukromé firmy vzešlé z privatizace nebo

vzniklé individuální privátní iniciativou. Podíl průmyslové zaměstnanosti regionu je nad průměrem okresu a dosahuje téměř 40 % celkové zaměstnanosti. Ve srovnání z rokem 1990 je tento podíl v globálním poměru stabilní. Více než 1/5 pracovníků v průmyslu (s hlavním - jediným zaměstnáním) pracuje v malých organizacích.

Ve většině velkých podniků došlo alespoň k částečné obměně technologického vybavení a zlepšení organizace, což na jedné straně znamenalo zvýšení konkurenceschopnosti. Na druhé straně tento proces, spolu s některými závažnými odbytovými problémy znamenal citelné snížení počtu pracovníků. Tento vývoj postihl a postihuje i větší průmyslové podniky regionu (i okresu), což do značné míry ovlivňuje jak celou ekonomickou základnu regionu, tak strukturu a problémovost trhu práce. Podle získaných informací však strukturální zásahy realizované v posledním období by měly trend "zeštíhlování" výrazně omezit. Některé organizace však avizují trvalou silnou konkurenci na mimoregionálním trhu jejich produkce, která by mohla jejich další vývoj negativně ovlivnit (strojírenství, některé obory potravinářského průmyslu).

Pro průmysl v mikroregionu je příznačná celkem početná oborová členitost. Existence výrobních kapacit těchto oborů kombinuje pracovní příležitosti pro muže i ženy. Mezi rozhodující průmyslové kapacity patří:

název a sídlo podnikatelského subjektu	počet zaměstnanců k 31.12.1997	počet zaměstnanců k 31.12.1998	počet zaměstnanců k 31.12.1999	úbytek/nárůst za období 1999/1998	předmět činnosti
ČZ, a.s., Strakonice	1690	1651	1592	- 59	strojírenská výroba
ČZ Řetězy, s.r.o., Strakonice	387	379	338	- 41	výroba řetězů
ČZ Strojírna, s.r.o., Strakonice	311	293	284	- 9	výroba obráběcích strojů
FEZKO, a.s., Strakonice	1393	1121	702	- 419 viz. pozn.	výroba textilních výrobků
Jihočeské mlékárny - Milkos, a.s., Strakonice *	277	283	189	- 94 viz. pozn.	výroba a prodej mlékárenských výrobků
Prácheňské pekárny, s.r.o., Strakonice	228	282	135	- 147 viz. pozn.	výroba pekárenských a cukrářských výrobků
Teplárna Strakonice a.s.	250	250	251	+ 1	výroba a prodej tepla a energie
Metal progres s.r.o., Strakonice	31	87	125	+ 38	výroba a slévárna hliníku

* takto označené podnikatelské subjekty nemají právní subjektivitu v okrese Strakonice

Poznámka k tabulce - komentář k úbytku zaměstnanců :

FEZKO, a.s. - hlášeny probíhající restrukturalizace, k 31.5.1999 zrušení závodu Včes, vznik společnosti Fezkotex a.s., která v závěru roku 1999 měla 25 zaměstnanců, k 1.9.1999 vznik společnosti Fezko servis a.s., která měla v závěru roku 65 zaměstnanců, dále k 31.1.2000 bude uvolněno z Fezko servis a.s., 33 zaměstnanců a z Fezko a.s.,

25 zaměstnanců.

Jihočeské mlékárny, závod MILKOS a.s., Strakonice - zrušení provozovny v Blatné a zefektivnění výroby v provozu ve Strakonících

Prácheňské pekárny, s.r.o., Strakonice - k 30.4.1999 uvolněno 71 zaměstnanců, vznik nové společnosti Prácheňská cukrárna, která 80 % zaměstnanců převzala, k 30.6.1999 uvolněno 40 zaměstnanců, kteří obdrželi nabídku nových firem na zajištění dopravy.

Ve **stavebnictví** není stavební základna na území regionu příliš početná a dosavadní vývoj byl poznamenán pouze dílčími problémy. Restrukturalizace se projevila vznikem menších firem i v růstu jejich flexibility a také zvýšením produktivity práce. Přesto i toto odvětví (v okresním i mikroregionálním měřítku) postihují v posledním období všeobecné poptávkové potíže. Největšími firmami tohoto odvětví na Strakonicku je Prima a.s. 260 pracovníků) a Jihospol a.s. (270 pracovníků) se sídlem ve městě Strakonice.

Výraznější rozvoj **obchodní sítě a provozoven služeb pro obyvatele** i podniky se na Strakonicku realizoval v první polovině 90. let. Vcelku příznivý trend rozšiřování obchodních jednotek byl patrný ve většině obcí mikroregionu, kdy převážná část obchodních jednotek přechází do soukromého sektoru. Znatelný rozvoj se však uskutečnil zejména v okresním městě. Další období však můžeme označit za stagnaci a postupně dochází dokonce k dílčímu omezování počtu maloobchodních kapacit - zejména v malých obcích. Důvodem je zejména přetrvávající nízká kupní síla obyvatel a nadprůměrné ceny některých komodit (např. potravinářské zboží). Ztráty v objemu tržeb nejsou v dostatečném rozsahu nahrazovány tržbami od osob do regionu přijíždějících (turistika, uživatelé individuálních rekreačních objektů, apod.). Oproti jiným okresům přetrvává výrazněji organizovaný družstevní sektor (Jednota se sídlem ve Volyni s počtem 280 pracovníků).

V odvětvové agregaci **dopravy a spojů** jsou největšími zaměstnavateli tyto organizace, které se ve střednědobém časovém horizontu projevují stabilizací zaměstnanosti:

název a sídlo podnikatelského subjektu	počet zaměstnanců k 31.12.1997	počet zaměstnanců k 31.12.1998	počet zaměstnanců k 31.12.1999	úbytek/nárůst za období 1999/1998	předmět činnosti
Česká pošta s.p., pracoviště Strakonice	281	279	275	- 4	činnost spojů a služeb
ČSAD s.p. Č.Budějovice, závod Strakonice	238	238	237	- 1	automobilová doprava, MHD, nákladní doprava

Zvláštní pozornost si zaslouží oblast **cestovního ruchu**. Převážná část Strakonického regionu má velmi dobré podmínky pro rozvoj tohoto odvětví, i když vesměs

se jedná o podmínky umožňující výhradně sezónní využití. Nosným bodem cestovního ruchu jsou výjimečné podmínky dané vodními toky i vodními rekreačními nádržemi (rybníky), lesy a celkovým přírodním prostředím i některými mimořádně cennými památkami historickými. Tuto regionální atraktivitu jako celku potvrzuje velký počet individuálních rekreačních objektů (chalupy, chaty) i existence objektů ve vlastnictví velkých podniků a institucí.

Analýza současného stavu však ukazuje, že tyto podmínky nejsou plně využity. Několik nově vytvořených menších kapacit agroturistiky, možnosti turistických vyjížděk na koních, pobytových - školících zařízení, apod. jsou celkově zcela nedostatečné. Rozvoj je pak částečně podvázan rozsahem nabídky ubytovacích kapacit.

HYPOTÉZA

Transformační proces ekonomické základny na území regionu Strakonicko zaznamenal některé pozitivní změny, vnesl do ekonomického prostoru prvky konkurence, v jejichž důsledku se např. **rychle rozšířila nabídka některých služeb a činností jak pro občany, tak pro organizace**. Úspěšnost tohoto procesu, která se projevila ve **vzniku menších firem**, se potvrdila také tím, že tyto **firmy z velké části absorbovaly uvolňované pracovní síly a nezaměstnanost na území tohoto regionu dosahovala** (ve srovnání s okresními průměry) celkem **příznivě úrovně**.

Určitý pokles rozsahu činnosti a tím také zaměstnanosti největších podniků regionu Strakonicka se odrazil v tom, že nedošlo k posílení jeho ekonomické základny. Průmysl zůstal ve vztahu k zaměstnanosti nejpočetnějším odvětvím a představuje plných 40 % zaměstnanosti regionu. Některé kapacity pracovních příležitostí pro ženy jsou ve vysoké konkurenci a nabídka pracovních příležitostí nemá potřebnou stabilitu. V některých průmyslových oborech není transformační proces ukončen (převodnictví, strojírenství, pekárenství), roste konkurence a existují některá rizika snížení dosud existujících pracovních míst.

Mimořádnou sílu má však stále (i po razantních restrukturalizačních zásadách) prvovýroba **v zemědělství** a zčásti i lesnictví. Přesto se ukazuje, že tato surovinová základna (např. dřevní hmota) není vždy v potřebné míře využívána k dalšímu zpracování v místě produkce. Pokles zaměstnanosti v zemědělství na území regionu Strakonicko, který představuje zhruba 1/2 počtu pracovníků roku 1990 byl obdobný jako průměrné tempo celého okresu. Tlak na konkurenceschopnost v tomto odvětví však představoval některá významná pozitivní investiční, technologická a organizační opatření. Přesto se jeví ekonomická situace zemědělských podnikatelů jako obtížná a bez některých vnějších (makroekonomických) zásahů by bylo další působení převážné části produkčních jednotek ohroženo.

Současná stagnace a částečný pokles výkonnosti celostátní ekonomiky se odráží i na území regionu (stavebnictví, obchod). Tento pokles je důsledkem i nižší lokální kupní síly obyvatelstva. **Produkční faktory a možnosti ekonomického rozvoje však nejsou zcela využívány** a je třeba posoudit jejich další exploataci (mimo zmíněné místní suroviny

i např. cestovní ruch).

Rozvojové záměry regionu jsou na části území podvázány podprůměrným stavem technické infrastruktury, která bude vzhledem k sídelní struktuře investičně náročná. Problémovým se ukazuje v některých oblastech Strakonicka i kvalita dopravních sítí a dopravní obslužnosti území, která v řadě případů determinuje i rozsah zaměstnanosti v některých obcích.

Celkově se však jeví, že restrukturalizační proces byl ve velké míře realizován bez výrazných krizových míst. Svědčí o tom rámcová stabilita množství "pracovní síly" resp. pracovních míst jak v regionu, tak v celém okrese Strakonice, i když dochází k poklesu nabídky volných pracovních míst.

2.3.2.2. TRH PRÁCE

Intenzita zájmu úřadů práce i jiných věcně příslušných orgánů a institucí o ekonomický prostor řešeného regionu odpovídala vývoji jeho konkrétní úrovně. Jak jsme již dříve uvedli, dařilo se z převažující části uvolněnou pracovní sílu z transformujících se organizací uplatnit na trhu práce, ať již formou zaměstnání v nových – především malých - firmách v rámci regionu nebo okresu, nebo její zvýšenou mobilitou, a to i mimo tato území. Přesto jak v celém okrese, tak i **v regionu Strakonicko (tzn. souhrn oblastí – (sub)regionů Strakonicko a Volyňsko ve vymezení používaném úřady práce) dochází v druhé polovině devadesátých let k evidentním - nepříznivým změnám v některých základních vývojových aspektech trhu práce.** Rovněž ve srovnání s celým Jihočeským krajem zastává okres i řešený region Strakonicko v současné době horší pozici (i když celkem v minimálním rozsahu). V rámci okresu je však situace Strakonicka (oblastí -regionů Strakonicko a Volyňsko) příznivější.

Poznámka 1:

Tato mobilita je podle našeho zjištění velmi vysoká. Z důvodu nedostatku pracovních příležitostí v některých obcích Strakonicka, vyjíždí za prací i více než 80 % ekonomicky aktivních, a průměr za menší obce překračuje 50 %. Cílovým místem byly v minulosti především města a provozy zemědělských družstev. V současné době roste vyjíždka za prací i mimo region.. Zcela bezkonkurenční hlavní směr dojíždky však představuje město Strakonice.

Poznámka 2:

Tato část zabývající se nejdůležitějšími aspekty trhu práce vychází z předchozí subkapitoly o vývoji ekonomické základny. V ní je dostatečně ilustrována situace o zaměstnanosti, proto nejsou v této části tyto údaje znovu podrobně opakovány.

Zaměstnanost byla v okrese Strakonice nejvíce meziročně snížena v letech 1994 a 1995 (cca o 2436 osob, tj.pokles o 8 %). V následujících letech bylo zaznamenáno další

podstatné snížení zaměstnanosti v roce 1997 a 1998, kdy meziroční pokles představoval 1197 pracujících osob (4 %).

Z hlediska celkové zaměstnanosti v okrese Strakonice vykazoval vývoj v roce 1999 v porovnání s rokem předcházejícím nepatrné navýšení počtu zaměstnaných osob, tj. meziroční navýšení o 1 %. V období závěru roku 1999 bylo vykazováno 29594 zaměstnaných osob.

Počet obyvatel v produktivním věku v okrese (dle posledních dostupných údajů ČSÚ) k 31.12.1998 činil 45029 osob.

Na území řešeného regionu pak podle propočtů zpracovatele studie (M-EKON) činil celkový počet pracovníků 20-21 tisíc osob, tj. 2/3 celookresní zaměstnanosti.

Do vývoje nezaměstnanosti zasáhla negativně i některá opatření v dopravní obslužnosti území, zejména ve vzdálenějších lokalitách od "centrálních" měst Strakonice a Volyně, a tato "periferní" poloha multiplikovala nepříznivou situaci úbytku pracovních příležitostí přímo v těchto sídlech.

Vývoj počtu nezaměstnaných

Vývoj počtu nezaměstnaných osob vč. odvozených ukazatelů (k 31.12.)

ukazatel – území	1995	1996	1997	1998	1999
počet nezaměstnaných					
okres Strakonice celkem	932	1332	1825	2330	2680
oblast Strakonicko	-	-	1238	1444	1630
z toho město Strakonice	-	-	838	831	923
oblast Volyněsko	-	-	185	274	349
z toho město Volyně	-	-	57	81	121
region Strakonicko*/	-	-	1423	1718	1979
vývoj – rok 1995=100					
okres Strakonice	100	143	196	250	286
region Strakonicko **/	100	141	199	262	299
podíl nezaměstnaných v %					
region/ okres	-	-	77	74	74
města Strakonice a Volyně/mikroregion	-	-	63	53	53

*/ Strakonicko dle vymezení pro potřeby této studie

**/ výpočet z ročních průměrů

Od druhého pololetí roku 1996 sledujeme v okrese Strakonice nárůst nezaměstnanosti. K výraznému nárůstu nezaměstnanosti v okrese začalo docházet v závěru roku 1997, kdy v evidenci úřadu práce bylo 1825 uchazečů o zaměstnání. Od roku 1990 byl doposud nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání evidován v měsíci prosinci roku 1999, což představovalo 2680 evidovaných nezaměstnaných občanů. V prvním

čtvrtletí roku 1999 docházelo i nadále k mírnému postupnému nárůstu počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání v celém okresu (leden - 2473 uchazečů, březen - 2548 uchazečů). Následující období druhého čtvrtletí zaznamenalo mírný pokles hlášených nezaměstnaných, což zpravidla ovlivňuje zahájení sezónních prací v jednotlivých průmyslových resortech (měsíc květen - 2340 evidovaných uchazečů). Jako každoročně byla nezaměstnanost navýšena vlivem začínajícího zvýšeného přílivu absolventů škol v období měsíců července až září (měsíc srpen - 2572 evidovaných uchazečů). V období měsíce října a listopadu byl mírný pokles počtu evidovaných uchazečů. Následoval ale razantní a doposud nejvyšší nárůst v měsíci prosinci (2680 evidovaných uchazečů). Na navýšení nezaměstnanosti se v tomto období částečně promítlo ukončení téměř 50 % pracovních poměrů na vykonávaných veřejně prospěšných pracích.

Vývoj regionu Strakonicko se výrazně neodlišuje od celookresního průměru. Z bližšího rozboru je však zřetelná specifická tohoto území, neboť údaje o podílu počtu nezaměstnaných tohoto regionu jsou do určité míry zkresleny vyšší (nadprůměrnou) úrovní počtu nezaměstnaných na konci roku. Mimo to se v údajích odráží skutečnost značné odlišnosti mezi vcelku příznivou situací samotných měst (zejména města Strakonice) a jejich okolí – viz dále.

Vývoj počtu nezaměstnaných v obcích a městech regionu Strakonicko

Pro účely dostatečné komparace údajů za jednotlivé municipality a vytvoření co nejdější časové řady jsou využity pro ilustraci vývoje počtu nezaměstnaných **údaje o ročních průměrech osob bez zaměstnání evidovaných na úřadech práce.**

Jak vyplývá z tabulky s grafy na následující straně okolo v 90 % obcí subregionu Strakonicko došlo v průběhu posledních 5 let (od roku 1995 do roku 1999) k nárůstu o více než 100 %. V absolutním vyjádření je logické, že největší přírůstek nezaměstnaných zaznamenalo samotné okresní město Strakonice, a to téměř o 550 evidovaných osob. Největší relativní nárůst pak můžeme vidět u obci Libějovice, kde se zvýšil počet nezaměstnaných ve sledovaném období na osminásobek. K výraznému zvýšení došlo v tomto subregionu i v obcích Kalenice a Nebřehovice. V celém subregionu (Strakonice město a okolí) se potom zvýšil počet nezaměstnaných o 820 osob s trvalým bydlištěm na tomto území.

V případě druhého subregionu Volyňska (Volyně město a okolí) byla situace ve vývoji počtu nezaměstnaných obdobná. Největší absolutní přírůstek zaznamenalo město Volyně – o více než 80 evidovaných nezaměstnaných, v relativním vyjádření největší nárůst je patrný u obcí Čepřovice, Drážov, Hoštice a Miloňovice. V tomto subregionu pak celkový přírůstek počtu nezaměstnaných činil 210 zde bydlících obyvatel ekonomicky aktivního věku.

Za celý sledovaný region Strakonicko se zvýšil průměrný celoroční počet nezaměstnaných o více jak 1000 obyvatel obcí spadajících do tohoto regionu, tj. téměř přesně trojnásobné zvýšení výchozího stavu - za období vymezené roky 1995 a 1999.

Vývoj míry nezaměstnanosti

Počet nezaměstnaných se odráží jednoznačně v ukazateli míry nezaměstnanosti, který stanoví podíl počtu nezaměstnaných na počtu práceschopného obyvatelstva staršího 15 let. Současně je tento ukazatel vhodným podkladem pro srovnání jak v rámci okresu, tak kraje i celé republiky.

Vývoj míry nezaměstnanosti (pokud není uvedeno jinak k 31.12., v %)

území	1994	1995	1996	1997	1998	6/1999	12/1999
oblast (subregion) Strakonicko	-	-	-	5,2	6,2	6,3	7,2
oblast (subregion) Volyňsko	-	-	-	3,7	5,3	5,5	7,4
region Strakonicko	-	-	-	4,8	6,0	6,1	7,2
okres Strakonice	3,7	2,7	3,6	5,4	6,6	6,6	7,7
okres Strakonice – roční průměr	3,4	3,0	2,9	4,6	5,9	6,9	7,1
Jihočeský kraj	2,3	2,4	2,5	3,9	5,6	5,7	6,7
Česká republika	3,2	3,1	4,0	5,6	7,3	8,4	9,0

K hlavním závěrům z uvedených údajů v tabulce patří:

- míra nezaměstnanosti v regionu jako celku se ve sledovaném období příliš neodlišovala od situace v celém okrese a i když v koncových stavech si udržuje rozdíl cca 0,5 procentního bodu ve prospěch regionu (s velkým vlivem vyšších koncových stavů počtu evidovaných nezaměstnaných na konci roku v okresním městě Strakonice),
- meziroční nárůst za celý region překračuje 1 procentní bod,
- v posledním období vykazuje silnější negativní tendenci Volyňsko, kde se zvýšila míra nezaměstnanosti ke konci roku v průběhu 2 posledních let (1977-1999) na dvojnásobek !
- vývoj míry nezaměstnanosti za region i okres Strakonice je dlouhodobě nad průměrem celého kraje s určitou tendencí snižování rozdílu,
- i když okres Strakonice (a region Strakonicko) vykazují horší hodnoty míry nezaměstnanosti než je průměr kraje, je situace na těchto území příznivější než je celorepublikový průměr.

Následující doplňující tabulka pak prezentuje podrobnější údaje o vývoji míry nezaměstnanosti podle jednotlivých oblastí okresu i regionu. Je z nich patrná diference jak v čase, tak jednotlivých území.

Míra nezaměstnanosti v jednotlivých oblastech okresu (ukazatel %)									
	Blatná		Strakonice		Vodňany		Volyň		okres celkem
	město	okolí	město	okolí	město	okolí	město	okolí	

prosinec 1997	5,77	7,61	5,13	5,53	6,66	4,34	2,83	4,97	5,42 %
červen 1998	5,20	6,31	5,19	5,37	7,53	4,59	4,08	5,22	5,36 %
prosinec 1998	6,58	9,40	5,11	8,38	9,06	5,43	3,88	7,53	6,62 %
červen 1999	6,16	7,60	5,43	9,27	8,84	5,60	4,01	6,27	6,60 %
prosinec 1999	7,48	10,72	5,68	9,67	10,74	7,29	5,80	8,88	7,72 %

Pokud jde o sledovaný region Strakonicko, je zřejmé, že nejpříznivější vývojové tendence má samotné okresní město, kde se takto formulovaný ukazatel míry nezaměstnanosti zvýšil ve sledovaném období pouze o jednu desetinu. V ostatních částech regionu se zvýšení pohybovalo od 80 % výchozího stavu a nejvýraznější nárůst zaznamenalo město Volyně (v prosinci 1997 se zřetelně nejnižším ukazatelem ! z celého okresu), a to o více než 100 % výchozího stavu.

Z údajů je patrný rychlejší růst nezaměstnanosti u menších obcí oproti městům. V současnosti tento rozdíl činí více 3 procentní body v subregionu Volyňsko a dokonce plné 4 procentní body v případě subregionu Strakonicko.

Míra nezaměstnanosti v obcích regionu Strakonicko

Metodická poznámka:

V následujících tabulkách jsou údaje o míře nezaměstnanosti propočteny jako celoroční průměry, které pro své srovnatelné časové řady využívají úřady práce. Tyto údaje eliminují některé výkyvy v průběhu roku dané zejména sezónností některých profesí nebo jednorázovými výkyvy nabídky např. útlumem činnosti podnikatelských subjektů.

Z dále uvedených tabulek je zřejmé, že existují mezi municipalitami dosti výrazné rozdíly v míře nezaměstnanosti. Přitom velikost nemusí vždy hrát rozhodující roli. Je však logické, že největší obce se pohybují kolem průměru, v tomto případě ale spíše nad průměrem regionu.

Vývoj nezaměstnanosti u jednotlivých obcí nemá v regionu určitý stabilní vývoj. Je to dáno jak obvyklým vlivem velikosti obcí, tak rovněž měnící se nabídkou na trhu práce, zejména na úseku sezónního zaměstnávání. Proto některé extrémní hodnoty nelze považovat průkaz kritické situace. Mimo to v regionu Strakonicko existují některé výjimečně malé obce, u kterých nezaměstnanost 1-2 osob z ekonomicky aktivních se odráží výrazným pohybem relativních údajů.

V oblasti Strakonice okolí sledujeme od závěru roku 1998 výrazný nárůst míry nezaměstnanosti (červen 1998 - 5,37 %, září - 6,69 %, prosinec - 8,38 %). Tento vývoj se nejvýrazněji projevil v období prvního pololetí roku 1999 a zaznamenal v této oblasti

prvenství v nejvyšší dosažené míře nezaměstnanosti v okrese (leden 1999 - 9,09%, březen - 10,10%, červen - 9,27 %). V závěru sledovaného roku se řadil ve vykazované míře nezaměstnanosti za oblasti Vodňany okolí a Blatná okolí (prosinec 1998-9,67 %).

V minulosti zde působila řada družstev a společností zaměřených na zemědělskou výrobu, ve kterých v průběhu předcházejících let docházelo k restrukturalizačním opatřením. V současné době se tato oblast i nadále řadí do zemědělského sektoru, dále zde v menším zastoupení působí malé podnikatelské subjekty se zaměřením na strojírenský průmysl a na obchodní činnost. Tato oblast spáduje vč. dojíždění za prací především do okresního města Strakonice, kde působí převážná část rozhodujících podnikatelských subjektů. V **oblasti Strakonice město** působí v převažující činnosti subjekty zaměřené na strojírenský a textilní průmysl, dále na obchodní činnost. V dubnu 1999 vznikl nový podnikatelský subjekt společnost BILLA s.r.o, s počtem 46 zaměstnanců . Další společností bude KAUF LAND v.o.s., která od března 2000 bude zaměstnávat cca 90 zaměstnanců.

V souhrnné tabulce jsou zachyceny hodnoty ukazatele míry nezaměstnanosti za subregion Strakonicko (tj. Strakonice město a okolí) a Volyňsko (t.j. Volyň a okolí). U Strakonicka je flexibilita pracovních sil v jednotlivých obcích odlišná. Některé obce jen zčásti postihuje omezování nabídky pracovních míst ve městě Strakonice, některé obce však tato absence nabídky krátkodobě postihuje.

Mezi obce, které lze podle našeho názoru považovat ve víceletém srovnání za problémové z hlediska výše míry nezaměstnanosti patří zejména: Droužetice, Kalenice, Kraselov, Třešovice a Nebřehovice.

I u Volyňska jsou patrné obdobné tendence jako v předcházejícím případě. V tomto subregionu se jeví jako nejzávažnější situace v případě obcí: Drážov, Hoštice, Němčice a Němčice.

Oblast Volyně okolí nevykazovala v předcházejících letech hodnoty míry nezaměstnanosti převyšující hodnoty vykazované celkově za okres Strakonice. V závěru roku 1999 již došlo k výraznějšímu navýšení ve vykazované míře nezaměstnanosti na 8,88 % (prosinec 1998 - 7,53 %). Tato situace navazovala na celkové zvýšení nezaměstnanosti v okrese v závěru roku. Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazovaly v závěru roku 1999 menší obce, Drážov (12,88 %), Němčice (22,2 %), Hoštice (13,64 %) a Němčice (11,67 %).

Jedná se o oblast s nízkým osídlením, které je situováno do menších obcí a jejich částí. V blízkém okolí města Volyně je spádovost směrem do Volyně a následně do okresního města Strakonice. Dopravní obslužnost je zde zajištěna zejména v první směně a v prodloužené první směně. Z obcí nalézajících se na hlavních trasách Strakonice - Volyně, kde je zajištěna jednak autobusová a železniční doprava, je možná dojíždka za prací ve více směnách.

Tato oblast se z větší části nalézá v podhůří Šumavy a sousedí s okresem

Prachatic. Charakterem převažující činnosti zůstává i nadále zaměřena převážně na zemědělskou výrobu. V současné době zde dále provozují svojí činnost restrukturalizovaná bývalá zemědělská družstva, menší podnikatelské subjekty se zaměřením na strojírenský průmysl, textilní výrobu a truhlářskou a přidruženou výrobu.

Některé údaje o struktuře nezaměstnaných

Nezaměstnanost ženské složky populace

V měřítku celého okresu dosahovala míra nezaměstnanosti žen za celé sledované období (1995 – 1999) dvojnásobku hodnoty shodného ukazatele u mužské složky populace.

Průměrná roční míra nezaměstnanosti v letech 1995 – 1999 u mužů a žen (okres Strakonice)									
rok 1995		rok 1996		rok 1997		rok 1998		rok 1999	
% muži	% ženy	% muži	% ženy	% muži	% ženy	% muži	% ženy	% muži	% ženy
1,88	4,42	2,02	4,01	3,02	6,7	3,91	8,46	5,1	9,59

I v roce 1999 na území okresu nadále přetrvávala situace, kdy evidované ženy tvořily výrazně vyšší podíl ve vykazované míře nezaměstnanosti. I když v relativním vyjádření došlo k určitému (zanedbatelnému) poklesu – relace 1:1,9, diferenciací v rozsahu 4,5 procentního bodu zůstala stabilizována.

Ve struktuře nezaměstnaných představovaly ženy ve sledovaném roce 1999 měsíční průměr 1488 registrovaných, v roce předcházejícím tento počet činil 1242 evidovaných žen (nárůst v roce 1999 představuje 16,5 %). Nezaměstnané ženy tvořily z celkového měsíčního počtu registrovaných uchazečů podíl v rozmezí 57- 62 %. Nejnižší počet evidovaných žen byl v měsíci lednu - 1413, nejvyšší počet v měsíci srpnu – 1592. Z celkového průměrného počtu registrovaných uchazečů se ženy v měsíčním průměru podílely na nezaměstnanosti 60 %.

Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných oblastech okresu v roce 1999					
Oblast	počet uchazečů	míra nezaměstnanosti	míra nezaměst. u žen	míra nezaměst. u mužů	počet VPM*/
Strakonicko					
leden 1999	1256	6,59 %	8,74 %	4,92 %	216
červen 1999	1284	6,71 %	9,41 %	4,55 %	184
prosinec 1999	1305	7,01 %	9,56 %	4,96 %	184

Volyňsko					
leden 1999	233	6,16 %	8,39 %	4,51 %	50
červen 1999	201	5,29 %	7,68 %	3,47 %	22
prosinec 1999	279	7,55 %	10,7 %	5,15 %	38

*/ volná pracovní místa

I když se situace v průběhu roku zejména v subregionu Volyňska znatelně měnila, je patrné, že u většiny hodnot se na konci roku od celookresního průměru příliš neodlišovala. Výjimkou je míra nezaměstnanosti žen na území Volyňska, kdy v průběhu jednoho roku (1999) došlo k nárůstu o více než 2 procentní body na téměř 11 % !

Nezaměstnaní - osoby se změněnou pracovní schopností

K nejvíce ohroženým osobám na trhu práce patří již dlouhodobě občané se změněnou pracovní schopností. I když se podíl evidovaných občanů se ZPS vlivem nárůstu celkové nezaměstnanosti mírně snižoval, ve skutečnosti i nadále docházelo k jejich postupnému mírnému nárůstu. V případě ztráty zaměstnání je u nich šance nalézt jiné vhodné pracovní uplatnění vzhledem k celkovému nedostatku pracovních nabídek téměř minimální. Tito občané pokud přišli do evidence úřadu práce zpravidla v této evidenci setrvávají dlouhodobě, proto úřad práce vynakládá značné úsilí na vytváření pro ně vhodných pracovních nabídek. V oblasti aktivní politiky zaměstnanosti bylo v průběhu roku 1999 umístěno 22 evidovaných občanů se ZPS a po absolvování rekvalifikačních kurzů byli umístěni další 4 uchazeči o zaměstnání se ZPS.

oblast	Strakonice		Volyně		celkem okres
	město	okolí	město	okolí	
leden 1997	67	71	4	20	251
prosinec 1997	85	57	6	19	256
červen 1998	88	69	9	21	288
prosinec 1998	83	88	8	32	318
červen 1999	86	101	9	27	336
prosinec 1999	82	101	10	28	357

Z celkového počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání v okrese se občané se ZPS v průběhu roku 1999 podíleli na nezaměstnanosti v rozmezí 12,8 - 14,2 %. V meziročním srovnání došlo v závěru roku 1999 k nárůstu evidovaných občanů se ZPS o 12,3 %. V roce 1999 činil měsíční průměr těchto evidovaných osob počet 334 uchazečů. V roce předcházejícím se jednalo o měsíční průměr 297 evidovaných osob se ZPS.

Struktura nezaměstnaných občanů se změněnou pracovní schopností byla v závěru roku tvořena 40,3 % uchazeči s dosaženým základním vzděláním (červen 1999-

39 %) a s vyučením se jednalo o 42,6 % osob (červen 1999 - 45,4 %). S úplným středoškolským všeobecným či odborným vzděláním byl registrován podíl 16,5 % uchazečů se ZPS (červen 1999 15 %) a s vysokoškolským vzděláním se jednalo pouze o 0,6 % těchto uchazečů.

Ve věkové struktuře evidovaných zdravotně postižených občanů byl nejvyšší počet nezaměstnaných ve věkové kategorii nad 50 let - 45,4 % osob, dále pak ve věkové kategorii 40-49 let, podíl činil 28,6 %. Uchazeči se ZPS ve věku 30-39 let se podíleli 15 % z celkového počtu. Ve skupině uchazečů se ZPS podle délky evidence bylo v prosinci 1999 registrováno 66 % (237 osob) nad 6 měsíců. V průběhu prvního pololetí se jednalo o podíl dlouhodobě evidovaných osob se ZPS v rozmezí 59-62 %.

Skupina uchazečů dlouhodobě evidovaných se ZPS podle dosaženého vzdělání v závěru roku byla tvořena 43,5 % občany se základním vzděláním. S vyučením bylo 40 % a 16,5 % tvořili tito uchazeči s dosaženým úplným středoškolským vzděláním.

Nejvyšší počet občanů se ZPS byl evidován v oblasti Strakonice okolí (101 občanů - 28,3 %), ze kterých bylo v evidenci déle než 6 měsíců 70 uchazečů (69,3 %). Další početněji zastoupenou oblastí v této skupině je Strakonice město (82 občanů - 30 %), ze kterých bylo dlouhodobě evidováno 62 uchazečů (75,6 %). V ostatních sledovaných oblastech je dlouhodobá evidence občanů se ZPS zastoupena v nižších počtech.

Celková situace v nezaměstnanosti občanů se změnou pracovní schopností vykazovala a bude s největší pravděpodobností vykazovat narůstající tendenci, která se bude i nadále projevat v postupném přesunu a tím i nárůstu počtu těchto zdravotně postižených uchazečů o zaměstnání ve skupině dlouhodobě evidovaných nezaměstnaných.

Nezaměstnaní – podle vzdělání a věku

Ve struktuře uchazečů o zaměstnání v okrese Strakonice podle dosaženého vzdělání došlo v meziročním srovnání k nejvyššímu nárůstu nezaměstnaných u skupiny s dosaženým vyšším a bakalářským vzděláním (o 57 %), dále pak ve skupině vyučených s maturitou (o 37 %) a u vysokoškolsky vzdělaných uchazečů o zaměstnání (nárůst o 33 %). Uchazeči se základním vzděláním se podíleli na meziročním nárůstu k prosinci 1998 - 18,2 % a nezaměstnaní s vyučením 13,9 %.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání – okres Strakonice									
	bez vzdělání	základní	vyučen	nižší střed. bez matur.	vyučen s maturitou	ÚSO, ÚSV	vyšší a bakalář.	VŠ	celkem
červen 1997	3	374	574	46	52	362	13	43	1467
prosinec 1997	3	448	748	35	67	458	12	54	1825
červen 1998	1	439	727	35	62	492	8	56	1820
prosinec 1998	1	564	1035	31	107	527	14	51	2330

červen 1999	2	605	995	34	102	548	12	55	2354
prosinec 1999	6	667	1179	51	147	540	22	68	2680

Nezaměstnaní – podle věku

V členění uchazečů o zaměstnání podle věkových kategorií se ve sledovaném roce 1999 opětovně nejvíce na nezaměstnanosti v celém okrese podílela skupina uchazečů ve věkové kategorii 20-29 let (37,2 % uchazečů). Ve věkové kategorii 30-39 let a 40-49 let se uchazeči podíleli na nezaměstnanosti téměř identicky (21,5 % a 21,3 %). Závažnější problémy v uplatnění na trhu práce spatřujeme u problematice skupiny nezaměstnaných uchazečů ve věku nad 50 let, kteří i když se podíleli na celkové nezaměstnanosti pouze 10,5 %. Uplatnění je zde nacházeno velice obtížně.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku – okres Strakonice							
	do 19 let	20 – 29 let	30 – 39 let	40 – 49 let	50 – 59 let	nad 60 let	celkem
červen 1997	153	425	316	339	229	5	1467
prosinec 1997	243	513	404	399	262	4	1825
	do 18 let	19 – 30 let	31 – 40 let	41 – 50 let	51 – 55 let	56 – 60 let	celkem
červen 1998	68	694	419	383	193	71	1828
prosinec 1998	168	929	493	466	207	67	2330
červen 1999	180	873	533	485	214	69	2354
prosinec 1999	252	998	576	572	232	50	2680

Nezaměstnaní – podle délky evidence

Podle délky evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce sledujeme v porovnání se závěrem roku 1998 nejvyšší nárůst u registrovaných uchazečů nad 12 měsíců (o 31,4 %), další výraznější nárůst tvořili uchazeči evidovaní 9 -12 měsíců (o 25,1%). Z evidovaných uchazečů do 3 měsíců tento nárůst představoval pouze 17,4 %.

Struktura evidovaných uchazečů podle doby evidence

	do 3 měsíců	3-6 měsíců	6-9 měsíců	9-12 měsíců	nad 12 měsíců	celkem
červen 1997	613	339	129	97	289	1467
prosinec 1997	654	487	231	94	359	1825
červen 1998	647	414	197	136	434	1828
prosinec 1998	747	594	274	167	548	2330
červen 1999	662	573	286	191	642	2354
prosinec 1999	877	596	278	209	720	2680

Nárůst nezaměstnanosti se významně projevila i v prodlužující se délce doby evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce celkově. V měsíci prosinci roku 1999 bylo v evidenci úřadu práce 45 % uchazečů o zaměstnání déle než 6 měsíců. V roce 1998 se jednalo o 42,4 % uchazečů, v roce 1997 37,5 % registrovaných uchazečů v evidenci nad 6 měsíců.

Nabídka pracovních příležitostí – volná pracovní místa (VPM)

V průběhu roku 1999 bylo na úřad práce nahlášeno zhruba 2227 volných pracovních příležitostí na území okresu, jejichž struktura byla převážně tvořena dělnickými profesemi, zhruba 90 %. V měsíčním průměru se jednalo o 415 pracovních příležitostí. V roce 1998 činil měsíční průměr 851 pracovních nabídek a v roce 1997 se jednalo o měsíční průměr hlášených 1380 pracovních míst. Pokles nabídky hlášených pracovních příležitostí činil v meziročním porovnání roku 1999 a 1998 v průměrném počtu hlášených VPM snížení o 51 %. Vývoj v nabídce pracovních příležitostí zaznamenal nejvýraznější pokles v období druhého pololetí roku 1998, kdy začalo docházet k postupnému snižování a stagnaci poptávky po pracovních silách na trhu práce.

Ve struktuře nabízených pracovních příležitostí bylo registrováno i zužující se profesní spektrum celkově hlášených pracovních míst. I nadále přetrvával plošný nedostatek pracovních míst pro občany s úplným středoškolským odborným a všeobecným vzděláním, a to zejména s administrativním zaměřením. Dále chyběla výrazněji na trhu práce nabídka vhodných pracovních příležitostí pro ženy pečující o děti do 15 let věku (zkrácený pracovní úvazek v jedné směně) a pro občany se změněnou pracovní schopností (v průměru 7 uchazečů na 1 VPM).

Na trhu práce převládá především zájem o profese v dělnických profesích s vyučením. Ve stavebnictví se jednalo zejména o profesi zedník (měsíční průměr VPM 34 pracovních míst), ve které se nabídky pracovních příležitostí soustřeďují na začátek sezóny, tj. v období měsíců ledna až března (nabídka činila zhruba 50 pracovních příležitostí). V textilní výrobě přetrvával zájem o profese šička a švadlena (měsíční průměr

činil nabídku zhruba 73 pracovních míst).

Ve strojírenství byla největší poptávka po pracovních silách v profesích zámečník, frézař a obsluha strojů (měsíční průměr nabízených pracovních míst cca 30). V zemědělství se jednalo o požadavky ze strany zaměstnavatelů v profesích chovatel hospodářských zvířat a zemědělský pracovník (měsíční průměr zhruba 28 VPM). Dalšími nejvíce nabízenými profesemi byla pracovní místa pro truhláře a dělníky v dřevozpracujícím průmyslu a dělnické profese pro opracování kamene, které jsou především sezónní záležitostí. Pracovní nabídky především pro občany s úplným středoškolským vzděláním byly ve větším rozsahu a dlouhodobě nabízeny v průběhu celého roku pouze v oblasti pojišťovnictví a jednalo se o profese pojišťovacích agentů a zprostředkovatele finančních produktů.

Počet volných pracovních míst	březen 1998	červen 1998	prosinec 1998	březen 1999	červen 1999	prosinec 1999	meziroční rozdíl 12/99 – 12/98
celkem	1093	984	448	452	370	383	- 65
se základním vzděláním	469	422	156	188	100	152	- 65
s vyučením	532	481	249	219	209	161	- 88
se SŠ bez maturity	10	5	3	6	3	2	- 1
pro vyučené s maturitou	14	13	10	0	3	16	+ 6
pro ÚSV, ÚSO	53	52	21	34	42	33	+ 12
pro VŠ	15	11	9	5	13	19	+ 10

V závěru roku 1999 byla struktura nabízených volných pracovních míst podle požadovaného vzdělání tvořena poptávkou 40 % pro profese se základním vzděláním a s vyučením 42 % z celkového počtu 383 volných pracovních míst. Po profesích s úplným středoškolským vzděláním činila poptávka po pracovních silách pouze 8,6 % požadavků VPM a pro vysokoškolské vzdělání bylo určeno zhruba 5 % pracovních nabídek z celkového počtu hlášených VPM. V meziročním porovnání prosince 1999 a 1998 došlo ke snížení počtu hlášených volných pracovních míst o 14,5 %.

Uchazeči na 1 volné místo - celoroční průměr

rok	okres Strakonice	Jihočeský kraj	Česká republika
1994	1,1	1,5	2,0
1996	0,9	0,9	1,7
1997	1,4	1,5	2,9
1998 - průměr 1.pololetí	1,7	2,5	4,5
1999 - průměr	6,3	7,8	12,5

1.pololetí			
1999	7,1	9,8	14,6

Celkovou situaci v nabídce pracovních příležitostí v jednotlivých oblastech okresu uvádí následující tabulka.

Vývoj hlášených volných pracovních míst v jednotlivých oblastech okresu										
Období	Strakonice		Blatná		Vodňany		Volyně		okres*	celkem
	město	okolí	město	okolí	město	okolí	město	okolí		
VPM červen 1997	699	286	54	31	106	16	151	9	251	1603
VPM červen 1998	361	217	98	104	73	60	40	30	1	984
VPM prosinec 1998	142	78	24	55	58	35	33	5	18	448
VPM červen 1999	134	70	35	40	47	22	5	17	-	370
VPM prosinec 1999	118	66	31	57	38	35	13	25	-	383

* zaměstnavatelé, kteří působí výkonem činnosti v okrese, včetně zaměstnavatelů s právní subjektivitou mimo okres Strakonice

V meziročním porovnání vývoje nabídky pracovních příležitostí v jednotlivých oblastech okresu docházelo k nejvýraznějším poklesům nabídek v oblasti města Strakonice (cca 17 % snížení VPM). Sledované snížení pracovních příležitostí bylo ovlivněno zejména nárůstem celkové nezaměstnanosti a s tím související zvýšené iniciativě pracovních sil v hledání uplatnění na trhu práce.

Lepší situaci v počtu nabídek pracovních příležitostí můžeme sledovat v okolí měst okresu, kde nedocházelo k výrazným vykazovaným meziročním změnám v hlášených počtech pracovních příležitostí. Stabilnější situaci vykazovala především oblast Blatná město, kde je situace příznivě ovlivněna expandujícími společnostmi. Tato situace se přirozeně částečně promítla i do nejbližšího okolí Blatné.

Závažnou problematiku v hlášených nabídkách pracovních míst sledujeme v jejich profesní struktuře, kde dlouhodobě okolo 90 % ze všech disponibilních pracovních příležitostí tvoří pouze dělnické profese. Stále výrazněji se projevuje problém v nalezení vhodného uplatnění na trhu práce pro středoškoláky s odborným či všeobecným vzděláním.

Fungující trh práce bezprostředně ovlivňuje struktura nabízených pracovních příležitostí. Situace v postupném nárůstu počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání a výrazný pokles nabídky vhodných pracovních příležitostí od druhého pololetí roku 1998 nepříznivě ovlivnil celkový vývoj na trhu práce. Minimální náhrada za pracovní místa zanikající v důsledku probíhající restrukturalizace a snižování počtu zaměstnanců v podnicích uvedl trh práce do situace převahy nabídky pracovních sil nad poptávkou. Tato situace se negativně projevila zejména v plošném nedostatku pracovních příležitostí pro ženy pečující o děti, pro občany se změněnou pracovní schopností, vycházející absolventy škol a další problematické skupiny evidovaných uchazečů o zaměstnání.

Dlouhodobě neobsazená místa

- ve strojírenství: soustružník, pomocný dělník strojírenský, zámečník
- v dřevovýrobě: truhlář, pomocný lesní dělník, dělník v dřevovýrobě
- v jiných průmyslových odvětvích: kameník
- v zemědělství: chovatel hospodářských zvířat
- v konfekční výrobě: švadleny, šičky
- ve službách: číšník, servírka, kuchař/ka (zejména v sezónním období)

I když některé z uvedených profesí jsou uchazeči o zaměstnání často žádány - např. číšník, servírka, poptávka se nedaří naplnit, neboť ze strany nezaměstnaných je odmítán turnusový provoz (příp. práce v sobotách a nedělích). V případě lesních dělníků jde o značnou fyzickou náročnost práce nebo finančně málo ohodnocenou (výsadba školet). V některých případech pak dochází ke kolizi mezi poptávkou (volnými pracovními místy) a existujícími zdroji pracovních sil- resp. strukturou profese.

Hlavní ohrožené skupiny nezaměstnaností

- ženy (zejména ženy pečující o děti do 15 let věku)
- absolventi škol a mladiství (u absolventů středních škol se jedná o školy s ekonomickým zaměřením, zemědělských škol a gymnázií) - zaměstnavatelé poukazují na malé praktické znalosti
- uchazeči s dobou evidence delší než 12 měsíců
- osoby se ZPS
- uchazeči ve věku nad 50 let
- uchazeči z odlehlých oblastí se špatným dopravním spojením
- uchazeči s kombinovanými handicapy (např.- mladiství s neúplným vzděláním).

Aktivní politika zaměstnanosti

Cílem těchto programů, aktivit a opatření je napomáhat postupnému řešení zaměstnanosti v okrese se zaměřením na prioritní skupiny, které tuto pomoc potřebují.

Základní orientace aktivní politiky zaměstnanosti:

- podpora vytváření pracovních příležitostí v oblastech s malou podnikatelskou aktivitou, zejména vytváření společensky účelných pracovních míst u zaměstnavatelů i osob samostatně výdělečně činných,
- rekvalifikace osob s obtížně uplatnitelnou kvalifikací na současném trhu práce, kteří jsou motivováni ke změně kvalifikace,
- podpora vytváření nových pracovních míst pro odbornou praxi absolventů škol,
- podpora vytváření veřejně prospěšných míst pro obtížně umístitelné uchazeče,
- podpora provozu chráněných dílen.

HYPOTÉZA

Situace na trhu práce v regionu i celém okrese Strakonice se v posledním období zhoršila, a zřejmě nedosáhla ještě svého minima. Vykázané hodnoty sledovaného regionu jsou v určitém (minimálním) příznivějším postavení než celookresní průměr, v rámci Jihočeského kraje však překračují celokrajský průměr (negativně - nikoliv však významným rozsahem). Uvolnění části pracovní síly je však projevem pozitivních změn v podnicích, kterými jsou zejména organizační racionalizační opatření, nasazování nových produktivnějších technologií a větší intenzita práce. **Problémy nezaměstnanosti na sledovaném území regionu Strakonicka nedosahují kritické úrovně.**

Rozsah problémů zvyšuje skutečnost "rozevírání nůžek" vyplývající z rostoucího počtu nezaměstnaných na jedné straně a propadem v počtu nabízených volných pracovních sil na straně druhé.

Na území regionu Strakonicka je situace v jednotlivých částech - obcích odlišná. Trh práce má některé zvláštní atributy - např. řada nabízených profesí zůstává dlouhodobě neobsazena, někteří podnikatelé jsou nuceni využívat pracovní síly ze zahraničí.

Závažným problémem je velký počet uchazečů o zaměstnání z nižších věkových skupin, zejména 20-29 letých s potenciálem sociálně-ekonomických krizových míst.

Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná Úřadem práce Strakonice má velmi dobrou kvalitu a v některých položkách vykazuje velmi dobrou úspěšnost. Ze získaných informací je naopak zřejmé, že **dosavadní aktivita municipální (obecní i městské) správy ve spolupráci s úřady práce nebyla vždy dostatečná.**

V individuálních případech může být uvolnění pracovní síly výrazem ozdravného ekonomické základny, vedoucí k růstu efektivity a tedy i konkurenceschopnosti. Přesto příprava i zahájení (pokračování) realizace některých akcí v rámci aktivní politiky zaměstnanosti bude jako nezastupitelnou a nezbytnou vyžadovat účast obcí (jejich správy) při spolupráci s příslušnými úřady práce. Významnou položkou součinnosti bude podpora veřejně prospěšných prací a také problematika dopravní obslužnosti.

Podle názoru Úřadu práce Strakonice je v 1. pololetí roku 2000 očekáván následující vývoj:

- vzhledem k ekonomickému vývoji, přetrvávání problémů s nezaměstnaností v oblastech Strakonice okolí (a podobně v rámci celého okresu i oblastech Vodňany okolí, Blatná okolí a Vodňany město),
- uvolňování pracovníků v důsledku pokračování restrukturalizace v některých výrobních odvětvích, zejména u významnějších podnikatelských subjektů působících v okrese,
- nárůst nezaměstnanosti především u problémových skupin (zdravotně postižených občanů, žen pečujících o dítě do 15 let, absolventů škol, mladistvých, starších osob

a nepříznivých občanů).

Na trhu práce pak lze v nejbližším období očekávat pokračující snižování zaměstnanosti v sekundárním a primárním sektoru. Na základě analýzy vývoje situace na trhu práce lze v období I. pololetí roku 2000 předpokládat průměrnou míru nezaměstnanosti nad 8 % až do 9,5 %. Tato míra nezaměstnanosti bude výrazně překročena v problémových oblastech zejména v okrajových částech okresu, kde problematiku navíc nepříznivě ovlivňuje vedle nedostatku pracovních příležitostí i nedostatečné zajištění dopravní obslužnosti pro vícesměnné provozy.

Za této situace se musí dle Úřadu práce aktivní politika zaměstnanosti orientovat především na následující doporučené cíle :

- sladění přípravy pracovní síly s požadavky trhu práce,
- zvýšení rozsahu aktivit na podporu vzniku nových pracovních míst k umístění pracovní síly uvolňované v důsledku snižování zaměstnanosti,
- zvýšení motivace pracovní síly k přijetí zaměstnání zvýhodněním pracovních příjmů před příjmy sociálními,
- motivaci zaměstnavatelů ke zvyšování kvalifikace vlastních zaměstnanců jako případného opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti a následně i zaměstnanosti.

2.3.3. Životní prostředí

ANALÝZA

V průběhu historického vývoje bylo životní prostředí řešeného území výrazně modelováno činností člověka. Členitý reliéf a různorodě klimatické podmínky území /výběžek Budějovické pánve podél řeky Otavy – severní část, šumavské podhůří – jižní část/ se projevily vznikem rozmanitých biotopů a stanovišť. Na zachování a prohlubování ekologické stability krajiny se podílí existence a rozšiřování chráněných území, např. Na opukách u Volyně, Bažantnice u Pracejovic, Pastvina u Přešťovic, Tůně u Hajské a další, včetně zpracovaného generelu ÚSES.

Z hlediska zatížení emisemi patří dle údajů ČHMV Strakonicko k nejméně zatíženým oblastem ČR. Přesto je v souladu se Zákonem 309/1991 Sb. kladen důraz na systematické snižování produkce škodlivin u všech zdrojů znečišťování ovzduší. Zavedením tzv. emisních limitů pro vypouštění škodlivin a jejich následným dodržováním nastal postupný obrát v chování provozovatelů zdrojů emisí. Největší znečišťovatel v regionu – Teplárna Strakonice - provedl denitrifikaci, odsíření spalin a nahradil TTO nízkosírným palivem.

TAB: Údaje o emisích pro okres Strakonice

REZZO 1 / t/rok/

	1995	1996	1997	1998
TL	163	198	153	275
SO₂	2288	2802	2810	1483
NO_x	625	652	621	1166
CO	128	105	89	177
C_xH_y	49	37	44	71

REZZO 2 / t/rok/

	1995	1996	1997	1998
TL	264	188	165	112
SO₂	265	197	201	123
NO_x	86	78	70	48
CO	323	295	332	184
C_xH_y	108	79	81	47

REZZO 3 / t/rok/

	1995	1996	1997	1998
TL	537	500	496	464
SO₂	936	926	920	878
NO_x	202	186	185	172
CO	3124	2851	2884	2555
C_xH_y	694	634	632	568

TAB: Měrné emise tuhých látek v roce 1998 /t/km²/ - stacionární zdroje REZZO 1-3

ÚDAJ	Okres Strakonice	Jižní Čechy celkem
Tuhé látky	0,78	0,52
Oxid siřičitý	2,36	1,39
Oxidy dusíku	1,33	0,59
Oxid uhelnatý	2,72	2,01
Uhlovodíky	0,64	0,52

TAB: Průměrné roční hodnoty imisí SO_x a NO_x dle stanice Ekotaxa Paseky

Údaj	1994	1995	1996	1997
SO ₂ (mg/m ³)	2,46	4	10	6
SO ₂ max	30	33	102	86
NO _x (mg/m ³)	7	16	15	14
NO _x max	29	110	52	64

Významným faktorem znečišťování ovzduší jsou také mobilní zdroje REZZO 4. Jejich podíl je asi 8% na celkové emisi tuhých látek, 1% na celkové emisi SO_x, 40% na celkových emisích CO, 54% na celkových emisích C_xH_y a 56% na celkových emisích NO_x.

Z údajů uvedených v tabulkách vyplývá jednoznačně potřeba opatření na úsporu energie v rámci skupiny drobných a středních spotřebitelů tepla. K nejdůležitějším opatřením v této oblasti by měla patřit podpora realizace tepelných izolací obytných budov, tepelných sítí a využívání obnovitelných zdrojů energie.

V zásobování pitnou vodou je situace v regionu poměrně uspokojivá. 85% obyvatel je napojeno na veřejné vodovody. Daleko větší důraz by měl být kladen v této oblasti na výstavbu a napojení obyvatel na ČOV. Významná část sídel, zejména menších, toto zařízení nemá. Tento fakt může sehrát významnou roli v budoucím rozvoji obcí, zejména s ohledem na investiční náročnost výstavby sítě ČOV.

Kvalita povrchových vod se neukazuje býti závažným problémem. Voda ve vodních tocích je zařazena převážně do III., IV. a V. třídy jakosti dle hodnocení BSK 5. Dlouhodobým sledováním jakosti vody v tocích je možné konstatovat pozitivní trend, a to zejména v posledních letech. Tento jev souvisí s omezením znečišťování od největších podnikatelů a je podporován ponecháním břehových porostů a břehů v přírodním stavu.

Poškození životního prostředí těžbou nerostných surovin nehraje významnou roli. Kamenolomy působí zvýšenou prašností a hlučností pouze v bezprostředním okolí.

Velký důraz kladou obce regionu na hospodaření s komunálními odpady. Skládky firmy Rumpold ve Vodňanech s kapacitou do r. 2001 cca 150 000 m³ a následným rozšířením na 600 000 m³ zajišťuje i do budoucna dostatečný prostor pro ukládání TKO. Region disponuje i zařízeními na likvidaci nebezpečných odpadů a stavební suti /ČZ Strakonice – neutralizační a deemulgační stanice, Fezko Strakonice – spalovna Hovel-Schiestl, dekontaminační plochy pro biodegradaci odpadů, recyklace PET lahví v ROS, linka na recyklaci stavební suti v Radošovicích/. Účelné se ukazuje vybudování a provozování kompostárny, čímž by došlo k podstatnému poklesu potřeby skládkového prostoru pro ukládání komunálního odpadu.

Zatížení radonem je závislé na geologické skladbě podloží. Geodetickou stavbu území tvoří z velké části metamorfované horniny s tektonickým pomíšením a vyšším obsahem uranu. Uran 238U se v přírodní rozpadové řadě mění na radium a následně na plyný

radon ²²²Rn. Menší zatížení radonem se objevuje na sedimentálním podloží, v území ale výrazně převažují oblasti s radonovým rizikem vyšším a středním. Tento fakt přináší nutnost realizace protiradonových opatření.

Stav lesních porostů, i přes celkově nízkou lesnatost /cca 23%, Jihočeský kraj 36,3%, ČR 33,4%/, je stabilizujícím prvkem stavu životního prostředí. Jako negativní je možno vnímat rozdrobenost vlastnické držby lesních pozemků a jejich průměrnou velikost, a dále zastoupení jednotlivých dřevin v porostní skladbě, kdy dominuje smrk /49,66%, 57,12% zásoby dřevní hmoty/ a borovice /32,98% a 30,57% zásoby dřevní hmoty/. Nevhodná druhová skladba činí lesní ekosystémy méně odolnými vůči poškození škodlivými činiteli, proto je zvýšení zastoupení listnatých dřevin v rámci obnovního cíle **vysoce žádané**.

Struktura zemědělské výroby je přizpůsobena jejímu prioritnímu zaměření na živočišnou výrobu, s orientací zejména na produkci mléka, hovězího, vepřového a drůbežího masa. Pouze menší část výrobních kapacit pro živočišnou výrobu je stavebně, technicky či ekologicky vyhovující.

Snižování kontaminace životního prostředí zemědělským odpadem tak vyplývá nikoli z modernizace výrobních technologií, ale z redukce využívání kapacit v důsledku omezování produkce.

HYPOTÉZA

Životní prostředí regionu přes poměrně uspokojivý stav vykazuje řadu rizik daných existencí historické zátěže z ekologicky nešetrného chování obyvatel a podniků v minulosti. V oblasti obecné ochrany přírody lze konstatovat, že přetrvávají dlouhodobě neřešené problémy, včetně problematického zajištění praktické ochrany prvků ÚSES.

2.3.4. Bydlení

ANALÝZA

Pro analýzu bydlení v jednotlivých obcích regionu byly základní údaje převzaty ze závěrů sčítání lidu, domů a bytů 3.3.1991. Od tohoto data došlo k podstatným změnám, a to především ve vlastnictví bytového fondu:

- Zákonem č. 172/1991 Sb. předal stát „svůj“ bytový fond do vlastnictví a správy jednotlivým obcím
- postupný prodej bytů a domů do soukromého vlastnictví a to jak bytových domů obecních, tak i družstevních
- pokles výstavby nových bytových domů vzhledem k investiční náročnosti
- investorský přesun na soukromý sektor

Další údaje byly zjišťovány terénním průzkumem a rozhovory se starosty obcí obou oblastí regionu v období od 15. do 20. února 2000.

Podle prvotních údajů ze sčítání obyvatel (viz podrobná tabulka na následující straně) se v

obcích Strakonicka nacházelo 3 386 trvale obydlených domů, ve Strakonících 2 220 a na Volyňsku 1 976 bytových domů. Průměrné stáří tohoto domovního fondu je na Strakonicku 68, ve Strakonících 40 let a nejstarší bytový fond evidují volyňské obce (72,9 let). Rodinné domy byly zastoupeny na Strakonicku z 85% (v některých obcích stoprocentně), ve Strakonících ze 70,9% a na Volyňsku téměř z 92%.

Z hlediska vlastnictví byly obytné objekty dle podmínek k datu sčítání rozděleny takto:

Oblast	Obytné domy celkem	Vlastnictví (k datu 3.3.1991)				
		Soukromé	družstevní	ZD	státní	ostatní
Strakonicko	3 386	3 044	61	149	107	7
Strakonice	2 220	1 580	243	13	374	10
Volyňsko	1 976	1 745	36	88	104	3
Celkem	7 581	6 369	340	250	585	20
okres	13 070	11 876	534	511	1 023	34

Z tabulky je patrný vysoký poměr soukromého vlastnictví obytných objektů již v r. 1991, což plně koresponduje s vysokým procentem domů rodinného typu a spíše vesnickou zástavbou.

Pro porovnání jsme do tabulky doplnili vlastnickou strukturu trvale obydlených domů celého okresu Strakonice, ze které lze rovněž kvantifikovat procentní zastoupení všech obytných objektů posuzovaných subregionů k celému okresu Strakonice (58%) a jednotlivé poměry vlastnictví (soukromé 53,6%, družstevní 63,7%, necelých 49% domovního fondu zemědělských družstev, 57,2% státních a 58,8 % ostatních).

Bytových jednotek bylo k datu jejich součtu na území Strakonicka nalezeno 4 103 obydlených a 1 003 neobydlených, ve Strakonících 2 561 obydlených a 4 166 neobydlených a na Volyňsku 2 813 obývaných a 686 neobývaných.

Oblast	Byty celkem	V kategoriích			
		I.	II.	III.	IV.
Strakonicko	4 103	2 258	1 200	235	410
Strakonice	9 052	8 222	645	92	93
Volyňsko	2 813	1 507	887	149	270
Celkem	15 968	11 987	2 732	476	773
okres	25 612	18 300	4 987	872	1 453

Celkový vysoký podíl bytů I. kategorie ať již absolutně nebo v relativním srovnání s celookresním údajem (65,5%) lze přičíst městu Strakonice, kde převažuje městský typ zástavby, realizovaný v nejvyšší míře mezi lety 1971 - 1991.

Právě období realizace úzce souvisí s kvalitativními ukazateli bytového fondu. Podíl trvale užívaných bytů se v regionu vyvíjel takto:

Oblast	do r. 1919	1920-1970	1971-1991	od r. 1991*

Strakonicko	1 772	1 398	933	173
Strakonice	599	3 807	4 646	425
Volyňsko	1 322	740	751	105
Celkem	3 693	5 945	6 330	703
okres	7 335	8 923	9 354	nejz.

* Informace není statisticky podložena

Byty postavené do r. 1919 se nacházejí spíše v menších obcích regionu, s následným poklesem její intenzity v dalších sledovaných obdobích. Vliv urbanizace je patrný na rozvoji bytové výstavby ve Strakonících, která v sedmdesátých a osmdesátých létech kulminovala. Výstavba v tomto období zlepšila kvalitativní standard užívaného bytového fondu, zhoršila naopak celkové urbanistické prostředí obcí a měst. Nevýhodou vysoké koncentrace bytového fondu vlivem rychlé typizované výstavby je malá průměrná plošná výměra bytů.

Realizace bytových jednotek po roce 1991 opustila dřívější unifikovanou panelovou výstavbu se snahou o větší citlivost architektonického začlenění do městského i venkovského prostředí. Investorské těžiště se postupně přenáší na obce a soukromé subjekty. V konečném důsledku a to i vlivem vyšší finanční náročnosti znamená značný pokles výstavby. Snahou jednotlivých municipalit je tento trend obracet a s pomocí státních dotací realizovat novou výstavbu nebo připravovat podmínky pro soukromé investory.

Z údajů jednotlivých obecních úřadů bylo realizováno 173 bytů na Strakonicku a 105 na Volyňsku (započítány i dosud nezkolaudované) a to převážně v rodinných domcích. V samotné Volyni bylo postaveno 47 nových městských bytů a 10 rodinných domků. Využíváno je i obcí organizované soustředěné bytové výstavby z kombinovaných zdrojů (obec, státní dotace, úvěr, příspěvky budoucích uživatelů) jako např. v Čejeticích, kde vzniká nových 52 bytů.

Ve Strakonících, kde je stále vysoká poptávka po bytech, bylo postaveno od roku 1991 178 rodinných domků, kterými vzniklo 199 bytových jednotek a dalších 61 bytů nástavbami a přístavbami rodinné výstavby. Dalších 128 bytů získalo město postavením 6 bytových domů a 37 bytových jednotek vzniklo půdními nástavbami.

Snahou municipalitních představitelů je zabránit odlivu mladšího obyvatelstva především z malých obcí. Motivací jsou pracovní příležitosti a nabídka bydlení. Ve zpracovaných územních plánech nebo projektech obnovy vesnice jsou vesměs rezervovány plochy pro novou bytovou výstavbu. Problémem u menších sídel jsou vlastnické vztahy k těmto pozemkům. Obce vlastní jen velmi málo nezemědělské půdy vhodné k zástavbě.

Dynamické změny než ve svém početním stavu zaznamenal bytový fond ve své vlastnické struktuře. Postupnou privatizací obecního, podnikového či družstevního fondu vzrostl poměr bytů v soukromém vlastnictví a snížily se tak poměry bytů ostatních částí vlastnické struktury.

Ve Strakonících, kde poměr bytů v jiném než soukromém vlastnictví byl v r. 1991 největší, klesl podíl obytných domů ve správě města z 374 na 173 obytných domů. Město Strakonice tak v současné době spravuje celkem 1 987 bytových jednotek.

V roce 1991 bylo v obcích sledovaného regionu napočteno 17 006 hospodařících a 17 204 cenových domácností. Jejich rozdělení podle sledovaných oblastí bylo následující:

Oblast	HD	CD
Strakonicko	4 467	4 539
Strakonice	9 533	9 624
Volyňsko	3 006	3 041
celkem	17 006	17 204
okres	27 359	27 695

Porovnáním počtu cenových domácností s počtem trvale obydlených bytů, lze dovodit, že na Strakonicku chybělo 436 bytů, ve Strakonících 572 a na Volyňsku 228 bytů. Abstrahujeme-li od cca 3% odhadovaného podílu chtěného soužití více domácností v jedné bytové jednotce, sníží se deficit bytů u Strakonicka na cca 420 b.j., u Strakonice na cca 550 bytů a na Volyňsku na 220 bytů.

Jiný obraz ovšem lze získat porovnáním počtu cenových domácností s celkovým počtem bytů (t.j. včetně neobydlených). Těch bylo v roce 1991 v obcích Strakonicka 1 003, ve Strakonících 356 a na Volyňsku 686. Tato čísla potvrzují, že mimo Strakonice počet bytů daleko převyšuje počet domácností. Signál, které tyto údaje potvrzují, ukazuje na určité nebezpečí (které jistě od r. 1991 ještě vzrostlo), že dochází ke zbytečnému úbytku bytového fondu nedostatečnou údržbou (následuje vyjmutí z bytového fondu pro nedostatečné technické podmínky nebo zdravotní závadnost) nebo užíváním bytových jednotek k jinému než bytovému účelu (k rekreačním nebo podnikatelským účelům). Úbytky počtu trvale obydlených bytů z tohoto titulu jednoznačně zvyšují napětí na bytovém trhu a snižují efektivnost nové bytové výstavby.

Při stagnaci počtu obyvatel počet cenových domácností pravděpodobně vzrostl o cca 3 procentní jednotky na odhadovaných 4 675 na Strakonicku, 9 912 ve Strakonících a 3 132 na Volyňsku chybí nadále přes pomalou realizaci nových (případně rekonstruovaných) celkem pro oblast cca 620 bytů. Výsledné číslo nutno ještě poopravit o úbytek (ať už zákonný nebo nelegální) bytů o cca 1% ročně.

HYPOTÉZA

Faktický rozvoj bytového fondu analyzovaného regionu bude v konečném důsledku podřízen tržní nabídce a poptávce. Bydlení se z tohoto hlediska jeví nikoli jako nezávislý jev, ale naopak jako závisle proměnná, kde faktorem bude ekonomický a sociální rozvoj regionu (potažmo celého okresu) jako celku a diferencovaně jeho jednotlivých obcí.

Vyjdeme-li z pravděpodobné hypotézy o celkové stagnaci počtu obyvatel a tím i cenových domácností regionu (0,3% tempo růstu) je nutné pro krytí nových bytových potřeb do roku 2010 postavit nebo zrekonstruovat cca 600 bytů za předpokladu předchozího pokrytí současného deficitu. Toto číslo nutno opět zkorigovat o cca 1% roční odpad bytů.

2.3.5. Občanská vybavenost

ANALÝZA

K důležitým aspektům celkového rozvoje obcí, regionů i celého okresu patří i úroveň její vybavenosti základní sítí zařízení veřejných a komerčních služeb zvyšujících standard života obyvatelstva dané obce a regionu. Tato síť zařízení zahrnuje především:

- veřejné služby, zejména v oblasti mateřského a základního školství (MŠ, ZŠ, školní jídelny), zdravotnických služeb (státní a privátní lékařská ambulance, lékárna), sociálních služeb (domovy důchodců, penziony, stacionáře)
- komerční služby, jako je pošta, spořitelna, banky, základní obchodní síť, opravy, drobné provozovny řemeslných služeb (zejména hygienické a osobní služby - holičství, kadeřnictví, kosmetika, výrobní služby, restaurační a ubytovací kapacity a to jak celoroční, tak i sezónní)
- k občanské vybavenosti bezpochyby patří síť zařízení zabezpečující oblast kultury a mimoškolního vzdělávání (knihovny, kulturní centra, kina, víceúčelové sály).

Školská zařízení

Zařízení	Oblast	Umístění	Zřizovatel	
Mateřské školy	Strakonice	Strakonice, Holečkova	Město	
		Strakonice, Spojářů	Město	
		Strakonice, Lidická	Město	
		Strakonice, Plánkova	Město	
		Strakonice, Školní	Město	
		Strakonice, Ellerova	Město	
		Strakonice, Šumavská	Město	
		Strakonice, Svojsíka	Město	
	Strakonicko	Miloňovice	Obec	
		Katovice	Obec	
		Štěkeň	Obec	
		Čejetice	Obec	
		Střelské Hoštice	Obec	
		Volenice	Obec	
		Cehnice	Obec	
		Novosedly	Obec	
		Volyňsko	Čepřovice	Obec
			Malenice	Obec
			Volyně	Město

PROGRAM SOCIÁLNÍHO A EKONOMICKÉHO ROZVOJE STRAKONICKA

		Čestice	Obec
Základní školy	Strakonice	Strakonice, Dukelská	Město
		Strakonice, Velké náměstí	Město
		Strakonice, Jiřího z Poděbrad	Město
		Strakonice, Na jezerkách	Město
		Strakonice, Povážská	Město
	Strakonicko	Cehnice	Obec
		Novosedly	Obec
		Střelské Hoštice	Obec
		Katovice	Obec
		Štěkeň	Obec
		Volenice	Obec
	Volyňsko	Malenice	Obec
		Čestice	Obec
		Volyně	Město
Střední školy a učiliště	Strakonice	SOU textilní	státní správa
		Euroškola, S0Š	soukromník,
		Střední odborné učiliště	státní správa
		Gymnázium	státní správa
		Střední průmyslová škola	státní správa
		Vyšší odborná škola	státní správa
	Volyňsko	SOU podnikání a služeb Volyň	státní správa
		Střední prům.škola Volyň	státní správa
		Vyšší odborná škola Volyň	státní správa
Školní jídelny	Strakonice	při MŠ Plánkova	město
		Dukelská	město
		Jiřího z Poděbrad	město
		Na jezerkách	město
		Chelčického	město
		Holečkova	město
		Plánkova	město
		Lidická	město
		Školní	město
		Ellerova	město
		Šumavská	město
		Svojsíka	město
		Spojařů.	město
		Zvolenská (při SOU)	státní správa
		Máchova (při Gymnáziu)	státní správa
		Plánkova (při SPŠ)	státní správa
	Strakonicko	Čejtice (při MŠ)	obec
		Novosedly (při ZŠ)	obec
		Katovice (při ZŠ)	obec
		Volenice	obec
		Štěkeň	obec
		Miloňovice (při MŠ)	
		Střelské Hoštice	obec
	Volyňsko	Malenice (při MŠ)	obec
		Volyně (při MŠ)	město
		Čestice (při ZŠ)	obec
		Čepřovice (při MŠ)	obec
Školní družiny	Strakonice	Dukelská	město
		Lidická	město
		Jiřího z Poděbrad	město
		Chelčického	město

		Povážská	město
		Plánkova (při zvláštní škole)	státní správa
		Radomyšlská (při spec.ZŠ)	státní správa
	Strakonicko	Cehnice	obec
		Střelské Hoštice	obec
		Katovice	obec
		Štěkeň	obec
		Volenice	obec
	Volyňsko	Malenice	obec
		Čestice	obec
		Volyně	město
		Volyně (při zvláštní škole)	státní správa
Speciální školy	Strakonice	Základní umělecká škola	státní správa
		Speciální mateřská škola	státní správa
		Speciální základní škola	státní správa
		Zvláštní škola	státní správa
		Pomocná škola	státní správa
	Volyňsko	Státní jazyková škola	státní správa
		zvláštní škola Volyně	státní správa
		Dětský domov internát.typu	státní správa

Síť mateřských a základních škol je svojí hustotou a strukturou dostačující a odpovídá stávajícímu počtu obyvatel a jeho věkovému rozložení. S ohledem na možnost výběru základní školy rodiči žáků a klesajícímu počtu obyvatel ve věku povinné školní docházky, bude naopak čím dál složitější školy v menších sídlech (a to i s ohledem na finanční možnosti obcí) udržet. Rozhodujícím faktorem budou dojížděkové možnosti. (Žáci jihozápadní části regionu dojíždí i do školy v Horažďovicích).

Síť středních škol je v posuzovaném území zastoupena především ve Strakonících a ve Volyni. Studenti z regionu mohou najít uplatnění v dalších středních školách v Blatné (Střední odborná škola, Střední odborné učiliště zemědělské), ve Vodňanech (Střední škola managementu, Gymnázium, zemědělské učiliště, odborné učiliště, Střední rybářská škola, Vyšší odborná škola vodního hospodářství a ekologie) a nedalekém okresním městě Písku (Gymnázium, rodinná škola, lesnická škola, Soukromá střední umělecko-průmyslová škola, Soukromá střední výtvarná škola, Střední průmyslová škola, Střední zemědělská škola a Soukromá škola managementu a služeb).

Nadregionální působnost má i zvláštní školní zařízení pro sluchově postižené (MŠ i ZŠ, pomocná škola i střední škola s internátem) ve Vodňanech.

Ke školským zařízením s nadregionální působností lze rovněž zařadit školy v přírodě v Nihošovicích a Ve Volyni.

Ve Strakonících rovněž působí Pedagogicko-psychologická poradna a Speciální pedagogické centrum.

Stav škol je různorodý, odvislý převážně od stáří budov a jejich konstrukčních systémů. Nedostatečné kapacity jsou převážně u tělocvičen.

Zdravotnická zařízení jsou zastoupena v regionu sítí státních a nestátních subjektů. Akutní lůžková péče je zajištěna v okresní nemocnici ve Strakonících (se spádovým územím i částí okresu Klatovy), s počtem 327 lůžek. Následná lůžková péče je poskytována léčebnou ve Volyni (80 lůžek) a rovněž v okresní nemocnici, kde byla v roce 1997 zřízena lůžka následné ošetrovatelské péče (31 lůžek) navazující na péči akutní.

Ambulantní péče a péče praktických lékařů je poskytována ordinacemi pro Strakonicko v Čejeticích, Cehnicích, Chrástovicích, Jiníně, Katovicích, Kraselově, Novosedlích, Oseku, Paračově, Radošovicích, Střelských Hošticích, Štěkni, Volenicích, (některé obce spádují do Radomyšle) pro Volyňsko v Česticích, Hoslovicích, Malenicích a ve Volyni.

Akutní zdravotnická péče je zajišťována samostatnou ZZS se základnou ve Strakonících a pro okresní působnost ještě v Blatné a Vodňanech.

Poněkud řidší je síť lékárenských služeb, kromě dostatečného počtu lékáren ve Strakonících a Volyni je v menších obcích pouze v Katovicích.

Zajištění sociálních služeb je v lokalitě dostatečné, pokrývají současné kapacity i potřeby a mají i nadregionální působnost:

- Ústav sociální péče pro mentálně postižené muže v Oseku 180 lůžek (pro ženy je nově vybudovaný ústav v Mačkově na Blatensku)
- Domovy důchodců - ve Strakonících 70 lůžek (další je rozestavěn), Štěkni 120 lůžek (mimo oblast v Lažanech 79 lůžek a Vodňanech 77 lůžek)
- Domovy - penzióny pro důchodce ve Strakonících 22 b.j. (mimo oblast ve Vodňanech 24 b.j.)
- Domovy s pečovatelskou službou ve Strakonících 75 bytových jednotek, ve Volyni 37 b.j. a Katovicích 4 byty (mimo řešenou oblast dalších 39 bytových jednotek v Blatné, 15 b.j. v Bavorově a 7 ve Lnářích)

V Němčicích je zřízeno v bývalém zámeckém objektu nadační zařízení „SANANYM“ pro drogově závislé, ve Strakonících působí poradna pro HIV pozitivní pacienty.

Poštovní služby jsou v popisované oblasti zajišťovány především Poštou 1 ve Strakonících s komplexní nabídkou služeb (listovní a balíkové přepážky, peněžní přepážky, důchody, PNS a provozovna IPB), dalšími třemi poštovními úřady ve Strakonících, pro další obce Strakonicka působí poštovní úřady v Cehnicích, Katovicích, Kraselově, Střelských Hošticích, Štěkni, Volenicích a Radomyšlí, pro obce Volyňska v Čepřovicích, Česticích, Malenicích, Němčicích, Nové Vsi a ve Volyni. V průběhu 90. let se podstatně zlepšila obsluha území telefonními službami - vedle postupného a dnes již téměř stoprocentního uspokojování žádostí o zřízení domovních stanic, jsou v každé obci umisťovány veřejné telefonní stanice.

V celku uspokojivá je i síť bank a pojišťoven. Prakticky podobné rozmístění jako v případě pošt má zde i Poštovní a investiční banka. Tato oblast služeb je ve větších střediscích doplněna o pobočky nebo filiálky České spořitelny (Strakonice, Volyně, Čestice), Komerční banky (Strakonice, expozitura Volyně), Agrobanky ve Strakonících, ČSOB rovněž ve Strakonících a České pojišťovny.

Stále málo rozvinutá je sféra soukromého podnikání v oblasti řemeslných služeb. Z vlastního šetření v obcích a z výsledku průzkumu obyvatelstva vyplývá, že především v malých obcích není na tento druh služeb dostatečná poptávka a obyvatelstvo spoléhá většinou na vlastní síly nebo vzájemnou výpomoc. Služby osobního charakteru (holičství, kadeřnictví, pedikúra, manikúra a pod.) je zajišťována jen ve větších sídlech, v menších pak buď vůbec nebo omezenými dny v týdnu či dokonce v měsíci.

Při komplexní klasifikaci občanské vybavenosti obcí, která vychází z hodnocení celkového rozvoje oblasti veřejných a komerčních služeb a přihlíží k objektivnímu hledisku faktické poptávky po jednotlivých druzích služeb, lze označit pouze Katovice, Střelské Hoštice, Volyň, Štěkeň, Volenice, Čejetice a Čestice jako obce s relativně rozvinutými službami (s vynecháním okresního města, kde jsou služby zajištěny na základě dostatečné poptávky poměrně dobrou nabídkou).

Jako obce s méně rozvinutými službami lze označit Miloňovice, Radošovice, Cehnice, Kraselov, Osek, Chrástovice, Jinín, Novosedly, Čepřovice, Malenice, Němčice, Nová Ves, Hoslovice a Hoštice.

HYPOTÉZA

Rozvoj služeb a to jak veřejných, tak komerčních a jejich lokalizace je odvislá a přímo úměrná velikosti sídel. Rozvojovým faktorem je zde bezesporu rozsah poptávky, který se soustřeďuje spíše do center a kopíruje nabídky ostatních sektorů.

Kapacity předškolního a základního školství jsou v analyzované lokalitě poměrně dostatečné a postačující potřebě. Vzhledem ke stále se zmenšujícímu počtu dětí docházelo a dochází k uzavírání především předškolních zařízení. U základních škol hrozí obdobný trend. S možností výběru škol rodiči žáků nastal odliv dětí ze škol v menších sídlech (rodiče vybírají školu v místě shodným se svým pracovištěm), což je hrozba, že zřizující obce nebudou mít dostatečné finanční zdroje na udržení stávajícího školského zařízení a zároveň dotaci obcím, kde je škola navštěvována.

Síť středních škol je v podstatě uspokojivá. U středního školství a učňovských oborů je nutné respektovat potřeby trhu práce a flexibilně reagovat na potřeby tohoto trhu tak, aby školy připravovaly budoucí odborníky do rozvojových oborů regionů a nezvětšovaly již tak dosti početnou rizikovou skupinu nezaměstnaných.

V soustavě zdravotní péče se nevyskytují vážnější problémy. Ve zdravotnictví je ovšem nutno v nejbližším období dokončit transformaci celého systému poskytování zdravotnických služeb s logickou návazností a zajistit větší dostupnost základní i odborné péče (což je prakticky celostátním problémem). V oblasti akutní péče reagovat na vývoj integrovaného záchranného systému.

Síť sociálních zařízení svojí kapacitou (i s ohledem na dokončení dalších objektů) je dostačující pro stávající potřeby, chybí pouze domy azylového typu a domy pro matky s dětmi, případně ohrožené děti.

Rozdílnost mezi infrastrukturou služeb ve městech a ve vesnických sídlech je evidentní a logická. Lze předpokládat, že vlivem uplatňování progresivních metod v zemědělství, bude v tomto odvětví ubývat absolutně i relativně počet potřebných pracovních sil, které by se mohly uplatnit ve službách a napomoci tak jejich přenesení i do vesnických sídel a dynamičtějšímu rozvoji.

2.3.6. Cestovní ruch a rekreace

Cestovní ruch a rekreace je jednou z nejvýznamnějších a nejkompletnějších součástí volného času. Jejím obsahem není produkt, ale prožitek. Pobytová hodnota volné krajiny je úměrná zastoupení esteticky a psychologicky pozitivně působících krajinných prvků (především větších lesních ploch, lučních porostů, rybníků, řek a dalších specifických přírodních prvků) umocňujících výjimečnost daného krajinného celku. Pobytová hodnota krajiny koresponduje s mírou její ekologické stability a klesá v případě, že intenzita jejího využívání překročí její možný potenciál.

Hodnocení přírodních předpokladů cestovního ruchu a rekreace se opírá o analýzy podmínek, které poskytují možnosti pro rozvoj cestovního ruchu a to především přírodního reliéfu, klimatu, flory a fauny (viz kapitola „Základní popis území“).

Popisovaná oblast je součástí širšího regionu Jižní Čechy, které jsou právě svým přírodním prostředím, dochovanými památkami, množstvím vodních toků, rybníků a údolních nádrží hojně navštěvovanou oblastí.

Turistické atraktivity Strakonicka

Hrady, zámky, tvrze

- Strakonický hrad - založený Bavorem I. původně jako vodou chráněná pevnost, prodělal v 15. století velký rozkvět. V dnešní době je to rozsáhlý komplex tvořený původním románským palácem, později komendou johanitů s kostelem sv. Prokopa, druhým hradním palácem spojeným s věž rumpálem a kamennou helmicí na vrcholu, obytným křídlem komturů, budovou purkrabství a budovou velkopřevorské rezidence s barokní bránou.
- Cehnice - tvrze z poloviny 14. století, zachovány klenby s lunetami, sgrafita a arkádová chodba
- Střela - renesanční zámek - tzv. Dolní hrad, nezvyklého šestibokého půdorysu, postavený Ryzmburky v r. 1514 poblíž původního tzv. Horního hradu Bavorů ze Strakonice ze 13. století. Zámecký komplex tvoří šestiboká budova s arkádovým nádvořím, portál, věž, zámecká kaple s fasádami členěnými piastry a klenutou barokní lodí. V zámecké zahradě se dochovala nevelká zřícenina původního gotického hradu. Celý areál je obehnan hradbou s hlubokým příkopem
- Střelské Hoštice - zámek původně ze 2. poloviny 16. století, postavený na místě býv. tvrze ze 14. století, obnoven r. 1928
- Štěkeň - barokní zámek z poloviny 17. století poblíž rozlehlého přírodního parku, od roku 1872 vlastníky známý rod Windisschgrätzů
- Kladruby - zámek a postupně obnovovaný zámecký park s ohradní zdí ve tvaru čínského draka

Církevní stavby

- Raně gotický kostel sv. Jakuba v Katovicích
- Kostel Nanebevzetí P. Marie v Jiníně
- Původně gotický kostel v Kraselově později přestavěn v barokním stylu
- Raně gotický kostel s presbytářem v Řepicích
- Barokní poutní kostel P. Marie Bolestné v Podsrpi
- Barokní kostel sv. Mikuláše ve Štěkni
- Hřbitovní gotický kostel v Čejeticích
- Renesanční kostel sv. Markéty ve Strakonících

Městská architektura

- Městských světských staveb se dochovalo méně než církevních, za zmínku stojí řada cenných městských domů s renesančními, barokními a klasicistními štíty, bývalá radnice se sgrafity podle Mikoláš Alše, secesní budova spořitelny, mariánský sloup, bývalý špitál z roku 1685 a židovský hřbitov ze 17. století ve Strakonících

Lidová architektura

- Ze dvou základních typů jihočeské lidové architektury - roubeného a zděného domu je častěji zachována zděná lidová stavba (tzv. jihočeské baroko).
- Střelskohošťická Lhota - pozoruhodný soubor lidové architektury, tvořený zejména skupinou původních kamenných stodol
- Miloňovice - dům č.p. 4 - od Jakuba Bursy

Přírodní a historické zajímavosti

- Hůrka (u Stř. Hoštic) odkryto sídliště z pozdní a střední doby kamenné, v lese „Dominika“ pomník zastřeleným zajatcům
- Kněží hora - vrch nad Katovicemi se zbytky slovanského hradiště postaveného na místě původního hradu z doby halštatské a laténské, přírodní rezervace se zbytky přirozených doubrav
- Žižkův most - mostní oblouk středověkého původu na úpatí Kněží hory
- Bažantnice u Pracejovic - přírodní rezervace zahrnující zbytek lužního porostu včetně pozůstatků po rýžování zlata
- Kuřidlo - přírodní rezervace poblíž Dražejova chránící fragment dubobukového lesa na krystalických vápencích se vzácnou květenou
- Ryšová - přírodní památka severně od Strakoníc s lesním společenstvem vápnomilných a teplomilných druhů trav
- Vrch Hradec - dochované valy slovanského hradiště
- Tůně u Hajske - přírodní památka, zahrnující několik zarostlých tůň s hojným výskytem obojživelníků
- Pastvina u Přeštic - přírodní památka chránící louku s bohatou květenou a hnízdiště poštolek
- Sudoměř - památné místo husitské bitvy u Sudoměře, pomník Jana Žižky
- Rovná - chráněné naleziště hořce jarního
- Hradiště - vrch východně od Libetic s hradištěm z doby halštatské

Naučné stezky

Naučná stezka „Podskalí“ podél řeky Otavy

Turistické atraktivity Volyňska

Hrady, zámky, tvrze

- Čestice - raně barokní zámek ze 17. století, zčásti upraven v 17. a rozšířen v 18. století
- Nihošovice - původně renesanční zámeček postaven na místě tvrze, přestavěn v 17. století
- Volyně - středověká tvrz (sídlo městského muzea)
- Němčice - raně barokní zámek a kaple

Církevní stavby

- Pozdně románský kostel v Česticích
- Kostel Všech svatých ve Volyni Hřbitovní kostel Proměnění páně v renesančním slohu
- Románský kostel v Česticích

Městská architektura

Mariánské sousoší na náměstí, budova renesanční radnice s podloubím a věží zdobená sgrafity, městské hradby, dům č.p. 150 s obrannými prvky, nejzachovalejší židovský hřbitov v Čechách

Lidová architektura

Na Volyňsku je dochováno a postupně obnovováno mnoho objektů tzv. „selského baroka“ převážně z autorské dílny Jakuba Bursy (zednický mistr z nedalekého Vlachova Březí) (a jeho následovníků v Předslavicích, Litochovicích, Čepřovicích).

Přírodní a historické pamětihodnosti

- Pozůstatky po rýžovišti zlata u Malenic
- Technická památka starobylého hamru na vodní pohon v Malenicích
- Děkanský kopec - paleontologická lokalita (nálezy pleistocenních obratlovců)
- Přírodní park Ostrovec - mohylové pohřebiště
- Hoštice - místo odpočinku zpěváka Michala Tučného s náhrobkem ve tvaru klobouku
- Malenice - rodiště režiséra Zdeňka Podskalského, hrob arch. Josefa Zítka

Vedle těchto „hmotných“ kulturních památek má tento region nesporně významné nehmotné památky, které představují neodmyslitelnou součást zdejšího folklóru a patří k trvale platným a vzácným kulturním hodnotám ve svých zvycích, tradicích, slovesném a hudebním folklóru. Masopustní krojované průvody a především dudácké slavnosti navazující na legendární postavu známého Švandy jsou bezesporu turisticky navštěvovanými atrakcemi.

Materiálně technická základna cestovního ruchu je představována ubytovacími a stravovacími kapacitami, které jsou v jednotlivých oblastech soustředěny především do jejich center, t.j. do Strakonice a Volyně. Strakonice zabezpečují ubytování v 7 hotelech

o celkové kapacitě 385 lůžek, ve dvou penzionech s 24 lůžky a ve třech ubytovnách. V období prázdninových měsíců jsou pro ubytování využívány i internátní zařízení Středního odborného učiliště a Střední průmyslové školy o celkové kapacitě 270 lůžek. Ve Volyni lze získat ubytování ve 3 hotelech, v jedné ubytovně a jednom penzionu (o celkové kapacitě 400 lůžek). Sezónní ubytování zajišťuje internát Střední průmyslové školy a Škola v přírodě, což zvýší celkovou ubytovací kapacitu na cca 1 300 lůžek.

V okolí obou řek Volyňky a Otavy (která je zvláště využívána pro vodní turistiku) jsou autokempy a chatové osady. Kemp „Podskalí“ s kapacitou 50 lůžek v chatách a 100 stanů, kemp „Otava“ s dvaceti lůžky v chatkách a cca 50 stanů. Další veřejná tábořiště podél Otavy jsou ve Štěkni o kapacitě 100 stanů a 6 čtyřlůžkových a 1 dvoulůžkové chatě a „Ostrovec“ v Katovicích opět s dostatečnou kapacitou pro stany. Obdobné tábořiště je u Němčtic na řece Volyňce.

Rekreační potenciál vesnické zástavby a jejího extravilánu je vyjádřen ve formě rekreačních chalup (i nevyčleněných) a chat. Jejich počet v jednotlivých obcích je uveden v samostatné tabulce domovní a bytový fond k datu jejich statistického součtu. Zde jejich součty za jednotlivé oblasti:

Oblast	Nevyčleněné chalupy	Rekreační objekty	
		chaty, domky	vyčl. chalupy
Strakonicko	622	307	165
Strakonice	34	35	7
Volyňsko	407	144	157
Celkem	1 063	486	329
Okres	2 373	922	622

Do objektů individuální rekreace (chaty, rekreační domky a z bytového fondu vyčleněné chalupy) nejsou zahrnuty rekreační objekty podnikového charakteru. Nevyčleněné chalupy jsou dříve trvale obývané rodinné domky, dnes (bez rekolaudační změny) užívané pro rekreaci. Tyto objekty tvoří největší objem rekreačních nemovitostí v obou sledovaných lokalitách převážně s vesnickými sídly (Strakonice 56,8%, Volyňsko 57,5%) a dle informací jednotlivých starostů obcí jejich počet od data jejich součtu narostl a dále narůstá.

Turistický cestovní ruch je realizován pěší turistikou, cykloturistikou, mototuristikou i vodní turistikou. Pro pěší turistiku jsou vyznačeny turistickými značkami trasy především údolími Otavy a Volyňky a rozmanitou přírodou Šumavského Podhůří. Pro vodní turistiku je využívána Otava splavná od Čeňkovy pily (u Kašperských Hor) po Zvíkov a Volyňka, která je pro vodáky atraktivní za vyššího stavu od ústí Arnoštského potoka po soutok s Otavou.

Vhodnou a stále více vyhledávanou formou turistiky je cykloturistika využívající stávající již značené trasy či nově vzniklé, (a v rozvojových plánech mnoha municipalit plánované). Jihočeské trasy jsou součástí mezinárodních cyklistických tras.

Propagací turistiky a informační službou se zabývá INFOcentrum a Mapové centrum CIAO ve Strakonících.

HYPOTÉZA

Sledovaný region tvořený obcemi pověřených obecních úřadů Strakonice a Volyně a samotné město Strakonice je s ohledem na přírodní i antropogenní předpoklady hodně využíván pro cestovní ruch a turismus s nesporným ekonomickým přínosem. Nejde jen o přímé efekty spojené s odpočinkovou a zotavovací motivací, ale zároveň o efekt podnikatelských subjektů působících v oblasti cestovního ruchu s následnými multiplikačními efekty do dalších produkčních oblastí (obchod, navazující služby).

Rozdílnost hodnocení všech tří posuzovaných oblastí, t.j. včetně okresního města Strakonice, je dána především jeho rozdílnou formou. Zatímco ve vesnických sídlech

a jejich intravilánech převládá individuální rekreační cestovní ruch s převážně víkendovou a sezónní mobilitou obyvatel z tuzemských větších městských sídel, Strakonice jsou spíše cílem turismu poznávacího.

Potenciál krajiny pro cestovní ruch a rekreaci přírodou daný této lokalitě, není, za podmínky nalezení symbiózy mezi využitím přírodních zdrojů pro rekreační i produkční funkce, dosud satureován. Především ve vesnických sídlech se nabízejí řešení infrastruktury volného času formou agroturistiky, cykloturistiky a poznávací turistiky.

Rozvoj cestovního ruchu by měl být úkolem pro širší rozvojovou koncepci okresu, případně kraje s využitím širších konkrétních programů a projektů turistických pobytů a tématických tras („Po hradech a zámcích Jižních Čech“, „Jihočeské lidové baroko“, „Pošumaví“, „Po zlatonosných řekách“, „Po stopách pravěkého lidu“ a pod).

Důležitými úkoly bude vhodná podpora podnikatelské sféry směřující k dosažení kvantitativního i kvalitativního standardu ubytovacích zařízení včetně rozvoje volnočasových aktivit a podpora či organizace rozmístění sítě informačních center pro přiblížení lokality turistickým zájemcům a zajištění dostatečného informačního obousměrného toku.

2.3.7. Kultura

Přirozenými kulturními středisky celého analyzovaného území jsou jejich centra Strakonice a Volyně, kde je kulturní vyžití obyvatel organizováno díky Městským kulturním střediskům. V obou městech je víceúčelový sál (ve Strakonících Dům kultury a Společenský dům Sokolovna ve Strakonících i ve Volyni). V obou městech je i kino (i když ve Volyni po ekonomickém "krachu" městského kina pouze v areálu školy v přírodě), ve Strakonících i letní. Další kulturní domy jsou v Katovicích a Střelských Hošticích.

Městská muzea jsou rovněž ve Strakonících i ve Volyni. Strakonické Muzeum středního Pootaví sídlící v prostorách hradu se zajímavou expozicí dudáctví, fezů a motocyklů CZ,

připravuje pro návštěvníky celoročně nejen řadu výstav, ale i doprovodných hudebních vystoupení v renesanční věži „Jelenka“. Sídlem volyňského Městského muzea je středověká tvrz. Expozice přibližují její historii, osídlení Volyňska od pravěku až po současnost, lidový nábytek, zvyky, lidovou architekturu a zvyky Podlesí.

Knihovny Městského typu nalezneme opět ve větších centrech (ve Strakonících Šmidingerova knihovna se sídlem v hradních prostorách), Městské knihovny ve Volyni, Místní knihovna v Katovicích a ve Štěkni, se svými pobočkami téměř v každé obci.

V ostatních střediscích jsou pro potřeby kulturního vyžití místních obyvatel sokolovny, či sály v místních hostincích. Organizace akcí je většinou přímo úměrná aktivitě místních spolků (požárníci, svaz žen, myslivecké spolky, svazy zahrádkářů či rybářů, znovu se rozvíjející Sokol). Tyto spolky jsou v obcích tradiční složkou venkovské kultury s aktivní činností pro své členy i nečleny.

Vyšší kulturní vybavenost v jednotlivých obcích chybí, pro většinu obcí regionu tak zůstává jedinou možností kulturní vyžití v již zmíněných centrech. Omezujícím faktorem zde je bezpochyby dopravní obslužnost, která je orientovaná na dopravu do a ze zaměstnání a škol. Večerní doba a víkendy, kdy se tyto kulturní akce většinou pořádají, je obsluhována minimálně nebo vůbec.

Většina pořádaných kulturních akcí má pouze lokální význam, ten přesahují pouze kulturní projekty pořádané každoročně v již zmíněných centrech jako:

- Dětská loutkářská přehlídka Skupovy Strakonice
- Bluegrassová přehlídka Jamboree 2000
- Po stopách Švandy dudáka (Mezinárodní dudácký festival)
- Volyňské divadelní jaro

V souvislosti s kulturou a kulturními hodnotami tohoto regionu nelze nezpomenout na dodnes udržované lidové tradice. Specifický folklór (lidové písně, obyčeje, krojované slavnosti). V jihočeských lidových písních zaznívá láska ke zdejšímu kraji, k přírodě. Mnohé písně si zachovaly tradici zpěvu s doprovodem dud a s převahou mollových nápěvů. Dudácká hudební seskupení (i když jsou postupně vytlačována dechovými kapelami) jsou neodmyslitelnou součástí zdejšího folklóru stejně jako nejudržovanější zvyky (Tří králů, masopustní průvody, vynášení zimy - smrtky, pálení čarodějnic). Dochované lidové zvyky, tance, písně a zdejší lidová architektura patří k trvale platným a vzácným hodnotám České národní kultury.

HYPOTEZA

Kromě negativních faktorů ovlivňujících rozvoj kulturní sféry v celé ČR je možné v tomto ohledu pozorovat i některé pozitivní faktory, např. rozvoj vzájemných kontaktů obyvatelstva v jednotlivých obcích, udržování folklorních tradic, aktivita spolků, svazů a sportovních jednot a amatérských souborů.

2.3.8. Doprava

Územím posuzovaného regionu vedou dvě důležité komunikace I. třídy (B 1) a to silnice č. 20. zařazená do sítě mezinárodních silnic s označením E 49 procházející částečně územím v jeho severním cípu ve směru východ - západ a silnice č. 4 přetínající region severo - jižním směrem. Obě tyto komunikace propojují region s dalšími vnějšími důležitými centry okresů a krajů (Plzeň, Karlovy Vary, Cheb) na západě až ke státní hranici s Německem, Č.Budějovice, Třeboň až ke státní hranici s Rakouskem na východě, Vimperk se státní hranicí na jihu a hlavní město severně regionu.

Ostatní poměrně hustou síť tvoří silnice I., II.:

I/22 - ve směru Klatovy-Horažďovice-Strakonice-Vodňany (s napojením na I/20)

II/172 - Katovice - Volenice - Frymburk

II/173 - Sedlice (odbočením z I/20)-Radomyšl-Strakonice

II/138 - Horažďovice-Chrástovice-Radomyšl-Osek -přes I/4- Písek

II/170 - z I/4 -Nihošovice-Čestice-Vacov

II/142 - Volyně-Čepřovice-Bavorov-Netolice

II/144 - Volyně-Vlachovo Březí

a silnice III. třídy převážně místního významu.

Nedostatkem komunikací I. třídy je, že cca dvě třetiny nejsou konstruované na normovou šíři S 11,5. Nedaří se rekonstruovat kolizní úseky, odstraňovat nehodová místa, chybí, a to především u silniční sítě spravované obcemi, dostatek finančních prostředků na jejich údržbu (i zimní), opravy a doplňování dopravního značení jak svislého tak vodorovného.

Dalším nedostatkem který v dopravní síti regionu je vedení průtahových silnic I. třídy centrem obou největších středisek s dopravními závadami jak na komunikaci č. 22 tak i č. 4 ve Strakonících, tak i ve Volyni, kde tranzitní komunikace prochází přímo přes náměstí v historickém centru.

Základní síť železnic je tvořena tratí:

č. 190 - České Budějovice-Strakonice-Plzeň

na ní napojena trať regionálního významu

č. 208 - Březnice-Blatná-Strakonice-Volyně-Vimperk

Strakonice tak představují železniční křižovátku regionálního významu. Železniční trať Č. Budějovice - Plzeň je jednokolejná a elektrifikována (střídavý proud 25 kV). Trať č. 208 je rovněž jednokolejná provozována v motorové trakci.

Neustále se prohlubující finanční náročnost a problémy státního podniku České dráhy mají za následek omezování četnosti vlakových spojů. Na seznamu tzv. neefektivních tratí se objevuje i trať Březnice - Strakonice - Vimperk.

Jako v celé republice tak i v tomto regionu (zvláště v sídlech s větší dopravní koncentrací) je velkým problémem doprava v klidu, způsobená nedostatečnou reakcí na současný stupeň motorizace, nedostatkem vhodných ploch pro realizaci odstavných parkovišť a nedostatek finančních prostředků (nebo investorů) pro realizaci velkokapacitních parkovacích objektů.

Letecká doprava není v regionu provozována, letiště ve Strakonících provozuje sportovní a vrtulníkové létání.

Dopravní obslužnost

Ke standardu života obyvatel obcí patří, že stát ve spolupráci se samosprávou garantují dopravní obslužnost území veřejnými dopravními prostředky (v rámci zajištění veřejné služby) s jízdným, které by mělo být dostupné všem skupinám obyvatelstva. Zdroje pro financování dopravní obslužnosti jsou: ze státního rozpočtu dotací Okresním úřadům s kritérii podle geografického postavení, provozní ztráty a ujetých kilometrů, z rozpočtu okresního úřadu (částečnou úhradou provozní ztráty), z municipalitních rozpočtů a případného příspěvku zaměstnavatelů.

Ztrátovost přepravních linek tak nabyla na významu. Tato ztrátovost byla vesměs řešena cestou omezování či rušení tzv. neefektivních linek se současnými požadavky rozhodujícího (bývalého monopolního) přepravce ČSAD na finanční dotace. Rušení linek a omezování spojů má protisměrné důsledky ve snížení zájmu veřejnosti o veřejnou dopravu s následkem dalších ztrát.

Zejména pro obce bez školské a zdravotní vybavenosti a nedostatkem pracovních příležitostí je zabezpečení dopravní obslužnosti existenční záležitostí. Při rozhovorech s jednotlivými starosty zúčastněných obcí byla úroveň dopravní obsluhy hodnocena jako nedostatečná (převážně o víkendech) a pro rozpočty obcí finančně náročná. Přepravní linky jsou podmíněny provozu školních a předškolních zařízení a „šichtám“ v rozhodujících

přemyslových podnicích (jednou za čtrnáct dní večerní linky).

V následujících tabulkách jsme se pokusili o exaktní vyjádření počtu linek vlakových a autobusových spojů s „optimistickým“ hodnocením úrovně obsluhy:

Dopravní obslužnost - Volyňsko

Obec	Počet obyv.	Železnice		Autobusová doprava		Doprav . spojů celkem	Počet obyvatel na spoj	Celkové hodnocení dopravní obslužnosti
		zastávka	spojů	zastávka	spojů			
Čepřovice	189			x	14	14	14	4+2-dobrá
Čestice	976			x	55	55	18	2+2-v.dobrá
Drážov	284			x	25	25	11	3+2-v.dobrá
Dřešín	231			x	38	38	6	3+1-v.dobrá
Hoštice	147	x	20	x	11	31	5	4+1-v.dobrá
Hoslovice	142			x	30	30	5	3+1-v.dobrá
Litochovice	248			x	14	14	18	4+2-dobrá
Malenice	514	x	18	x	36	54	10	3+2-v.dobrá
Milejovice	54			x	11	11	5	4+1-v.dobrá
Nihošovice	254			x	42	42	6	2+1-v. dobrá
Nišovice	222	x	16	x	44	60	4	2+1-v. dobrá
Němčice	104			x	14	14	7	4+1-v.dobrá
Němětice	99			x	68	68	1	2+1-v. dobrá
Nová Ves	108			x	18	18	6	4+1-v.dobrá
Předslav.	226			x	36	36	3	3+1-v.dobrá
Přečovice	106			x	33	33	3	3+1-v.dobrá
Strunkov.	106	x	18	x	76	94	1	2+1-v. dobrá
Vacovice	66			x	40	40	2	2+1-v. dobrá
Volyňě	3.253	x	20	x	136	156	21	1+3-v.dobrá
Volyňsko	7.329	5		19		843	9	velmi dobrá

Dopravní obslužnost - Strakonicko

Obec	Počet obyv.	Železnice		Autobusová doprava		Doprav . spojů celkem	Počet obyvatele na spoj	Celkové hodnocení dopravní obslužnosti
		zastávka	spojů	zastávka	spojů			
Cehnice	434			x	44	44	10	2+1-v.dobrá
Čejetice	826	x	16	x	25	41	20	2+2-v.dobrá
Drachkov	143			x	16	16	9	4+1-dobrá
Droužetice	104			x	14	14	7	4+1-dobrá
Hor.Poříčí	291			x	17	17	17	4+2-dobrá
Chrástov.	231			x	14	14	16	4+2-dobrá
Jinín	170			x	45	45	4	2+1-v.dobrá
Kalenice	108			x	22	22	5	3+1-v.dobrá
Katovice	1183	x	16	x	79	95	12	2+2-v.dobrá
Kladruby	118			x	31	31	4	3+1-v.dobrá
Kraselov	243			x	27	27	9	3+1-v.dobrá
Krejnice	68			x	18	18	4	4+1-dobrá
Kváskov.	102			x	18	18	6	4+1-dobrá
Krty	131			x	36	36	4	3+1-v.dobrá
Kuřimany	36			x	18	18	2	4+1-dobrá
Libětice	80			x	11	11	7	4+1-dobrá
Miloňovice	268			x	18	18	15	4+2-dobrá
Mnichov	232			x	12	12	19	4+2-dobrá
Mutěnice	177			x	17	17	10	4+1-dobrá
Novosedly	335			x	51	51	7	2+1v.dobrá
Nebřehov.	110			x	27	27	4	3+1v.dobrá
Osek	603			x	19	19	32	4+3 špatná
Paračov	74			x	18	18	4	4+1-dobrá
Pracejov.	296	x	16	x	16	32	9	4+1-dobrá
P.Zborov.	67	x	18	x	42	60	1	2+1v.dobrá
Přeštovice	410			x	62	62	7	2+1-v.dobrá
Radějovice	37			x	22	22	2	3+1-v.dobrá
Radošov.	538	x	18	x	90	108	5	2+1-v.dobrá
Rovná	248			x	38	38	7	3+1-v.dobrá
Řepice	276			x	58	58	5	2+1-v.dobrá
Skály	66			x	18	18	4	4+1-dobrá
Slaník	125			x	16	16	8	4+1-dobrá
Sousedov.	199			x	17	17	12	4+2-dobrá
Strašice	193			x	42	42	5	2+1-v.dobrá

PROGRAM SOCIÁLNÍHO A EKONOMICKÉHO ROZVOJE STRAKONICKA

Strakonice	24.526	x	32	x	366	398	61	1+5-v.dobrá
St. Hoštice	893	x	16	x	20	36	25	3+3-dobrá
Štěchovice	200			x	33	33	6	3+1-v.dobrá
Štěkeň	920			x	66	66	14	2+2 v. dobrá
Třešovice	63			x	10	10	6	4+1-dobrá
Úlehle	111			x	11	11	10	4+1-dobrá
Únice	48			x	24	24	2	3+1-v. dobrá
Vel. Turná	140	x	18	x	7	25	6	5+1-dobrá
Volenice	567			x	44	44	13	3+2-dobrá
Zahorčice	78			x	11	11	7	4+1-dobrá
Zvotoky	78			x	10	10	8	4+1 -dobrá
Strakon.	36.146	8		45		1.770	20	velmi dobrá

Dopravní obslužnost

Obec	Počet obyvatel					Dopravních spojů	Počet spojů na 1 obyvatele
		zastávka	spojů	zastávka	spojů	celkem	
Cehnice	434				44	44	10
Čejetice	826		16		25	41	20
Drachkov	143				16	16	9
Droužetice	104				14	14	7
Horní Poříčí	291				17	17	17
Chrástovice	231				14	14	16
Jinín	170				45	45	4
Kalenice	108				22	22	5
Katovice	1183		16		79	95	12
Kladruby	118				31	31	4
Kraselov	243				27	27	9
Krejnice	68				18	18	4
Kváskovice	102				18	18	6
Krty	131				36	36	4
Kuřimany	36				18	18	2
Libětice	80				11	11	7
Miloňovice	268				18	18	15
Mnichov	232				12	12	19
Mutěnice	177				17	17	10
Novosedly	335				51	51	7
Nebřehovice	110				27	27	4

Osek	603			19	19	32
Paračov	74			18	18	4
Pracejovice	296	16		16	32	9
P.Zborovice	67	18		42	60	1
Přešovice	410			62	62	7
Radějovice	37			22	22	2
Radošovice	538	18		90	108	5
Rovná	248			38	38	7
Řepice	276			58	58	5
Skály	66			18	18	4
Slaník	125			16	16	8
Sousedovice	199			17	17	12
Strašice	193			42	42	5
Strakonice	24.526	32		366	398	61
Stř. Hoštice	893	16		20	36	25
Štěchovice	200			33	33	6
Štěkeň	920			66	66	14
Třešovice	63			10	10	6
Úlehle	111			11	11	10
Únice	48			24	24	2
Velká Turná	140	18		7	25	6
Volenice	567			44	44	13
Zahorčice	78			11	11	7
Zvotoky	78			10	10	8
	36.146				1.770	20

HYPOTÉZA

Dopravní síť regionu je poměrně hustá. Je nutné zajistit dostatečné finanční i provozní prostředky pro zkvalitnění její běžné údržby, odstranění dopravně-kolizních míst, na rekonstrukce a velké opravy některých silničních úseků, mostních konstrukcí. V této souvislosti podporovat přeložku komunikace I. třídy č. 4 z historického centra Volyně a zkapacitnění (přeložení) frekventované komunikace II. třídy č. 173 na Sedlice ve Strakonících.

V dopravní obslužnosti stíjí region před úkolem dokončit privatizaci ČSAD Strakonice, včetně úkolu optimalizovat celý dopravní systém s docílením větší četnosti dopravních linek. V železniční dopravě je třeba zachovat alespoň současný stav i na regionálních tratích.

2.3.9. Technická infrastruktura

ANALÝZA

Rozvoj technické infrastruktury byl ve sledovaných obcích regionu v minulých desetiletích v souvislosti s rozvojem jen tzv. střediskových obcí značně zanedbáván. Určitý pozitivní rozvoj byl zaznamenán jen u větších sídel, čímž došlo k dalšímu prohloubení rozdílu ve vybavenosti oproti vesnickým lokalitám. I když nespornou roli na stagnaci rozvoje inženýrských sítí mělo státní vlastnictví a limitovaný způsob investičních prostředků.

Současný stav vybavenosti území technickou infrastrukturou schematicky ilustruje dále uvedená tabulka.

Strakonicko

Obec	Vodo- vod	Kana- lizace	Elekt- rika	Plyn	Obec	Vodo- vod	Kana- lizace	Elekt- rika	Plyn
Cehnice	1	0	1	0	Pracejovice	1	1	1	0
Čejetice	1	0	1	0	Př. Zborovice	0	0	1	0
Drachkov	1	0	1	0	Přešťovice	1	0	1	1
Droužetice	0	0	1	0	Radějovice	0	0	1	0
Horní Poříčí	1	0	1	0	Radošovice	1	0	1	0
Chrástovice	1	0	1	0	Rovná	1	0	1	0
Jinín	1	0	1	1	Řepice	1	0	1	0
Kalenice	0	0	1	0	Skály	1	0	1	0
Katovice	1	1	1	1	Slaník	1	0	1	0
Kladruby	1	0	1	0	Sousedovice	1	0	1	0
Kraselov	0	0	1	0	Strakonice	1	1	1	1
Krejnice	0	0	1	0	Strašice	1	0	1	0
Krty	0	0	1	0	Střelské Hoštice	1	1	1	0
Kuřimany	1	0	1	0	Štěchovice	1	0	1	0
Kváskovice	0	0	1	0	Štěkeň	1	1	1	0
Libětice	1	0	1	0	Třešovice	0	0	1	0
Miloňovice	1	1	1	0	Úlehle	1	0	1	0
Mnichov	1	0	1	0	Únice	0	0	1	0
Mutěnice	1	0	1	0	Velká Turná	1	0	1	1
Nebřehovice	0	0	1	0	Volenice	1	1	1	0
Novosedly	1	0	1	0	Zahorčice	0	0	1	0
Osek	1	0	1	1	Zvotoky	1	0	1	0
Paračov	0	0	1	0					

Volyňsko

Obec	Vodo- vod	Kana- lizace	Elekt- rika	Plyn	Obec	Vodo- vod	Kana- lizace	Elekt- rika	Plyn
Čepřovice	1	0	1	0	Němětice	1	0	1	0

Čestice	1	1	1	0	Nihošovice	1	0	1	0
Drážov	1	0	1	0	Nišovice	1	1	1	0
Dřešín	1	0	1	0	Nová Ves	0	0	1	0
Hoslovice	1	0	1	0	Předslavice	1	0	1	0
Hoštice	1	0	1	0	Přechovice	1	0	1	0
Litochovice	1	0	1	0	Strunkovice n. Volyňkou	0	0	1	0
Malenice	1	1	1	0	Vacovice	1	0	1	0
Milejovice	0	0	1	0	Volyně	1	1	1	0
Němčice	0	0	1	0					

2.3.9.1. Vodní hospodářství

V zásobování vodou jednotlivých obcí jsou značné rozdíly. Římovský vodovod byl nově zaveden do některých obcí (Čejetice, Štěkeň, Přešťovice), další obce mají vlastní, t.j. obecní vodovody, jejichž základem je zdroj z místních vrtů s úpravnou vody: H. Poříčí, Mnichov, Cehnice, Slaník (100 let starý, rekonstrukce systému napojením na Římov), Řepice, Osek a Velká Turná, Nebřehovice, Jinín (nedostatek vody), Třešovice, Skály, Kuřimany, Miloňovice, Předslavice (jen částečně), Úlehle, Zvotoky (vodovod 90 let starý - bude nutná rekonstrukce), Strašice (špatná kvalita vody) Volenice, Kalenice (ve výstavbě), Kladruby, Štěchovice, Kraselov, Pracejovice na Strakonicku a Hoštice, Čepřovice, Litochovice (obecní vodovod zásobuje jen část - Strítěž využívá vodu družstva, Neuslužice lokální studně), Malenice, Nišovice (realizován před dvěma lety z něj je napojena Volyně a to pouze její levobřežní část), Čestice (částečně), Vacovice (dokončen v loňském roce), Drážov, Hoslovice, Nihošovice (nekvalitní voda), Němčice (částečné zásobování) na Volyňsku.

Obyvatelé ostatních obcí jsou odkázány na lokální zdroje.

Stejně diferencovaná je vlastnická struktura těchto sítí a především spravující subjekt. Veřejné vodovody spravuje a.s. Vodovody a kanalizace Jižní Čechy, divize Prácheňsko, středisko Strakonice, obecní vodovody si spravují obce sami nebo stejně prostřednictvím vodárenské společnosti. Vložením obecních vodovodů do „vodárenského svazku“ je zajištěna správa a údržba vodovodů včetně případných nových investic. Účtovaná cena za 1 m³ spotřebované vody je u takto spravovaných vodovodů jednotná (28 Kč/m³). Jiná situace je u sítí, které spravuje obec. Spravující municipality nezajišťují řádnou správu ani údržbu vodovodu a účtovaná cena vodného je většinou velmi nízká (Nebřehovice 5 Kč/m³, Skály 7 Kč/m³, Litochovice 6 Kč/m³). Konstrukce těchto cen nemůže odrážet skutečné náklady na kvalifikovanou správu a údržbu a vnitřní zdroje nových investic (odpisy, zisk).

Na druhé straně tyto faktory odráží fakt, že v době transformace státního majetku převzaly obce vodovodní sítě již zastaralé, se špatnou kvalitou vody a nové investice představují pro obce s nízkými příjmy při současné investiční náročnosti neřešitelnou situaci. Ve stávající poměrně rozptýlené vesnické zástavbě se bez sdružení prostředků (obce, region, státní fondy, státní dotace) stávají tyto investice buď podmíněně realizovatelné nebo vůbec nerealizovatelné. Cena vody, pokud by měla odrážet skutečné investiční náklady, by mohla vystoupat nad hranici prodejnosti.

U lokálních zdrojů vody (i s ohledem na nedostatečnou údržbu zdrojů a přenosových sítí)

je navíc velkým problémem kvalita pitné vody. Hlavně u mělce jímaných zdrojů ovlivněných zemědělskou produkcí. V některých místech se projevuje ve vodě radon.

Strakonice jsou zásobena vodovodem z úpraven Pracejovice a Rajska. ÚV Pracejovice upravuje vodu z řeky Otavy (50 l.s^{-1}) a podzemní vodu z vrtů v její údolní nivě (30 l.s^{-1}). ÚV Rajska upravuje podzemní vody z vrtů rovněž s kapacitou 50 l.s^{-1} (s dvoutřetinovým využitím). V roce 1996 bylo město Strakonice napojeno do systému vodárenské soustavy Jižní Čechy s hlavním zdrojem vodního díla Římov.

Městská přenosová síť je různého stáří a různého materiálu, (když převažuje litinové potrubí) a je v profilech od DN 80 po DN 400.

Odpadní vody

Vzhledem k vodohospodářské a ekologické citlivosti krajiny a dále i k intenzivnímu rekreačnímu potenciálu využívání krajiny v letním období je problematika čištění odpadní vod mimořádně významná. Přímé čištění odpadních vod založené na speciálních technologiích čištění odpadních vod má smysl využívat u tzv. bodových zdrojů znečištění, za které jsou pokládána především sídla (podle počtu EO) a výrobní jednotky produkující odpadní vody.

Většina obcí jak Strakonicka, tak i Volyňska nemá uspokojivě řešeno čištění odpadních vod a pro vypouštění znečištěných vod mají vodohospodářskými orgány uděleny výjimky s datovými termíny. Rozhodujícím faktorem pro realizaci odpadních stok včetně ČOV s vhodnou technologií je ve většině obcí rozptýlená zástavba a nízký počet stálých obyvatel (vhodnost budování centrálních ČOV je od 500 EO).

Čistírnu odpadní vod mají tyto obce Strakonicka: Katovice, Čejetice, Osek, Radošovice (na ČOV Strakonice), Miloňovice, Střelské Hoštice (z 90%), Novosedly (částečně).
Volyňska: Malenice, Nišovice, Volyně (pouze pro levobřežní zástavbu, ČOV nutno zkapacitnit), Čestice, Nihošovice, Volenice (částečně)

Náhledem do územních plánů jednotlivých obcí lze potvrdit, že urbanisté hledají alternativní hygienicky i vodohospodářsky vhodné způsoby likvidace odpadních vod (kořenové čistírny, dočišťovací rybníční nádrže).

Kanalizační síť Strakonic je vybudovaná jako jednotná síť o celkové délce kanalizačních stok přes 52 km, s délkou kmenových stok a hlavních sběračů činí 14,6 km. Celá kanalizační soustava je ve správě a.s. Vodovody a kanalizace, divize Prácheňsko, středisko Strakonice. K roku 1991 bylo na kanalizaci připojeno cca 22 500 obyvatel. Postupným zahušťováním zástavby a rozvojem města se stalo 50% stokové sítě kapacitně nevyhovující a bude nutná její postupná rekonstrukce, stejně jako původní mechanicko - biologická čistírna odpadních vod (z roku 1971), jejíž kapacita je již za hranicí únosnosti (realizována již 1. etapa rekonstrukce).

HYPOTÉZA

Na základě informací podaných starosty jednotlivých obcí lze konstatovat, že budování veřejných vodovodů pokračuje velmi pomalu a další pozitivní rozvoj této oblasti má buď středně nebo dlouhodobý horizont realizace. Vzhledem k celkově problematické návratnosti investic vložených do rozvoje vodovodní sítě (protichůdný interakční vývoj spotřeby vody a její ceny limituje odpovídající zájem venkovského obyvatelstva dosud disponujícího vlastními zdroji). Neřešením se problematika nedostatečného zásobování obyvatel vesnických sídel transformuje do podoby rozvojové bariéry.

V problematice čištění odpadních vod je vhodné uvažovat o nahrazení technicky a především finančně nereálných investic do ČOV v malých obcích nenáročnými přírodními technologiemi respektujícími místní podmínky, hygienické a vodohospodářské požadavky.

Jiná situace je u měst Strakonice a Volyně, kde by se nedostatečná kapacita stokové sítě a ČOV, mohla stát rozvojovou bariérou.

2.3.9.2. Zásobování energiemi**ANALÝZA**

Obce analyzované oblasti jsou zásobeny elektrickou energií z napájecích zdrojů - rozvoden 110/22 kV Strakonice, Mirovice, Prachatice, Písek, Vimperk a Mydlovary s jednotným napětím v distribuční síti 22 kV. Z hlediska nadřazené energetické soustavy je to VVN 400 kV probíhající v okolí obce Řepice. Největší odběratelé (i v rámci celého okresu) ČZ Strakonice a České dráhy jsou zásobovány z vlastních rozvoden 110 kV. Rezerva ve stávající síti umožňuje i požadovaný rozvoj.

Problematické je pro obce v případě nutnosti zkapacitnění místní distribuční sítě, kdy energetické závody požadují podíl na investičním zajištění, což se stane v konečném důsledku neplánovaným rozpočtovým výdajem nebo brzdou dalšího rozvoje bytové a občanské vybavenosti. (V Milejovicích je rozpočten podíl na posílení trafostanice ve výši 300 tisíc z celkových nákladů 850 tis. Kč, v Novosedlích obec se na rozšíření sítě podílela v roce 1999, Kraselov (příspěvek 530 tis. Kč). Návratnost (i když dlouhodobá) směřuje na rozvodné závody jako oprávněnou organizaci k prodeji energie.

S absencí jiných zdrojů je elektrická energie vedle tradičního uhlí jediným zdrojem pro vaření, ohřev TUV a často i pro vytápění.

Dodávku zemního plynu zajišťují v analyzovaných lokalitách výhradně Jihočeské plynárny a.s. České Budějovice realizovanými odbočkami z dálkového plynovodu DN 600 procházejícím okresem Strakonice. V současné době jsou plynofikovány obce Katovice, Přeštovice, Osek, Velká Turná, Jinín, v letošním roce bude plyn realizován v Malenicích.

Volyni byla plynofikována v roce 1998. Dnes je zde připojeno 2 015 odběratelů.

O rozvod plynu je v jednotlivých obcích zájem. Jako problematická se jeví otázka finanční, kdy plošná plynofikace obce je realizována ze sdružených prostředků s největším podílem obce (včetně dotací a půjček). Plynárenský podnik zpravidla investuje do vysokotlaké přípojky a regulační stanice. V obcích s malým počtem odběratelů je tuto investici nutno zvážit i s ohledem na to, že přechod na jiný zdroj vytápění si vyžádá i nemalé finanční prostředky v připojovaných objektech, které musí hradit odběratel.

Strakonice jsou energiemi, t.j. teplem a plynem zásobeny dostatečně a to:

- soustavou centralizovaného zásobování tepla (středotlaká, parní). Jako zdroj tepla slouží Městská teplárna o instalovaném výkonu 214 MW. Stávající odběry jsou zajišťovány přes předávací stanice typu pára - voda s teplovodním výstupem
- plynofikací s individuálními zdroji tepla - ze stávající přípojky vtl plynu DN 150 PN přes regulační stanice VTL/STL distribuční sítě

Oba dostupné systémy budou využívány pro vytápění, ohřev TUV a technologické účely v souladu s ekonomickými a ekologickými podmínkami daného území tak, aby se dodávané energie nemusely duplovat.

HYPOTÉZA

Zásobování regionu energiemi je vyřešeno v území relativně uspokojivě a bariérou by se mohlo stát pouze v případě lokalizace nových energeticky náročných výrobníků.

V oblasti rozvoje energií pro vytápění, ohřev TUV a technologie lze plynofikovat jen ty obce, kde je to investičně únosné a v souladu s územním rozvojem (např. Střelské Hoštice, kde je předpoklad dostatečných odběratelů napojením z VTL Horažďovice). V opačném případě přicházejí v úvahu alternativní systémy tak aby, negativní dopady na čistotu ovzduší byly minimální (skupinové využití zkapalněného topného plynu nebo alternativních zdrojů energií - solární, tepelná čerpadla, biomasa).

2.4. Majetková situace regionu

ANALÝZA

Pro celkové posouzení majetkové situace v regionu jako stavové veličiny k určitému datu t.j. k 31.12. 1999 bylo použito standardních formulářů pro „Roční přehled aktiv a pasív malých obcí“. Pro města Volyně a Strakonice byla použita „Rozvaha rozpočtových a příspěvkových organizací“ pro obce a okresní úřady.

Pro celkovou analýzu chybí data některých obcí, které se zpracovateli nepodařilo z obecních úřadů získat. Přehledná tabulka jednotlivých položek stálých a oběžných aktiv

pro Strakonicko a Volyňsko je na samostatných stránkách.

Aktiva obcí Strakonicka k datu 31.12.1999 činila 428 624 180 Kč, města Strakonice 2 817 238 000 Kč a obcí Volyňska 563 104 338 Kč. Největší položky zde tvoří hmotný investiční majetek, t.j. u Strakonicka 75,2% celkových aktiv, u Strakonice 48,27% a u Volyňska 65,83% veškerých aktiv. Podstatnou položkou aktiv jsou finanční prostředky na účtech. Valná část těchto zdrojů jsou výsledkem operací na kapitálovém trhu (prodej akcií akciových společností s účastí obcí).

Uvedená data dávají pouze orientační přehled a nemůžou být podrobeny hlubší analýze především z důvodu:

- Chybějících dat obcí (i když se nejedná o obce s rozhodujícími majetkovými podíly.
- Ne ve všech obcích došlo již k dokončení aplikace zákona č. 172/1991 Sb. o přechodu majetku státu na obce.
- K ocenění rozhodujících majetkových položek (budovy, stavby, pozemky) jsou užity účetní a nikoliv tržní ceny (v případě pozemků nejsou někde ohodnoceny vůbec) .
- Standardní účetní výkaznictví neumožňuje kvalifikovaně rozhodnout ani o reálném tržním ocenění jednotlivých položek aktiv, ani o formách a rozsahu nejefektivnějšího vstupu obce na kapitálový trh. U nemovitostí předpokládáme, že tržní ohodnocení je daleko vyšší a odvíjí se od nabídky a poptávky na trhu nemovitostí.

Pro potřeby hlubší analýzy by bylo nutné realizovat vstupní audit zaměřený na roztřídění aktiv obcí na následující položky:

- budovy, stavby a k nim příslušné pozemky (včetně funkčně nutného inventáře) určené k veřejnému užití, které jsou buď ze zákona či fakticky nezczitelné z obecního jmění a které tudíž nemohou v žádné formě figurovat na kapitálovém trhu (budovy OÚ, škol, hasičské zbrojnice, kulturní domy, veřejné komunikace a prostranství a pod.). Tržní ocenění v tomto případě bude nulové, vyjádření lze v ocenění účetním.
- obytné domy a pozemky k nim příslušné a to ty, které si obce ponechávají k řešení sociálního bydlení (a které se tím stanou stejně nezczitelné jako objekty předchozí), jednak ty, které lze v nějaké zákonem vymezené formě privatizovat. Reálný výnos z privatizace se bude pravděpodobně přibližovat účetní hodnotě (vedle objektů realizovatelných za vyšší než účetní hodnotu budou existovat i objekty, v nichž bude výhodný převod do soukromých rukou i za cenu pod účetní hodnotou).
- ostatní budovy a stavby a pozemky k nim příslušející (včetně funkčního inventáře) užívané, resp. v budoucnu využitelné komerčně. Účetní hodnota tohoto potenciálně zczitelného majetku může být nižší než tržní (až dvojnásobek). Základní užití tohoto jmění by zřejmě mělo směřovat na záruční krytí bankovních úvěrů.
- nezastavěné pozemky v intravilánu obcí. I ty mohou sloužit ke krytí záruk, jejich prodej by měl být záležitostí zcela mimořádnou. (prodej je nevratnou záležitostí, i když s rychlým výnosem). Část pozemků bude přímo či směnou nutno využít při vlastní

investiční činnosti obce, část by jich měla sloužit jako dlouhodobá, pravděpodobně velmi výhodně se zhodnocující (za předpokladu obecného růstu prosperity regionu) rezerva. Vedle toho by pozemkové vlastnictví v intravilánu mělo také sloužit jako opora regulačních funkcí obcí regionu.

- pozemky v extravilánu obcí, které jsou rovněž relativně dobře likvidní. Bude nutné případ od případu posuzovat velikost výnosu hospodářského užití a velikost kapitalizovaného výnosu z případného prodeje. Navíc část těchto pozemků bude trvale vedle hospodářské funkce plnit i funkci regulační.
- oběžná aktiva skýtají pouze malou rozvojovou rezervu.

Využití municipalitního majetku může významným způsobem ovlivnit příjmovou stránku rozpočtu a umožnit tak jejich další cílený rozvoj (který je limitními rozpočtovými faktory podvazován) v závislosti na rozsahu majetku a zvoleném způsobu jeho využití (prodej, pronájem, podnikání).

Prodej „nepotřebných“ aktiv je nejjednodušší formou jeho využití, jeho výhodou je rychlé získání kapitálu a „zbavení“ se majetku tam, kde by byla neekonomická jeho údržba a správa. Nevýhodou prodeje je jeho jednorázovost a nevratnost.

Nájem je obvyklým způsobem využití obecních nemovitostí, přináší pravidelný a zpravidla fixní výnos, nezaručuje však efektivní stimulaci nájemce ke správě a údržbě nemovitosti, která zůstane na pronajímateli.

Podnikání - vkladem majetku do vytvořených kapitálových společností přináší (i když s určitým podnikatelským rizikem) stálý a samosprávou ovlivnitelný příjem. Využití majetku obce je v souladu s programem samosprávy a v zájmu obce. Vlastní řízení společnosti (a tím i majetku) nezatěžuje samosprávu resp. obecní úřad.

HYPOTÉZA

Il z velmi hrubého a z nedostatku přesných informací spíše teoretického rozboru vyplývá, že v regionu disponuje veřejným majetkem, který by představoval dostatečně silnou základnu pro realizaci ofenzivní rozvojové strategie, jen málo obcí.

Z toho je zřejmé, že jinak velmi nutné úvěry bude kryt budoucí výše příjmů, což podvazuje užití takovýchto úvěrů do veřejných investic. Vzhledem k podmínce dofinancování při přijímání rozvojové pomoci ze zdrojů státního rozpočtu či rozpočtů EU představuje celkový objem majetku obcí použitelný k rozvojovým účelům jako limitní.

Průchodnost takovýchto závěrů musí být prověřena, jak výše uvedeno kvalifikovaným finančním auditem včetně určitou prodloužení budoucích příjmových položek rozpočtu. Bez ohledu na získané korektury závěrů přitom nesmí být ztracen ze zřetele fakt, že o efektivnosti užití obecního majetku rozhoduje především to, do jaké míry umožňuje zlepšit podnikatelské prostředí obcí a regionu a pohodu pobytu v nich. Nejde tedy o realizaci jednoho či několika oddělených rozvojových projektů v jednotlivé obci, ale o realizaci programu rozvoje Strakonického okresu jako celku. Smyslem přitom je pohybem obecního majetku iniciovat multiplikační pohyb majetku soukromého. Vzhledem k celkové současné recesi ekonomiky na makro bázi provázané nedostatkem soukromých tuzemských kapitálových zdrojů a vzhledem k jejich počáteční nedůvěře bude kooperační velikost neveřejných investic do obecních rozvojových programů záviset na připravenosti a důvěryhodnosti municipalit, na vhodné hospodářské strategii zvýrazňující jejich pozitivní lokalizační faktory pro konkrétní sféry investování a v neposlední řadě i na rozsahu investičních prostředků realizovaných v obcích z rozpočtů veřejných.

2.5. Rozpočtová situace regionu

Metodika financování územních orgánů (okresů, obcí) dle zákona č. 154/1995 Sb. (novela rozpočtových pravidel platná k 1.1.1996) platila bez podstatných změn i v roce 1998 a 1999.

Snaha zpracovatele porovnat skutečnosti příjmové a výdajové stránky rozpočtů jednotlivých obcí v časové řadě za roky 1997, 1998 a 1999 narazila na nemožnost získat od jednotlivých obcí shodná a porovnatelná data a nepochopení finančních orgánů okresu k jejich zapůjčení pro účely zpracování této analýzy. Proto podrobujeme analýze kompletní informace o plnění rozpočtů všech obcí pouze za rok 1998. Porovnání v časové řadě let 1997, 1998 a 1999 bude provedena pouze u daňových příjmů a vybraných obcí Strakonice, Střelské Hoštice, Katovice a Volyně.

Jednotlivé položky příjmů a výdajů jednotlivých obcí zvláště za oblast Strakonicka a Volyňska, přepočty na jednoho obyvatele a jejich grafické ztvárnění jsou na přiložených tabulkách na následujících stránkách.

Daňové příjmy o celkové výši na Strakonicku 44 859,59 tis. Kč, ve Strakonících 146 565,29 tis. Kč a v obcích Volyňska 32 443,37 tis. Kč představovaly v roce 1998 v obcích Strakonicka 49,13 % celkových příjmů, ve Strakonících 48,49% a na Volyňsku 46,97% všech příjmů, což je u všech tří oblastí znatelně méně než činil analogický ukazatel za celou ČR (51,50 %).

Ačkoliv celostátní výnosy jednotlivých daňových položek vykazují meziroční nárůst, na místní úrovni tyto položky kolísají. V časové řadě porovnáváme výši daňových příjmů u vybraných obcí a měst: Strakonice, Střelské Hoštice, Katovice a Volyně

Strakonice

Rok	DzPFOZČ	DzPFOSČ	DzPPO	za obce	DzN	spr.popl.	míst.popl
1997	35 026	38 171	22 752	1 423	9 788	5 262	1 572
1998	38 052	38 554	31 046	19 516	10 350	3 734	5 313
1999	36 591	32 791	32 510	22 148	10 301	3 009	3 356

Střelské Hoštice

Rok	DzPFOZČ	DzPFOSČ	DzPPO	za obce	DzN	spr.popl.	míst.popl
1997	870	205	810	-	566	54	14
1998	988	329	1 121	-	603	7	11
1999	921	312	1 138	-	618	22	52

Katovice

Rok	DzPFOZČ	DzPFOSČ	DzPPO	za obce	DzN	spr.popl.	míst.popl
1997	1066	608	1079	140	419	73	52
1998	1126	970	1511	-	499	38	47
1999	1107	984	1569	-	518	32	116

Volyně

Rok	DzPFOZČ	DzPFOSČ	DzPPO	za obce	DzN	spr.popl.	míst.popl
1997	3529	2878	3230	-	1583	739	344
1998	3674	3448	3717	-	1341	404	602
1999	3764	3445	4303	-	1215	516	288

Příjem z daně fyzických osob ze závislé činnosti (DzPPOZČ) má meziroční indexy u Strakonice : 1998/1997 a 1998/1999 108,6 a 96,2, u Střelských Hoštic: 113,6 a 93,2, u Katovic : 105,6 a 98,3 a ve Volyni 104,1 a 102,4.

Meziroční indexy u daně z podnikání fyzických osob (DzPFOZČ) mají hodnoty u Strakonice 101,0 a 85,0 u Střelských Hoštic 160,5 a 94,8, Katovice vykazují růst v obou letech (indexy růstu 159,5 a 101,4) a Volyně 119,8 a 99,9.

Položka daně z příjmu právnických osob rostla rovnoměrněji Strakonice 136,5 a 104,7, Střelské Hoštice 138,4 a 101,5, Katovice 140,0 a 103,8 a Volyně 115,12 a 115,8.

Příjmy z daně z nemovitostí podle těchto indexů Strakonice 105,7 a 99,5, Ve Střelských Hošticích 106,5 a 102,4, v Katovicích 119,0 a 103,8, pokles této daně zaznamenala Volyně podle indexů 84,7 a 90,6.

Zajímavý je pohled na daňové příjmy z hlediska daňové vytěženosti na 1 obyvatele (viz tabulky a grafy na následujících stránkách) v porovnání jednotlivých oblastí regionu a následně rozhodujících měst celého okresu s celorepublikovými výnosy v roce 1998:

Daňové příjmy na 1 obyvatele v tis. Kč:

Daňová položka	ČR	Strakonicko	Strakonice	Volyňsko
DzPFOZČ	2,98	0,99	1,50	1,06
DzPFOSČ	1,62	0,64	1,56	1,38
DzPPO vč.za obce	1,57	1,31	2,05	1,18
DzN	0,40	0,78	0,42	0,59
Daňové příjmy celkem	6,99	3,92	5,93	4,41

Daňové příjmy v přepočtu na 1 obyvatele v obcích Strakonické oblasti vykazují v porovnání s ostatními zkoumanými oblastmi a v porovnání s obcemi v celé ČR velmi malé výtěžení.

Daňové příjmy na 1 obyvatele v rozhodujících městech Strakonického okresu v roce 1998:

Daňová položka	Strakonice	Volyně	Blatná	Vodňany
DzPFOZČ	1,50	1,15	1,42	1,24
DzFPOSČ	1,56	1,08	1,20	0,89
DzPPO vč.za obce	2,05	1,17	2,39	2,65
DzN	0,42	0,42	0,41	0,39
Daňové příjmy celkem	5,93	4,13	5,79	5,62

V porovnání k republikové daňové výtěžnosti na 1 obyvatele se nejvíce přibližují Strakonice. Nejmenší výtěžnost na 1 obyvatele má město Volyně.

V obdobném porovnání příjmových položek nedaňového charakteru se shodnými ukazateli v rámci obcí ČR dostaneme:

Příjmové položky	ČR	Strakonicko	Strakonice	Volyňsko
Nedaňové příjmy	2,40	1,43	1,80	1,54
Kapitálové příjmy	1,29	0,61	0,43	0,32
Dotace	3,92	1,95	4,08	3,12
Příjmy celkem	15,69	7,85	12,24	9,39

Interpretací předchozího tabulkového přehledu vyplývá, že příjmy v jednotlivých analyzovaných oblastech regionu zdaleka nedosahují republikového ukazatele. Patrná je velmi diferencovaná skladba příjmových položek rozpočtů vzhledem k velikosti jednotlivých sídel. Nedostatečné relativně stabilní příjmy (daňové) nevyrovnávají ani příjmy

nedaňového charakteru, kde se projevuje snaha obcí o vlastní nekapitálové příjmy, a ani dotace.

Celkové výdaje s rozdělením na běžné a kapitálové, kterými obce jednotlivých lokalit hradily veřejné potřeby se dají shrnout takto:

v tis. Kč

Výdaje v r. 1998	Strakonicko	Strakonice	Volyňsko
Běžné	63 088,87	158 625,06	40 043,79
Kapitálové	29 086,30	106 009,94	21 934,94
Celkové	92 175,17	264 635,00	61 978,73

Očištěný rozpočet pracující pouze s relativně stabilními příjmovými položkami (t.j. bez výnosu z vlastního podnikání, bez nahodilých příjmů a investičních dotací), t.j. u Strakonicka 51 684,07 tis. Kč, u Strakonice 192 992,84 tis. Kč a u Volyňska 42 697,16 tis. Kč, by měl krýt potřeby běžných výdajů. Tento předpoklad není splněn u obcí širšího okolí Strakonicka, z čehož vyplývá, že obce svoji snahou o podnikání musí dotovat své běžné výdaje místo toho, aby tímto výnosem kryly své rozvojové potřeby. Podobný rozbor by byl jistě zajímavý u jednotlivých obcí.

Lépe srozumitelné než v tomto globálním absolutním vyjádření jsou výdajové položky vztažené na 1 obyvatele:

Výdaje v r. 1998	Strakonicko	Strakonice	Volyňsko
Běžné	5,42	6,42	5,44
Kapitálové	2,50	4,29	2,98
Celkové	7,92	10,71	8,42

Z obou předchozích tabulek je patrné, že běžné výdaje převyšují výdaje kapitálové. V daném roce 1998 lze tyto poměry vyjádřit u Strakonicka 59,9% k 40,1%, u Strakonice 55,5% k 44,4% a u Volyňska je poměr nejrozdílnější 63,64% k 36,36%. Lze z toho dovodit, že pro rozvojovou investiční funkci věnují obce finanční prostředky v daleko menší míře. Realizaci investičně náročných výdajů potřebných např. do městské infrastruktury si obce mohou dovolit jen za cenu dluhové služby. Za únosnou mez zadluženosti je považován 15% podíl na úhrnu stabilně zaručených běžných příjmů.

S rozdělením výdajové stránky rozpočtu do jednotlivých kapitol (viz tabulky a grafy) je patrná převaha výdajových potřeb na správu obce (v roce 1998 navíc ovlivněna celostátními volbami). Výdaje na správu obcí tvoří tak 23,8% celkových výdajů Strakonicka, 20,8% u Strakonice a 22,62% celkových výdajů Volyňska. U Strakonice převažují výdaje na sociální péči, které se z pochopitelných důvodů (výkon státní správy v oblasti sociální péče) u ostatních obcí projevují zcela minimálně. V oblasti životního prostředí jsou promítnuty náklady na sběr a likvidaci komunálního a obdobného odpadu, ochrana životního prostředí, péče o zeleň.

Výše výdajové položky související s bytovým hospodářstvím je ovlivněna náklady na

správu a údržbu bytového fondu u Strakonice a Volyně. Ostatní obce se na výši této položky podílí minimálně s ohledem na neexistenci (nebo jen ve velmi malé míře) obecních bytů v menších obcích. Do kapitoly místní hospodářství je zahrnut i rozvoj obce, správa a údržba veřejného osvětlení, správa hřbitovů, inženýrské sítě a je strukturovaná v podstatě v závislosti na velikosti obce. V kapitole školství se odrážejí náklady na údržbu a správu školských budov tam, kde obce jsou zřizovatelem. V ostatních obcích jsou to dotace na dojíždějící žáky. Vodní hospodářství zahrnuje náklady na správu a údržbu stokových a vodovodních sítí, čistíren odpadních vod a případné úpravy rybníčků a jiných stojatých vod, jež obce vlastní a spravují. Dopravní náklady jsou promítnuty v rozpočtu každé z analyzovaných obcí a představují dotace na dopravní územní obslužnost, na správu a údržbu komunikací. Výdajem v kapitole zemědělství a lesní hospodářství jsou náklady na údržbu obecních lesů. Tyto položky nezatěžují obecní rozpočty významným způsobem.

HYPOTÉZA

Příjmovou situaci rozpočtů obcí a měst lze považovat za relativně uspokojivou a jako možné východisko pro akceleraci budoucího rozvoje především u větších obcí. Je zde markantní diference v příjmových položkách vzhledem k velikosti obcí.

Poznámka:

Současné rozpočtové určení výnosů z daní vytváří a dlouhodobě udržuje rozdíly v daňové výtežnosti mezi jednotlivými velikostně obdobnými municipalitami v různých okresech ČR. Patrná diference je především u daně ze závislé činnosti, která „pracuje“ s okresními výnosy. Připravovaná novela zákona, která by měla platit od 1.1.2001, O rozpočtovém určení daní územním samosprávným celkům, zcela nově alokuje daňové výtěžky nejen nově vzniklým krajům, ale i obcím, kde hlavním kritériem bude podle vládního návrhu počet obyvatel. Určitým manipulačním prostorem bude pro obce i možná (fakultativní) operace s výnosem z daní z nemovitostí (dle připravované novely zák.č. 338/1992 Sb. O dani z nemovitostí) pomocí územních přírážek. V současné době nelze odhadnout, jaký vývoj budou mít, v případě schválení těchto zákonných novelizací, daňové příjmy pro zkoumané obce.

Při porovnání příjmů a výdajů v jednotlivých obcích a oblastech lze dovodit vyšší podíl běžných výdajů nad běžnými příjmy a určitá dotovanost (zvláště u malých obcí) neinvestičních nákupů příjmy z vlastní činnosti a kapitálovými příjmy. Což ukazuje na vyšší dynamiku výdajů nad běžnými příjmy. V této souvislosti by byla možná racionalizace důsledným oddělením obou okruhů na tzv. udržovací a rozvojové výdaje s logickou souvislostí. Je předpoklad, že zpracovávaná rozvojová strategie s sebou přinese vyšší potřebu prostředků na krytí navržených projektů (a to jak neinvestičních tak investičních). Při neznalosti odhadu budoucí příjmové základny (viz poznámka), není žádoucí vytvářet umělé bariery požadavkem vyrovnaného rozpočtu. Naopak vzhledem k iniciační úloze veřejných výdajů je třeba zapojit cizí zdroje v rámci únosné míry zadlužení s následným multiplikačním efektem.